

PAMÁTKY DĚTEM

**KULTURNÍ DĚDICTVÍ
KRÁLOVÉHRADECKÉHO
KRAJE JAKO PŘÍLEŽITOST
PRO EDUKACI V OBLASTI
VÝTVARNÉ VÝCHOVY**

**LUCIE TIKALOVÁ
KLÁRA ZÁŘECKÁ (ED.)**

PAMÁTKY DĚTEM

KULTURNÍ DĚDICTVÍ KRÁLOVÉHRADECKÉHO
KRAJE JAKO PŘÍLEŽITOST PRO EDUKACI
V OBLASTI VÝTVARNÉ VÝCHOVY

LUCIE TIKALOVÁ – KLÁRA ZÁŘECKÁ (ED.)

HRADEC KRÁLOVÉ 2024

 Univerzita Hradec Králové

 Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Publikace vznikla v rámci projektu specifického výzkumu
Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové s názvem
*Kulturní dědictví Královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci v
oblasti výtvarné výchovy* (č. 2121, 2022–2023)

Editorky © Lucie Tikalová, Klára Zářecká, 2024

Autorky © Sára Kárníková, Gabriela Kašparová, Dominika Petrusová,
Lucie Tikalová, Klára Zářecká, 2024

Recenzovali:
PhDr. Irena Kapustová, Ph.D.
Mgr. Karel Řepa, Ph.D.

ISBN 978-80-908056-7-5

OBSAH

Úvod	4
1. Královéhradecký kraj, kulturní památky a památková péče	7
2. Vzdělávací role kulturních památek v Královéhradeckém kraji	13
– dotazníkové šetření	
3. Významné památky Hradce Králové	53
a. Katedrála sv. Ducha	61
b. Bílá věž	63
c. Jezuitská kolej s kostelem Nanebevzetí Panny Marie	65
d. Biskupská rezidence	67
e. Mariánský sloup	69
f. Měšťanský dům U Špuláků	71
g. Biskupský seminář s kostelem sv. Jana Nepomuckého	73
h. Kostel sv. Mikuláše Divotvorce	75
i. Schodiště Bono Publico	77
j. Muzeum východních Čech	79
k. Gočárovo schodiště u kostela Nanebevzetí Panny Marie	81
l. Sbor kněze Ambrože	83
m. Studijní vědecká knihovna	85
n. Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně	87
4. Rozhovor s Evou Chupíkovou o prvním průvodci památkami pro děti	89
5. Objevujeme památky regionu – příklady dobré praxe	103
Závěrem	148
Poznámky	150
Výběr z odborné literatury	152

ÚVOD

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

mnohokrát jsme si při výuce didaktiky výtvarné výchovy a galerijní edukace v průběhu let, v teoretických přednáškách i v praktických seminářích, společně s našimi studentkami a studenty kladli otázky týkající se významu uměleckých památek a kulturního dědictví pro společnost obecně i smyslu jejich zprostředkování v praktické výuce (nejen) výtvarné výchovy. Jako smysluplné nám při realizaci projektu specifického výzkumu primárně připadalo zaměření na poznání památek regionálních, s nimiž mohou mít žáci přímý osobní kontakt v jejich autentickém prostředí.

Na základní otázky *„Znají žáci a studenti „dostatečně“ hodnotu kulturního dědictví, které spoluvytváří součást jejich domova? Jak často se pedagog ve výuce výtvarné výchovy věnuje zprostředkování uměleckých děl (architektury, soch, maleb, site-specific realizací...), která jsou nedílnou součástí měst, vesnic a regionů, kde jeho žáci žijí? Jaké výukové metody a postupy pedagogové při prezentaci regionálního kulturního dědictví uplatňují? Jsou žáci s památkami / uměleckými díly konfrontováni přímo? Mají možnost poznat je zblízka – prostřednictvím osobního zážitku? Dokáží o památkách a o urbanistickém řešení měst a obcí kriticky přemýšlet? Jsou vedeni ke kultivaci vkusu a zájmu o veřejné prostředí?“* jsme společně hledaly odpovědi se studentkami Gabrielou Kašparovou, Sárkou Kárníkovou a Dominikou Petrusovou v projektu specifického výzkumu Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové s názvem Kulturní dědictví Královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci v oblasti výtvarné výchovy (č. 2121, 2022–2023). Cílem projektu bylo nejen nalézt odpovědi na výše uvedené otázky, ale zároveň nabídnout pedagogům výtvarné výchovy možnosti, jak zprostředkovat kulturní dědictví našeho regionu žákům 1. a 2. stupně základních škol.

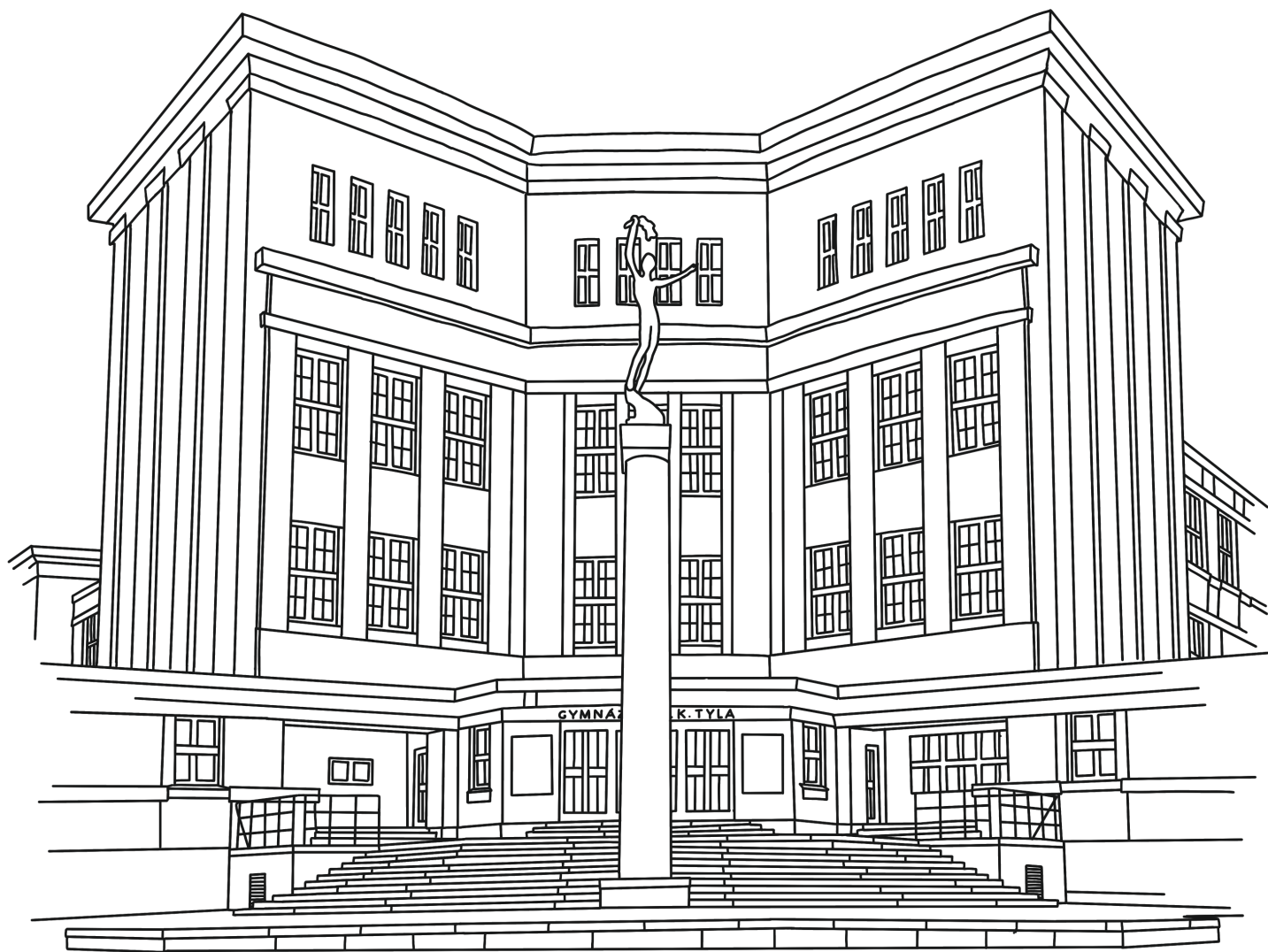
Co v knize, která je jedním z výstupů projektu specifického výzkumu, naleznete? První kapitola publikace čtenáře stručně seznamuje se současnými trendy edukace kulturního dědictví

v České republice a základní terminologií památkové péče. Druhá kapitola představuje výsledky dotazníkových šetření na téma zprostředkování kulturního dědictví ve výuce na základních a středních školách v Královéhradeckém kraji, které nám odhalují stav zájmu o kulturní dědictví u pedagogů, žáků a studentů v královéhradeckém regionu a o využívání jeho edukačního potenciálu v praxi. Univerzita Hradec Králové sídlí v centru Královéhradeckého kraje a mnohé vzdělávací aktivity a didaktické pomůcky naši studenti a studentky připravují s ohledem na povinnou realizaci průběžných pedagogických praxí na královéhradeckých základních a středních školách pro edukaci památek v našem městě. Přehled nejvýznamnějších památek Hradce Králové se stručnými medailony a ilustracemi Gabriely Kašparové nabízí třetí kapitola. Zájem o kulturní a umělecké dědictví a nedostatečná nabídka možností pro dětské vzdělávání v této oblasti přivedly před lety umělkyni Evu Chupíkovou k nápadu na vznik a následnou realizaci dnes velmi populárního cyklu prvních průvodců památkami pro děti. Její příběh a proces tvorby jednotlivých dětských průvodců vám odkryje rozhovor s autorkou, který je obsažen ve čtvrté kapitole. Závěrečná pátá část textu publikace je prezentací návrhů studentských výukových témat vhodných do praktické výuky výtvarné výchovy. Všechny uvedené návrhy mají společného jmenovatele, kterým je kolowratský zámek v Rychnově nad Kněžnou a jeho obrazárna.

Pevně věříme, že movité i nemovité kulturní dědictví, je inspirativním zdrojem pro vzdělávání. Jeho poznání vede k posílení společenské odpovědnosti za dědictví, které zachováme pro budoucnost.

S přáním inspirativního čtení
Lucie Tikalová a Klára Zářecká

1. KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ, KULTURNÍ PAMÁTKY A PAMÁTKOVÁ PÉČE

Gymnázium J. K. Tyla, Hradec Králové, architekt J. Gočár, 1925–1927, ilustrace G. Kašparová

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ A JEHO KULTURNÍ DĚDICTVÍ

Královéhradecký kraj je vyšší územní samosprávný celek České republiky, který se rozkládá v severovýchodní části Čech. Byl společně s ostatními samosprávnými kraji v rámci České republiky definitivně zřízen 1. ledna 2000. Centrem kraje je město Hradec Králové. Sever a severovýchod území kraje lemují Krkonoše a Orlické hory, které od sebe odděluje Broumovský výběžek, oblast skalních měst – Teplické skály, Adršpašské skály, Broumovské stěny, Křížový vrch a Ostaš. Na jihu a jihozápadě území kraje se rozkládá úrodná oblast Polabské nížiny. Přírodní dědictví doplňuje dále množství kulturních památek, svědků lidské minulosti.

Kulturní dědictví tvoří rozmanitý soubor kulturních a tvůrčích projevů, který je historickým odkazem života předchozích generací pro generace současné a budoucí. Poznání kulturního dědictví obohacuje naše životy, zároveň je však v současné době vnímáno jako hybná síla kulturních a kreativních odvětví a jako důležitý zdroj ekonomického rozvoje. Nabízí potenciál k podpoře udržitelného cestovního ruchu. Kulturní dědictví se na základě mezinárodních úmluv dělí na *materiální (hmotné) kulturní dědictví*, tj. památky architektonické, umělecké a archeologické, skupiny budov a lokality, vč. archeologických nalezišť, komponovaných krajín, které mají výjimečnou hodnotu z hlediska historického, estetického či vědeckého, a *nemateriální (nehmotné) kulturní dědictví*, které zahrnuje znalosti, dovednosti, ale i artefakty a kulturní prostory s nimi související, které různé komunity, případně i jednotlivci považují za součást své identity a generační kontinuity, což podporuje úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti.¹ Kulturní památkou movitého či nemovitého charakteru, je památka prohlášená Ministerstvem kultury České republiky podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění. Nejvýznamnější z těchto památek jsou prohlášeny za národní kulturní památky.

Královéhradecký kraj disponuje bohatým *památkovým fondem*, v němž nechybí významné urbanistické, architektonické, kulturně–historické a umělecké památky. Více než třicet z nich nese status *národní kulturní památky*.² Význam a hodnotu památko-

vého fondu Královéhradeckého kraje dále doplňuje více než 3 500 nemovitých kulturních památek, 7 památkových rezervací³, 34 památkových zón městského i venkovského typu a 1 krajinná památková zóna⁴ – Bojiště bitvy u Hradce Králové v roce 1866.⁵

DĚLENÍ A PŘÍSLUŠNOST JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE

Státní památková péče je v České republice strukturálně zakotvena v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Je vykonávána dvěma navzájem spolupracujícími složkami. Na jedné straně je to výkonná složka správních úřadů v hierarchickém uspořádání: *Ministerstvo kultury České republiky* jako ústřední správní úřad, *krajské úřady* a *obecní úřady* s rozšířenou působností. V Královéhradeckém kraji to jsou *Magistrát města Hradec Králové* a *městské úřady* (Broumov, Dobruška, Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Jaroměř, Jičín, Kostelec nad Orlicí, Náchod, Nová Paka, Nové Město nad Metují, Nový Bydžov, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov a Vrchlabí). Na straně druhé to je *Národní památkový ústav* (dále jen NPÚ), odborná a výzkumná organizace státní památkové péče v České republice s celostátní působností. Prostřednictvím čtrnácti územních odborných pracovišť, čtyř územních památkových správ a čtyř metodických center vykonává a koordinuje odborné činnosti v oblasti státní památkové péče a jménem státu spravuje přes sto památkových objektů. V případě Královéhradeckého kraje se toto pracoviště nachází v Jaroměři-Josefově. Výkonná složka má rozhodovací, kontrolní a sankční pravomoci, odborná složka má dozorovou, výzkumnou a dokumentační kompetenci včetně zpracovávání odborných podkladů pro výkonnou složku. Výstupy NPÚ jsou metodického a odborného charakteru. Výstupy výkonné složky jsou právně závazné, vykonatelné a vymahatelné příslušnými postupy podle jednotlivých předpisů, zejména zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.⁶ V nedávné minulosti připravil odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu Královéhradeckého kraje Strategii kultury a památkové péče Královéhradeckého kraje pro léta 2022–2030⁷, v níž se pracuje s kulturním a uměleckým vzděláváním.

INTERPRETACE KULTURNÍHO DĚDICTVÍ A EDUKACE PAMÁTEK

Zájem o *interpretaci* kulturního dědictví, tj. umění vysvětlit význam a jedinečnost konkrétní památky s cílem podpořit myšlenku její ochrany a o *edukaci* v oblasti historických a uměleckých památek v posledních desetiletích významně roste. Dlouhodobě se oběma oblastem, edukaci a interpretaci, metodicky věnuje Národní památkový ústav.⁸ Nejkomplexnějšího zpracování se tématu vzdělávání dostalo v rámci projektu „Vzdělávací role Národního památkového ústavu: Edukace jako klíčový nástroj zkvalitnění péče o kulturní dědictví České republiky“ (DF12P010VV014), který byl podpořen Ministerstvem kultury České republiky z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje Národní a kulturní identity (NAKI) v letech 2012–2015. Pro oblast vzdělávání je významným výstupem z projektu série pěti certifikovaných metodik tvorby, realizace a hodnocení kvality edukačních programů v oblasti péče o kulturní dědictví s názvem Památky nás baví 1–5.⁹ V projektových publikacích je možné nalézt mnoho inspirativních metodických postupů, které pedagogům poskytnou podporu při výuce založené na poznání kulturního dědictví Královéhradeckého kraje. Bohužel však žádná z nich není připravena přímo pro památku nacházející se v Královéhradeckém kraji.

K podpoře vzdělávání formou zážitkové pedagogiky v muzeích, muzeích výtvarného umění a památnících se v minulosti připojilo také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v projektu **Vzdělávací programy paměťových institucí do škol**¹⁰, který byl realizován v letech 2017–2018. Jeho cílem bylo ověřit rozsah využívání vzdělávacích programů muzeí a památníků školami a dopad na kvalitu výuky.

Na území Královéhradeckého kraje se nachází rozsáhlý soubor z uměleckého hlediska vysoce kvalitních památek kulturního dědictví pokrývajících období od středověku po současnost. Ne všechny památky nabízejí svým návštěvníkům vzdělávací aktivity. Naším cílem, na rozdíl od výše zmiňovaných projektů, bylo zaměřit se se studenty Katedry výtvarné kultury a textilní tvorby Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové na edukaci kulturního dědictví Královéhradeckého kraje, jež není primárně ve správě NPÚ, ale je také v soukromém vlastnictví či ve vlastnictví měst a obcí. Naší cílovou

skupinou jsou pedagogové základních škol, jejich žáci a budoucí výtvarní pedagogové (studenti výtvarné výchovy KVKT PdF UHK), jejichž potřebám je věnována prvořadá pozornost. Jedinečnost našeho projektu tkví v jeho regionálním zaměření – na kulturní dědictví Královéhradeckého kraje. Rády bychom přispěly k prohloubení vztahu žáků k regionu, jeho kulturnímu dědictví a jeho budoucnosti, rozvoji jejich kompetencí, schopnosti porozumět, kriticky a kreativně myslet. V našem případě se bude jednat o zmapování implementace tématu zprostředkování kulturního dědictví Královéhradeckého kraje do pedagogické praxe a následné navržení edukace pro oblast (nejen) výtvarné výchovy.

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Základní školy – závazné dokumenty

- Rámcové vzdělávací programy
- Školní vzdělávací programy

MIMOŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Současná vzdělávací nabídka

- Hrady, zámky, technické památky
- Muzea a galerie
- Kostely

Vlastníci památek v Královéhradeckém kraji

- Stát
- Soukromí vlastníci
- Církev – Královéhradecké biskupství

*Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, Hradec Králové, architekti Rudolf Němec a František Plesnivý, 1910,
ilustrace G. Kašparová*

2. VZDĚLÁVACÍ ROLE KULTURNÍCH PAMÁTEK V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI

– DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V současné době představuje edukace jednu z neustále se rozvíjejících oblastí každodenního provozu kulturních institucí. Jedná se o obor, který zajišťuje kulturním institucím nejen pravidelnou návštěvnost, ale jehož prostřednictvím je možné poukázat na nutnost péče o kulturní dědictví a jeho smysluplnost. Kultura, umění a výchova spolu úzce souvisejí a jejich společné propojení má smysl. Otázkou bylo, zda potenciál v propojení výuky a poznání kulturního dědictví vidí i pedagogové základních a středních škol. Zajímalo nás, zda pedagogové zařazují témata spojená s poznáváním uměleckých a kulturních památek do své výuky a pokud ano, jakou formou. Odpovědi jsme hledaly pomocí dotazníkových šetření. Celkem vznikly tři dotazníky, které byly tvořeny otázkami s předvolbou možných odpovědí i otázkami otevřenými. Dotazníky byly anonymní a rozdíl mezi nimi byl v respondentech, zajímaly jsme se nejen o odpovědi pedagogů, ale také o pohled žáků. Mezi respondenty byly dotazníky odeslány online formou, na jednu z oslovených škol byly doneseny v tištěné formě.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY SŠ A ZUŠ

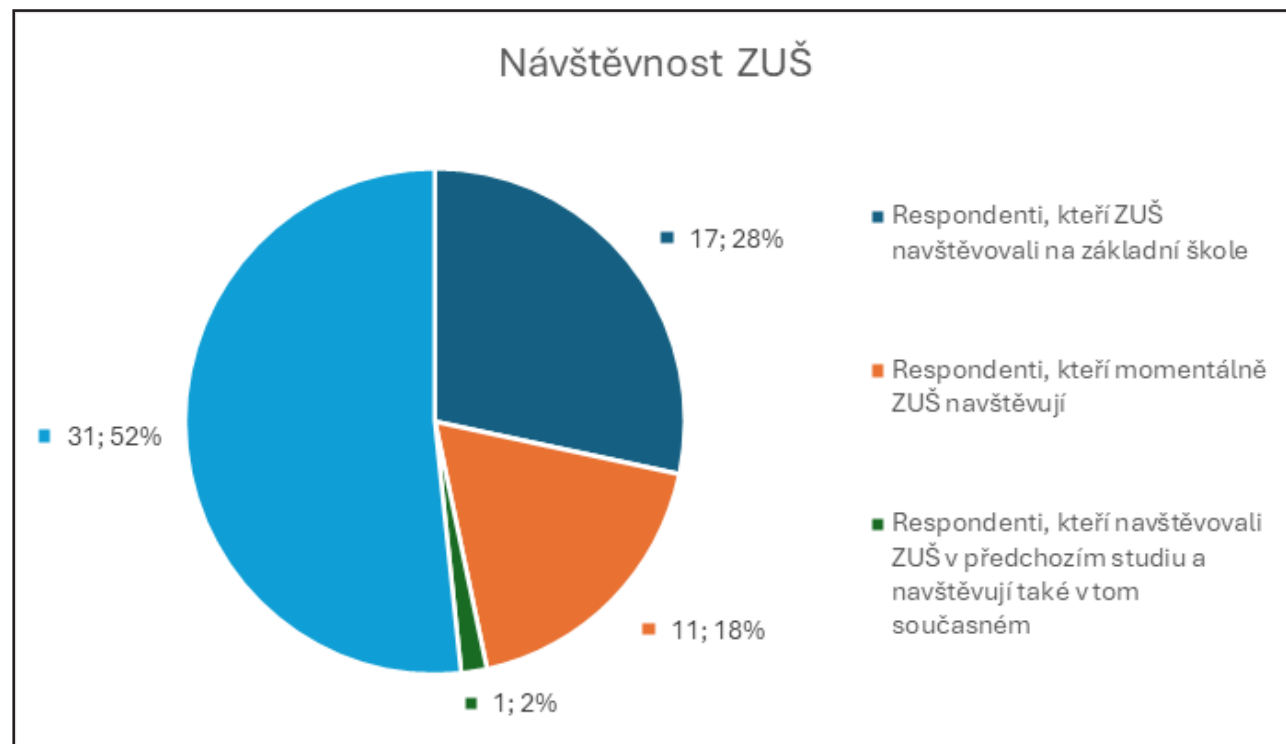
První z dotazníků byl určen žákům středních odborných škol a základních uměleckých škol v Královéhradeckém kraji. Vyplňovali ho studenti odborných škol, které mají v učebním plánu zařazené předměty zaměřené na výuku dějin umění, designu, malířství, sochařství apod., a na základních uměleckých školách žáci výtvarných oborů. Otázky byly zaměřeny na zjištění pohlaví, typ, název školy a ročník studia, dále směřovaly ke zjištění oboru, který žáci navštěvují, a k tomu, jestli někdy v minulosti studovali nebo stále studují na základní umělecké škole.

Dotazník vyplnilo celkem 60 respondentů. Z toho bylo 51 odpovědí od žen, 8 od mužů a 1 od jiného pohlaví. Všichni v současné době studují na střední odborné škole. 35 respondentů studuje maturitní obor. Mezi maturitními obory to jsou grafický design, multimédia, oděvní modelářství a návrhářství. Zbylých 25 studuje učební obor aranžér. Ačkoliv byly dotazníky zaslány na mnoho škol se zaměřením na výuku uměleckých předmětů v Královéhra-

deckém kraji, respondenti studovali především na Střední průmyslové škole Otty Wichterleho ve Velkém Poříčí a na Střední škole a vyšší odborné škole aplikované kybernetiky s.r.o. v Hradci Králové.

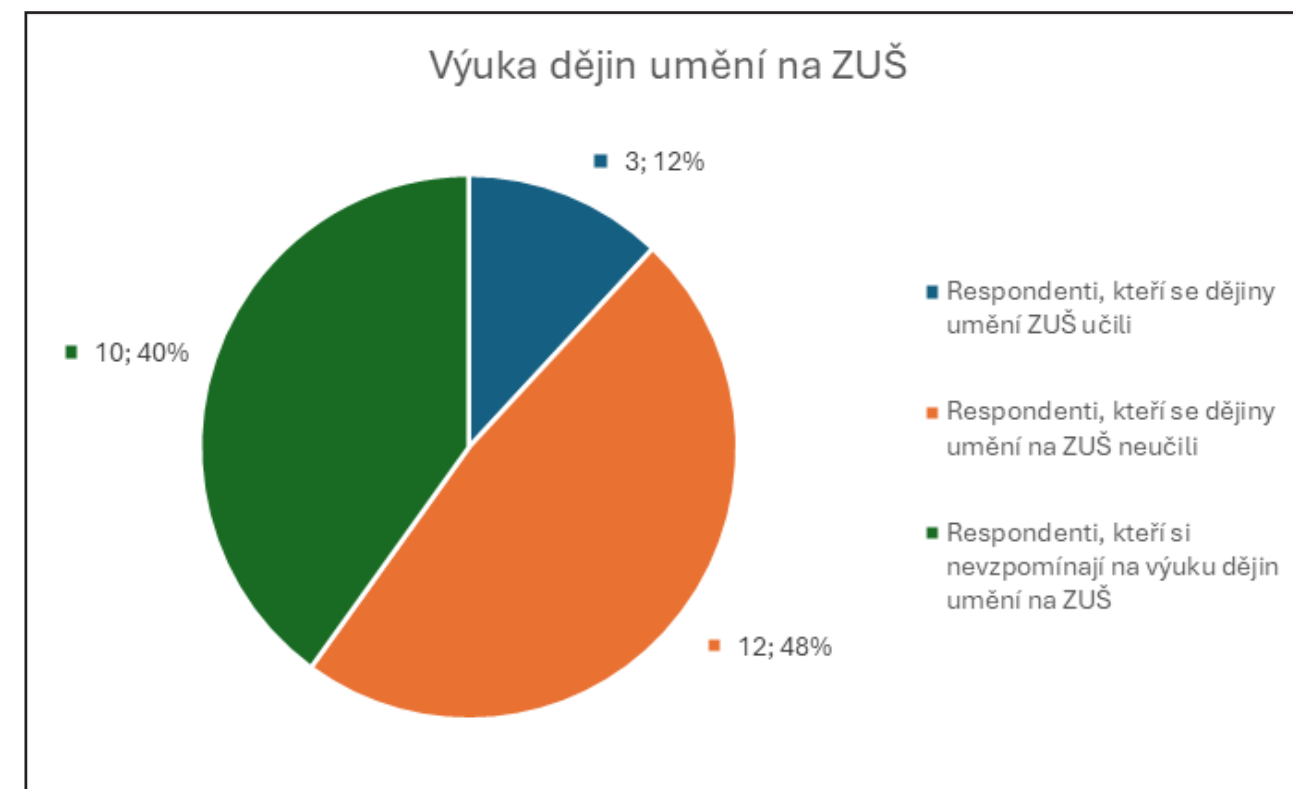

Další otázka zjišťovala, zda dotázaní žáci stále navštěvují nebo někdy v minulosti navštěvovali základní uměleckou školu. Z dotazníku vyplynulo, že z 60 žáků jich 17 základních školu navštěvovalo dříve a 11 jich ji navštěvuje nyní. Ze všech 60 žáků pouze jeden studoval základní uměleckou školu dříve a studuje ji také nyní.

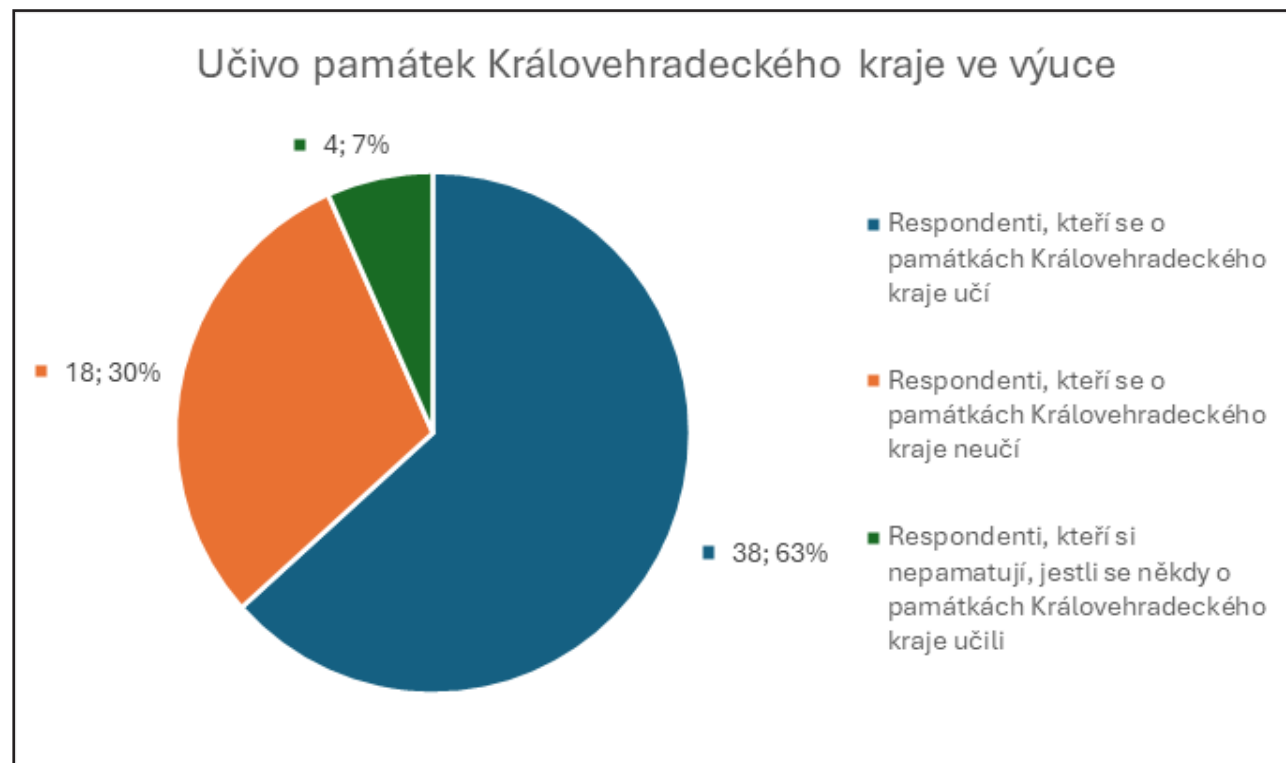

Jednu z odpovědí lze považovat za neplatnou, jelikož jeden respondent uvedl u názvu základní umělecké školy název střední školy a připsal k ní zkratku ZUŠ. Z toho lze soudit, že někteří žáci ani na odborné škole s maturitním oborem a s uměleckým zaměřením stále nevědí, co znamená zkratka ZUŠ nebo celý pojem základní umělecká škola. Tímto zjištěním lze počet žáků, kteří studují nebo studovali dříve na základní umělecké škole o jednoho žáka snížit. Jedenáct respondentů ani neuvedlo název ZUŠ. V odpovědích byly jmenované ZUŠ – Rychnov nad Kněžnou, Opočno, Habrmannova v Hradci Králové, Police nad Metují, A. M. Buxtona v Úpici, Dobruška, Náchod, Chlumec nad Cidlinou, Červený Kostelec, Broumov a Meziměstí. Jedná se o přehled velké většiny základních uměleckých škol z celého Královéhradeckého kraje.

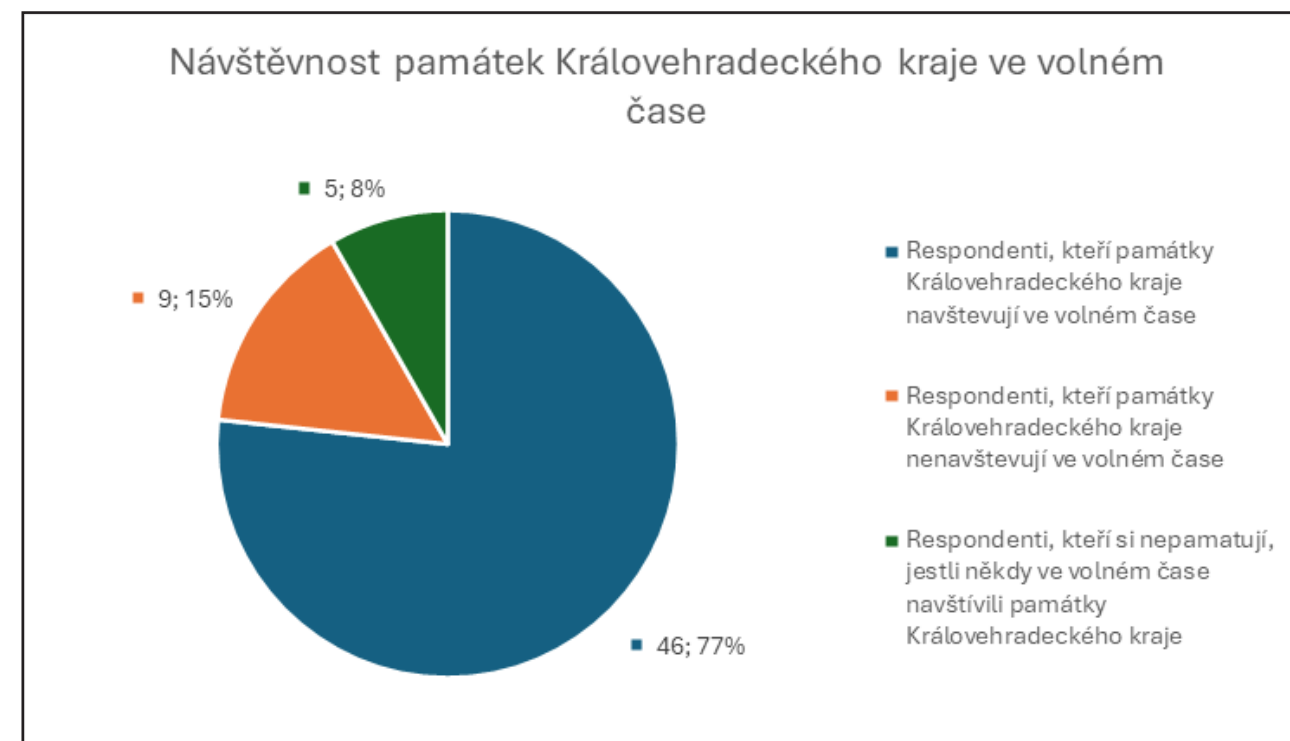
Na otázku „*Učíte se nebo jste se učili o památkách Královéhradeckého kraje na základní umělecké škole?*“ odpověděli ano pouze 3 respondenti. Bohužel ani u jedné z těchto odpovědí nebyl uveden název školy. Dalších 10 studentů odpovědělo, že si nepamatují a 12 odpovědělo ne. Z těchto výsledků lze usoudit, že se v našem kraji na základních uměleckých školách téměř neučí o památkách kraje.

U otázky „*Máte ve svém vzdělávacím plánu předmět dějiny umění nebo předmět jemu podobný? Spadá tam i výtvarná výchova, kde se učí o historii umění.*“ byla 100% kladná odpověď. Další otázka byla zaměřená na to, zda se v hodinách učí o památkách Královéhradeckého kraje. Zde byly výsledky lepší než na základních uměleckých školách. 38 respondentů odpovědělo kladně, 18 záporně a 4 si nepamatují.

Dalším bodem zájmu byla návštěvnost samotných památek. 46 žáků kladně potvrdilo, že památky navštěvují ve svém volném čase s rodinou nebo s kamarády. 9 žáků odpovědělo negativně a 5 si není jisto. Pokud se jedná o pohlaví, tak z 8 mužů, jich 5 (62,5 %) odpovědělo kladně a 3 (37,5 %) záporně. Z žen odpovědělo 45 ano a 6 ne. Lze usoudit, že se o toto téma zajímá více žen než mužů.

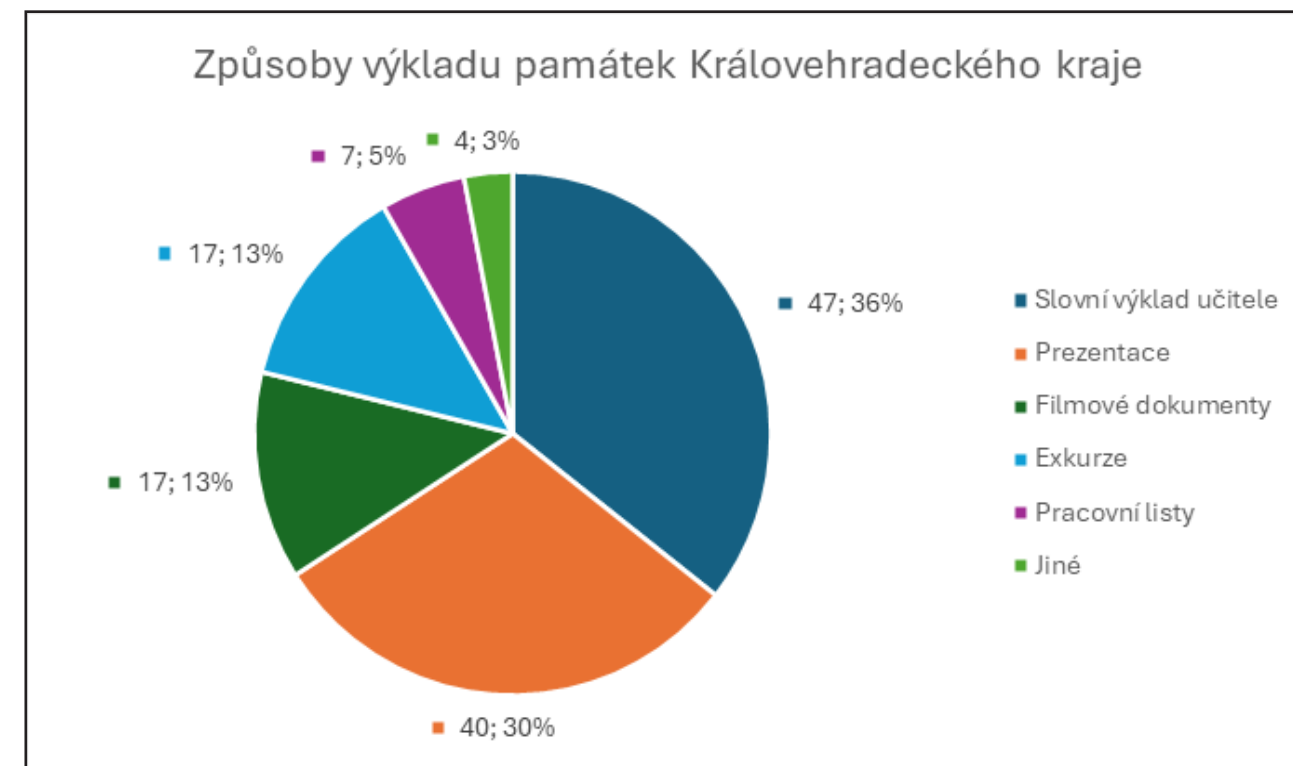
Výsledky návštěvnosti těchto památek se školou byly o něco horší. 26 respondentů odpovědělo, že je navštěvují, 7 si není jisto a 27 odpovědělo ne. Zde se lze zaměřit na rozdíl mezi učitelskými a maturitními obory. Z 25 respondentů učebního oboru jich 5 (20 %) odpovědělo, že si nepamatuje, 5 (20 %) odpovědělo ano a 15 (60 %) ne. Z maturitních oborů to je celkem 35 respondentů, z čehož si 2 (6 %) nepamatují, 21 (60 %) navštěvuje a 12 (34 %) nenavštěvuje.

Zde lze spatřit významný rozdíl v učebních a maturitních oborech. 60 % respondentů z maturitních oborů odpovědělo pozitivně, zatímco shodné procento respondentů z učebního oboru odpovědělo negativně. Lze soudit, že k učebním oborům se přistupuje odlišně i přesto, že dějiny umění mají ve školním vzdělávacím plánu stejně jako maturitní obory. Zároveň velká část respondentů maturitních oborů, kteří odpověděli kladně, navštěvují stejnou školu jako respondenti učebního oboru, kteří odpověděli záporně. Nejčastěji se v dotazníku objevilo, že památky se školou navštěvují jednou až dvakrát ročně. 3 respondenti uvedli, že je navštěvují každý měsíc a 2 si nepamatují, jak často. 27 respondentů na tuto otázku neodpovědělo. Nejčastěji se o těchto památkách učí za pomoci slovního výkladu učitele. Tato odpověď se vyskytla v 35,6 % (47). Respondenti si mohli vybrat z nabízených odpovědí, jako je již dříve zmíněný slovní výklad učitele,

dále prezentace, pracovní listy, filmové dokumenty a jiné. Druhou nejčastější odpovědí byly prezentace 30,3 % (40), následovaly filmové dokumenty a exkurze, které měly stejný počet procent, a to 12,9 % (17). Pracovní listy měly nejméně, a to 5,3 % (7). V posledních 3 % (4) byly uvedené odpovědi jako žádným, čtením z učebnice, internet nebo opis zápisu.

„Pokud nepoužívá vyučující pracovní listy, chtěli byste je zařadit do výuky?“ U této otázky byly odpovědi dost vyrovnané. 23 (38,3 %) odpovědělo, že je jim to jedno, 20 (33,3 %) odpovědělo ne a 17 (28,3 %) odpovědělo ano. Pokud jde o porovnání maturitních a učebních oborů, tak z maturitních oborů odpovědělo 11 (18,3 %) ano, 12 (20 %) ne a 12 (20 %) je to jedno. Z učebních oborů 6 (10 %) ano, 8 (13,3 %) ne a 11 (18,3 %) respondentů je to jedno. Pokud porovnáme procentně počty kladných odpovědí z maturitních a učebních oborů, tak z maturitních oborů má o pracovní listy zájem 31,4 % a z učebních 24 %.

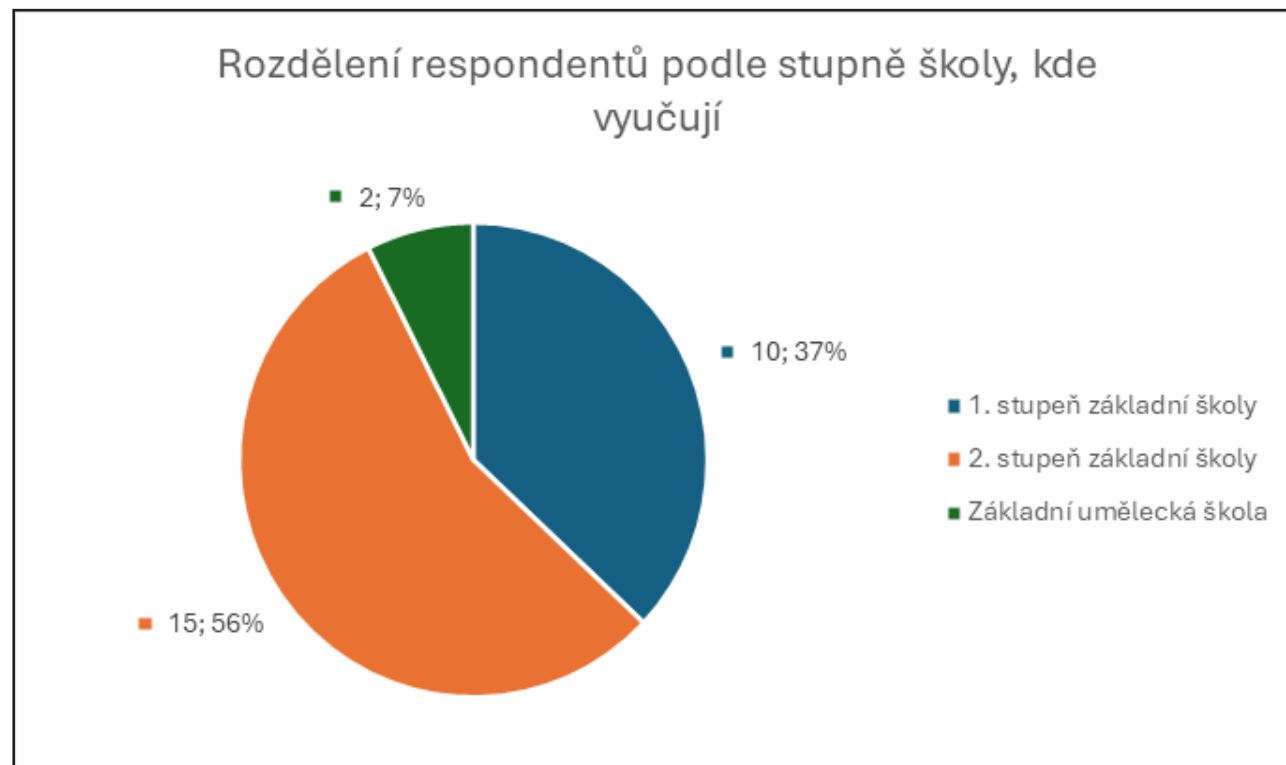
Když měli respondenti jmenovat konkrétní památky, které v kraji navštívili, tak jich z 60 odpovědělo 22 respondentů nepamatují si. Někteří uvedli jenom jednu památku a více si nepamatují, jiný respondent uvedl pouze muzeum bez názvu a bez místa, což lze považovat za stejnou odpověď jako „nepamatují si“. Jeden respondent uvedl Aupark, což je obchodní centrum v Hradci Králové. Tuto odpověď lze považovat za „ostudnou“ vzhledem k tomu, že daný respondent studuje maturitní obor, který má maturitní zkoušku z dějin umění a neví, co znamená pojem památka. Navštívených památek bylo mnoho z celého kraje. Nejčastěji se zde opakoval zámek Náchod, benediktinský klášter v Broumově, hospital Kuks, Chata Hvězda, zámek Nové Město nad Metují, Babiččino údolí, hrad Kost a další. Jako památky, kam se rádi vrací, uvedli respondenti nejčastěji muzea a zámky obecně. Podle dotazníku se respondenti nejraději vrací na náchodský zámek. Takto odpovědělo 13 respondentů. Následuje hospital Kuks (12) a Ratibořice (9). V menším měřítku to jsou s 5 respondenty zámek Opočno a klášter v Broumově. 4 respondenti odpověděli zámek Nové Město nad Metují. Zámek Karlova Koruna, Pecka, Bílá věž, zámek Rychnov nad Kněžnou, hrad Kost a Vízmburk uvedli jeden nebo dva respondenti..

DOTAZNÍK PRO UČITELE

V pořadí druhý dotazník byl určen učitelům a jeho cílem bylo zjistit, zda využívají ve výuce na základních školách témata spojená s uměleckými památkami Královéhradeckého kraje. Dále bylo třeba zjistit mezioborovost v řešení výuky a samotný přístup vyučujících. Celkový počet respondentů byl 27 a jednalo se pouze o ženy – pedagožky. Dotazníky byly zaslané do všech základních škol a základních uměleckých škol v Královéhradeckém kraji. Odpovědi přišly z různých škol. Nejvíce jich bylo ze Základní školy T. G. Masaryka v Náchodě, Základní školy a mateřské školy v Předměřicích nad Labem

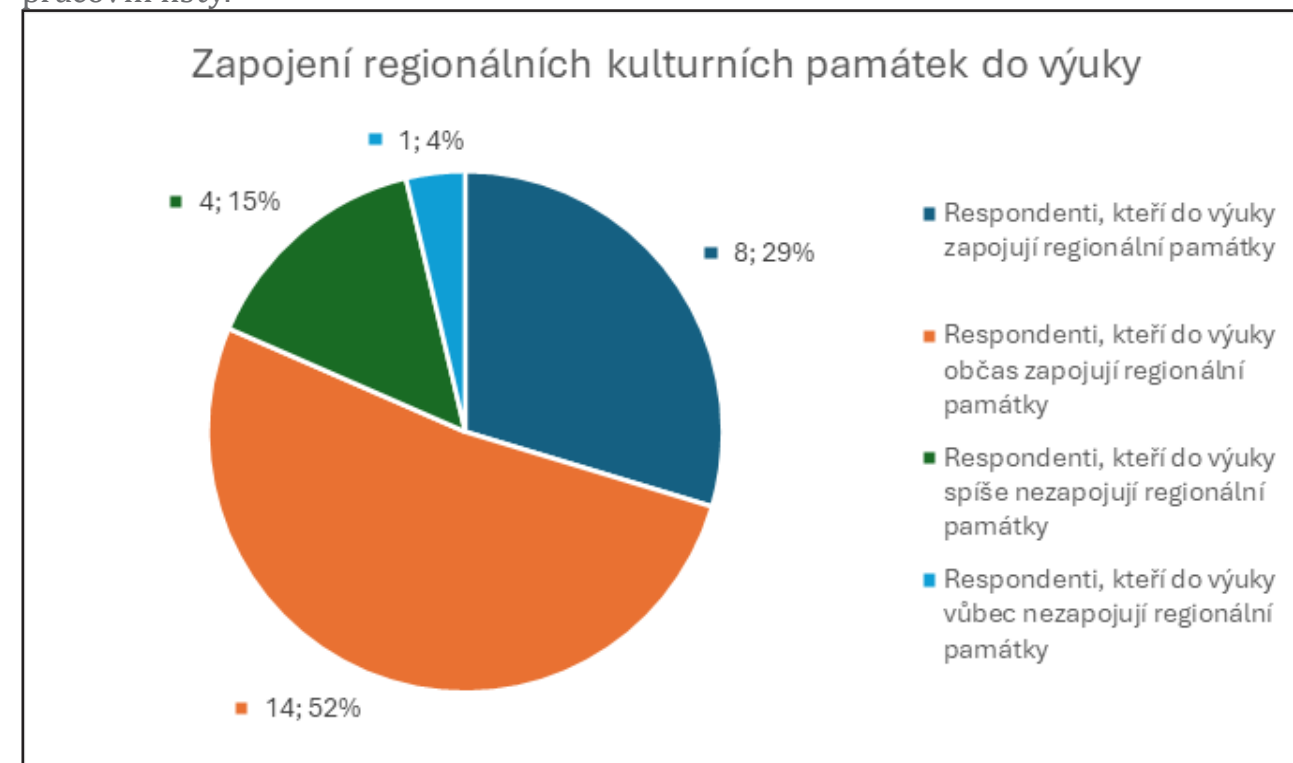
a Základní školy v Chlumci nad Cidlinou.

10 (37 %) respondentů vyučuje na 1. stupni základní školy, 15 (55,6 %) na 2. stupni základní školy a 2 (7,4 %) na základní umělecké škole. Co se týče aprobací, které mají vystudované, tak je to různé. Nejčastěji se jedná o výtvarnou výchovu v kombinaci s dalším předmětem nebo speciální pedagogiku. Předmět výtvarná výchova má vyučováno celkem 11 (40,7 %) respondentů.

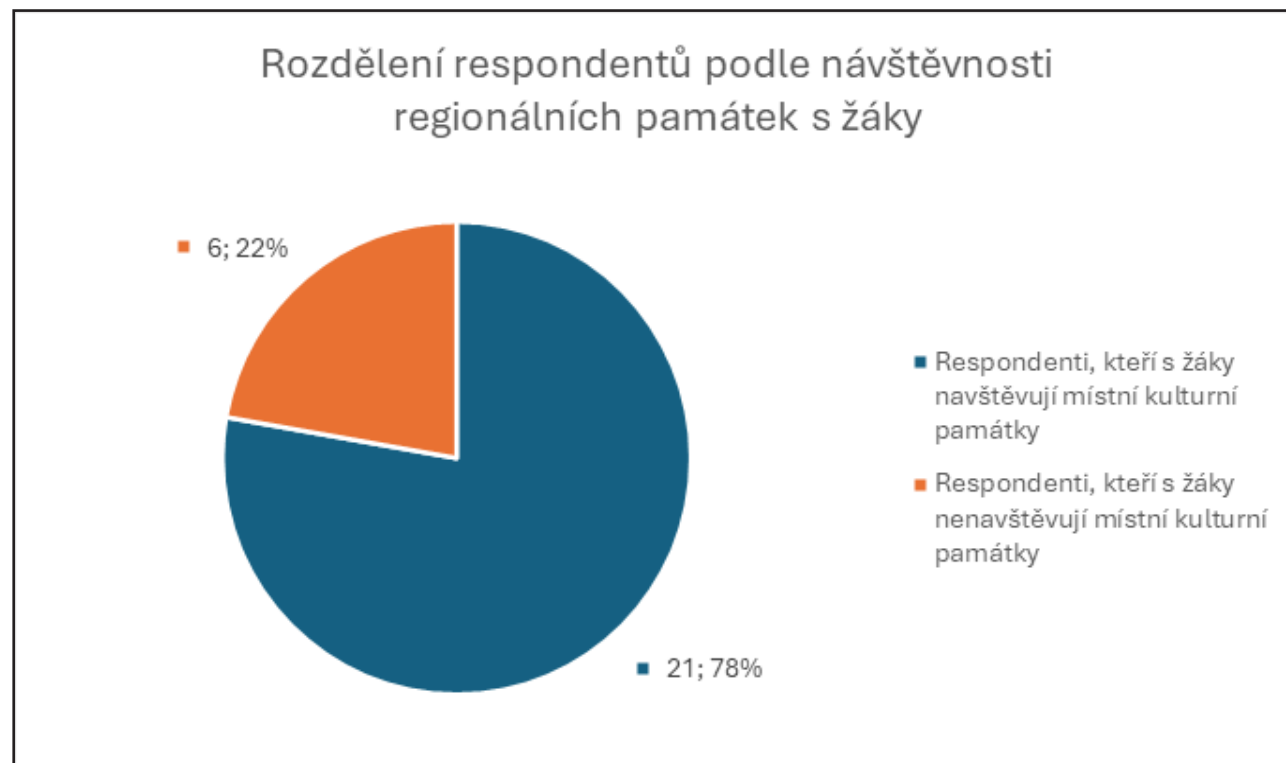

Do výuky zapojuje pravidelně regionální kulturní památky 8 (29,6 %) dotazovaných, 14 (51,9 %) občas, 4 (14,8 %) spíše ne a 1 pedagog (3,7 %) vůbec. Jedná se především o předměty jako je výtvarná výchova, vlastivěda, dějepis, občanská nauka, český jazyk nebo hudební výchova. Nejčastěji je ve svých hodinách prezentují pomocí exkurzí, videí, obrázkových ukázek a prezentace. 3 respondenti odpověděli, že používají také

pracovní listy.

S žáky navštěvuje regionální kulturní památky 21 (77,8 %) vyučujících, zatímco 6 (22,2 %) je nenavštěvuje. Nejčastěji se jedná o památky dle aktuální potřeby. Jsou to například muzea jako Muzeum východních Čech v Hradci Králové nebo Městské muzeum v Jaroměři, Galerie moderního umění v Hradci Králové. Zámky jako zámek Ratibořice, Karlova Koruna nebo jiné architektonické památky, jako je Bílá věž v Hradci Králové, Jiráskova chata či technické památky jako Malá vodní elektrárna Hučák Hradec Králové.

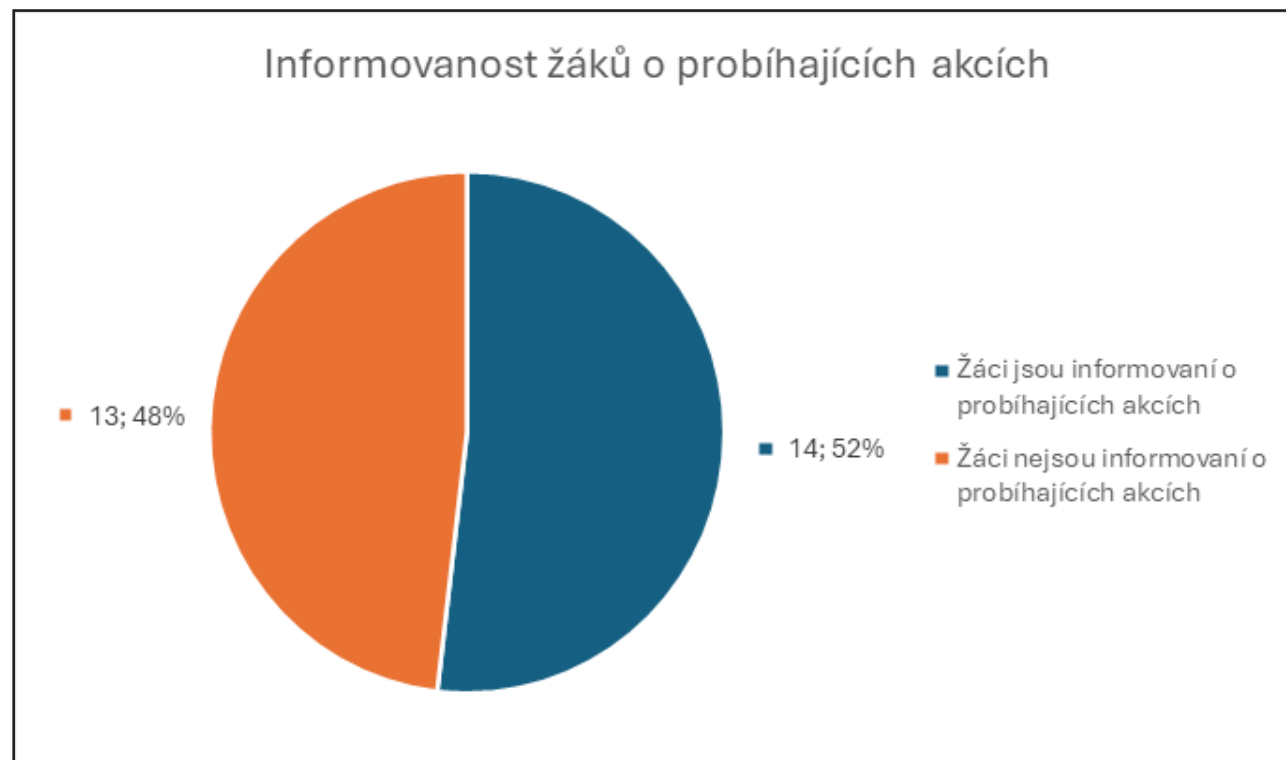
Památky navštěvují nejčastěji respondenti jednou až dvakrát ročně 74,1 % (20), 11,1 % (3) navštěvují třikrát až čtyřikrát do roka a stejný počet jich nenavštěvuje. Pouze jeden (3,7 %) odpověděl pětkrát nebo šestkrát za rok. V posledním roce to bylo například Čapkův mlýn v Hronově, zámek Ratibořice nebo Galerie moderního umění v Hradci Králové.

Další otázky byly zaměřené na architekturu, sochařství a malířství v regionu, a jejich zapojení do výuky. U architektury odpovědělo 19 (70,4 %) respondentů ano a 8 (29,6 %) respondentů ne. U sochařství 14 (51,9 %) ne a 15 (48,1 %) ano. U malířství jsou výsledky stejné jako u sochařství. Z toho vyplývá, že architektura se do různých předmětů zapojuje nejvíce.

Několik dalších otázek bylo zaměřeno na způsob implementace témat spojených

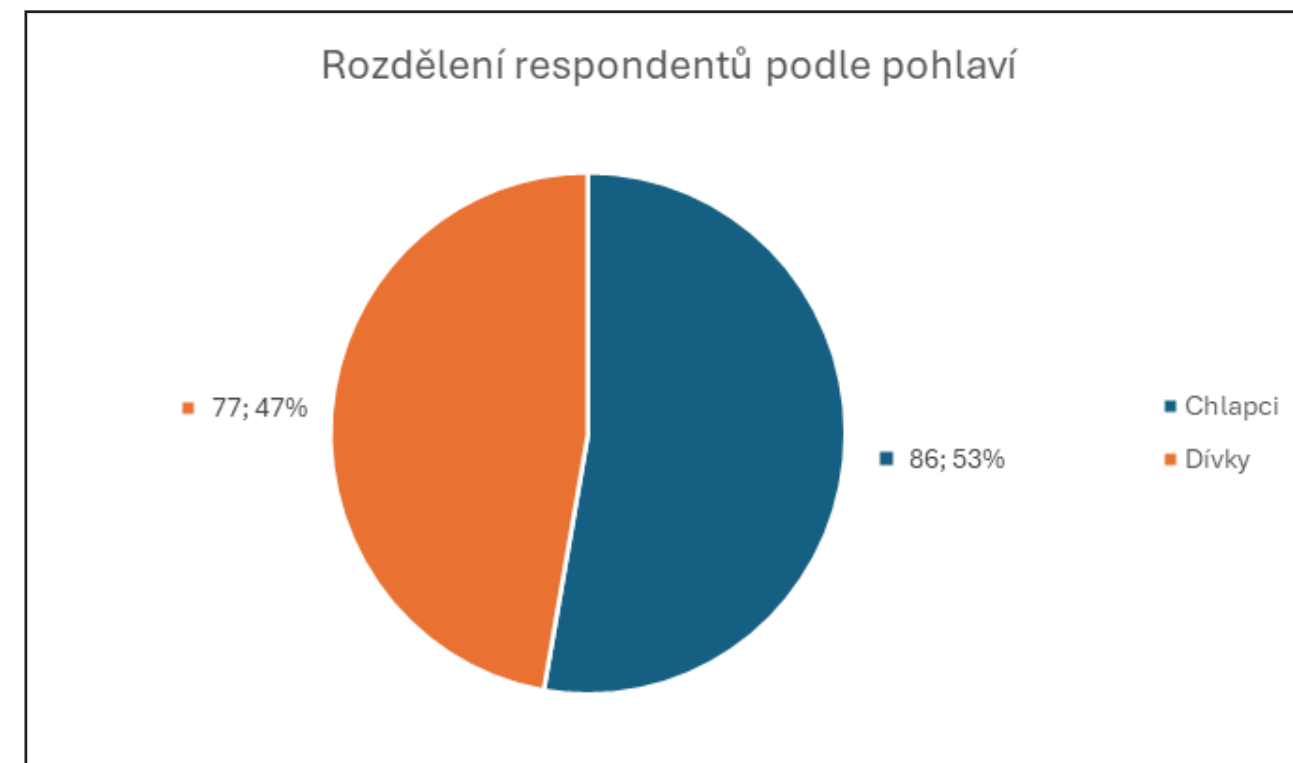
s architekturou, sochařstvím a malířstvím do výuky. Zde odpovídal různý počet respondentů. U architektury odpovědělo 19 respondentů, u sochařství 13 a u malířství také 13. Nejčastěji se u architektury jednalo praktickou výtvarnou tvorbu. Do té spadají fotografie, kresba, malba, prostorová tvorba apod. Takto odpovědělo 52,6 % (10), 31,6 % (6) byla prezentace k památkám a v poslední řadě byly referáty a komentované prohlídky. U sochařství jsou výsledky podobné. 53,8 % (7) připadlo praktické výtvarné tvorbě, 30,8 % (4) prezentace k sochám ve veřejném prostoru a jinde 7,7 % (1) mají komentované prohlídky a popis. U malířství dominuje praktická výtvarná tvorba a prezentace, které mají 30,8 % (4 respondenti u každého). Exkurze mají 23,1 % (3), poslední jsou referáty a komentované prohlídky s 7,7 % (1).

Podpora škol pro exkurze či mimoškolní akce po památkách Královéhradeckého kraje je 100 %. S ŠVP už to ale 100 % není. Kulturní dědictví regionu se promítá v obsahu školních vzdělávacích programů u 81,5 % (22) škol. U 18,5 % (5) ne. Nejčastěji se jedná o mimoškolní akce. Škola žáky o probíhajících akcích informuje dle respondentů v 51,9 % (14) a ve zbylých ne. Využívá k tomu letáky, webové stránky, plakáty. Informace předává ústně nebo mailem.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY ZŠ A ZUŠ

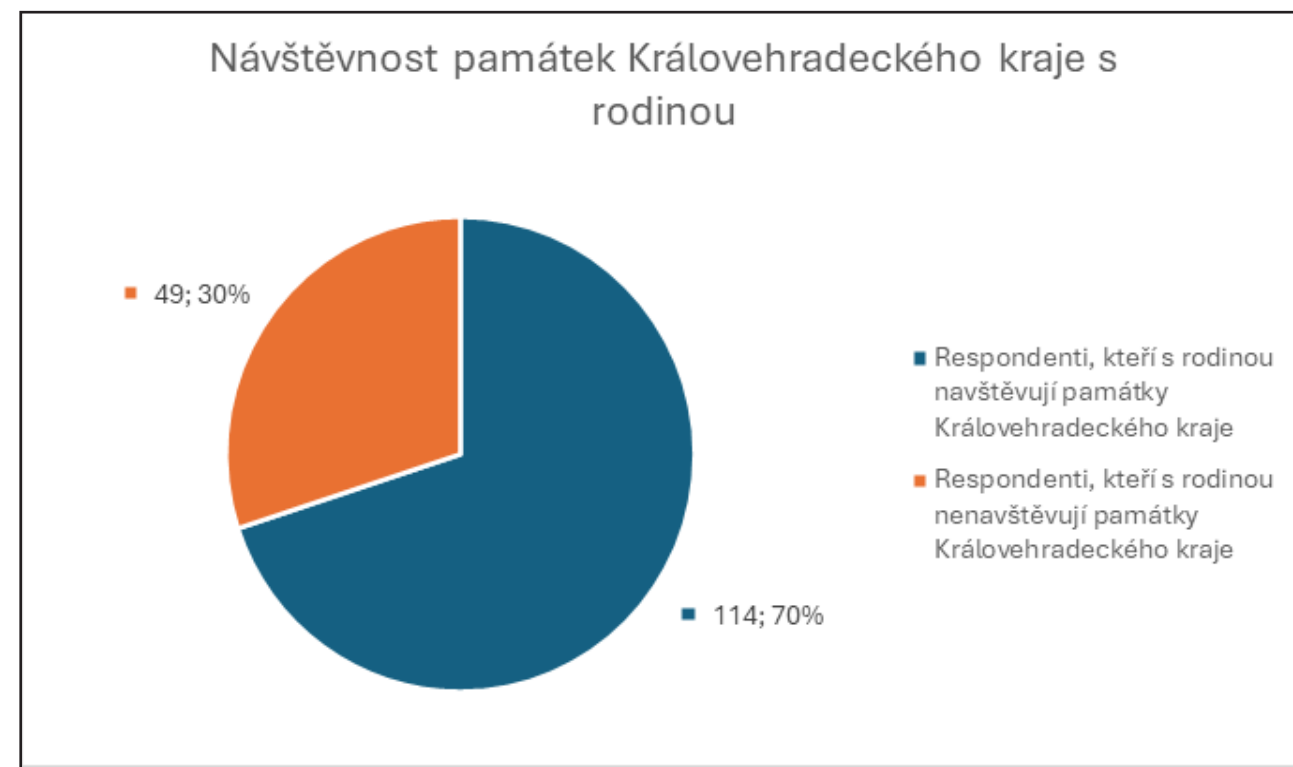
Třetí dotazník byl určen žákům základních a základních uměleckých škol. Zde byl největší počet respondentů, který činil celkem 163 žáků. Tato forma dotazníku byla jak v elektronické, tak v tištěné formě. Výsledky z tištěné formy se zadávaly do počítače k elektronickým odpovědím.

Z celkového počtu respondentů bylo oproti předchozím dotazníkům více chlapců. Chlapců bylo 52,8 % (86) a dívek 47,2 % (77). Nejvíce respondentů navštěvuje Základní školu T. G. Masaryka v Náchodě. Tu navštěvuje 84 respondentů. Mezi další školy s nejvíce respondenty patří Základní škola Gutha Jarkovského v Kostelci nad Orlicí (31), Základní škola a mateřská škola Voděrady (29) a Masarykova základní škola a mateřská škola Plotiště v Hradci Králové (23). Mezi ostatní školy, kde odpověděli 1 až 2 žáci, patří Základní škola Česká Skalice, Základní škola Boženy Němcové v Jaroměři, Gymnázium Dobruška, Gymnázium Broumov a Základní škola Meziměstí.

12,3 % (20) respondentů navštěvuje 4. ročník, 5. ročník 7,4 % (12), 6. ročník 15,3 % (25), 7. ročník 1,2 % (2), 8. ročník 20,9 % (34) a nejvíce 9. ročník 52,9 % (70). 69,9 % (114) respondentů navštěvuje s rodiči památky v Královéhradeckém kraji, zatímco zbylých 30,1 % (49) ne. Nejvíce s nimi navštěvují různé hrady, zámky, galerie, muzea, kláštery apod. Z konkrétních míst to je nejvíce náchodský zámek, hospital Kuks, hrad Potštejn a Bílá věž.

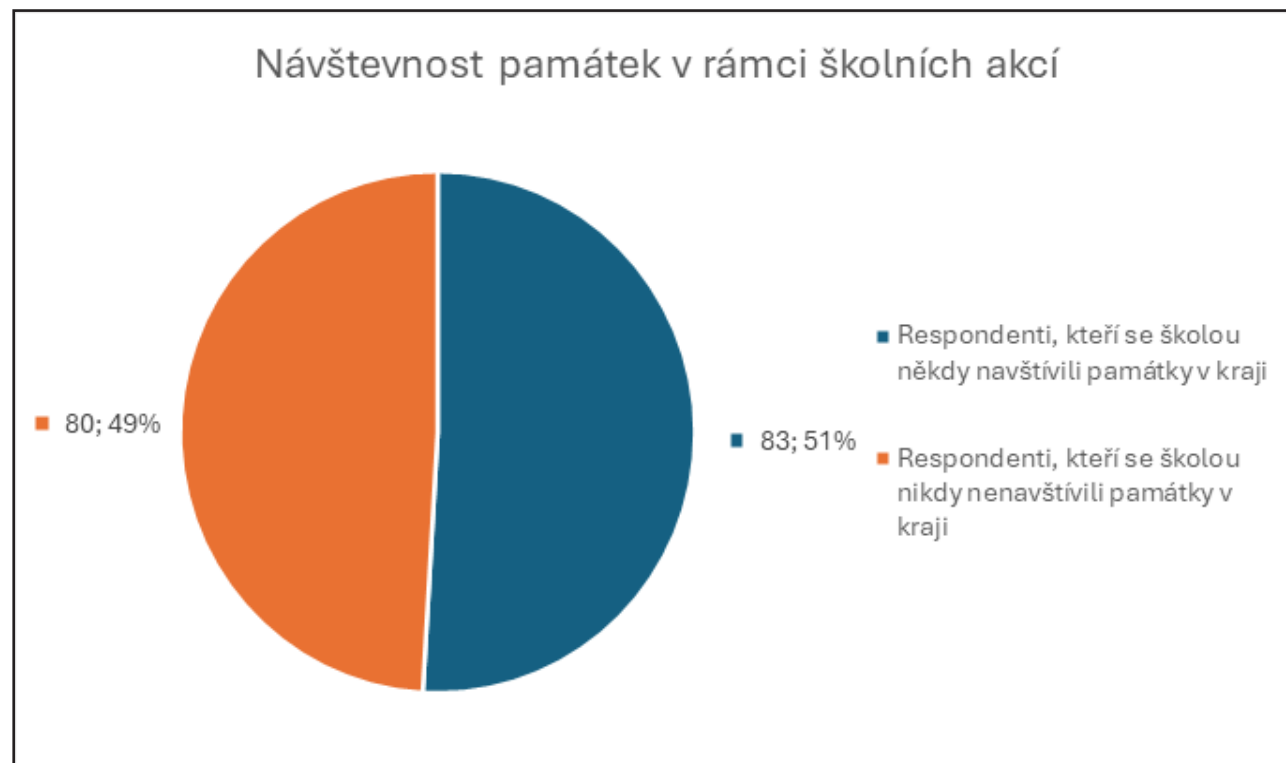

O památkách Královéhradeckého kraje se na základních školách a na základních uměleckých školách učilo 66,3 % (108) žáků a 33,7 % (55) uvedlo, že ne. Bohužel i přesto, že jich 108 uvedlo ano, tak si jich 24 % (26) nepamatuje konkrétní názvy navštívených památek. Nejčastěji uváděný byl zámek Náchod, Bílá věž a Ratibořice s Babiččíným údolím.

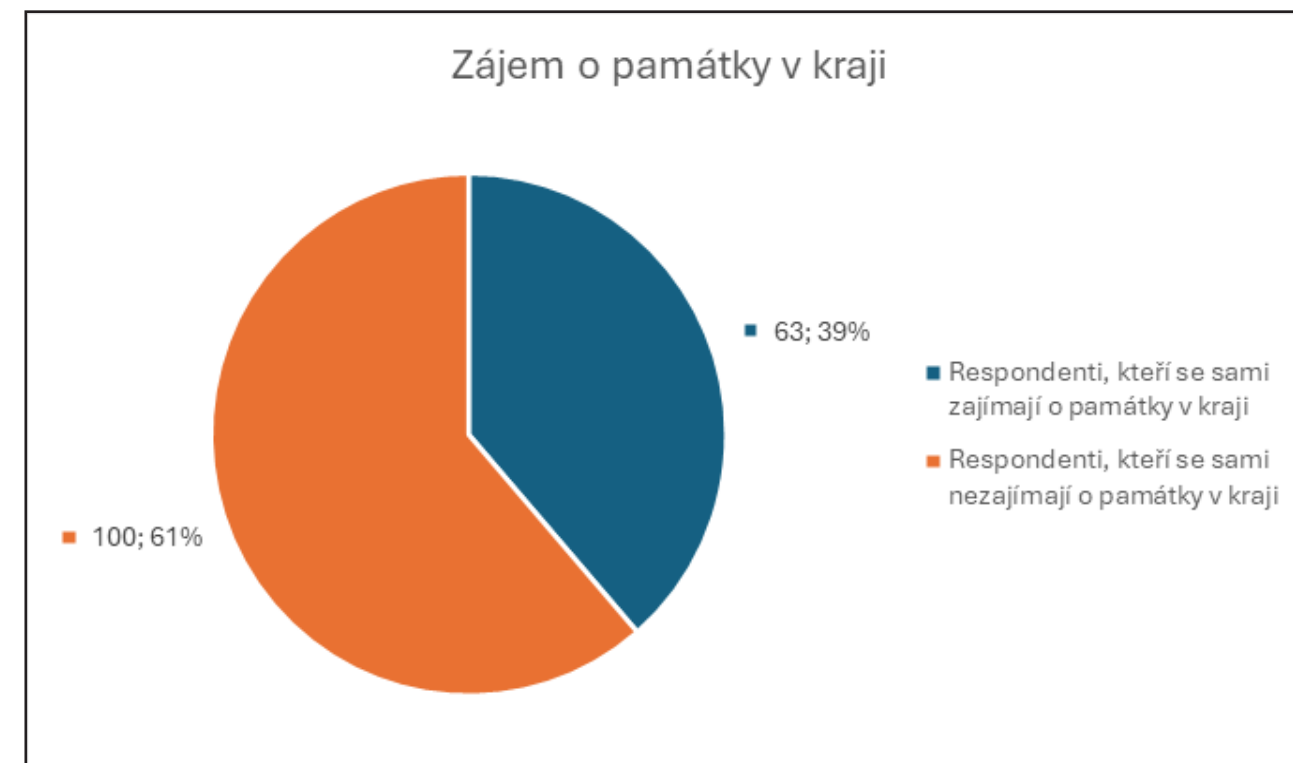
V rámci školních akcí 50,9 % (83) žáků památky v kraji navštívilo a 49,1 % (80) uvedlo zápornou odpověď. Zde byla také nejčastější odpověď nepamatují si, když se jednalo o vyjmenování konkrétních památek. Nejčastěji navštěvovanou památkou v rámci školy je Kuks. Další je hrad Potštejn, Galerie moderního umění v Hradci Králové a Třebouchovské muzeum Betlémů.

Základní uměleckou školu se zaměřením na výtvarnou výchovu většina respondentů nenavštěvuje. Jedná se o 87,1 % (142) respondentů. Zbylých 12,9 % (21) odpovědělo ano. Nejvíce respondentů, kteří ji navštěvují, chodí do Základní umělecké školy F. A. Šporka v Jaroměři. Další je Základní umělecká škola v Náchodě a Kostelci nad Orlicí. Mezi zbylé patří Základní umělecká škola v Novém Městě nad Metují, Habrmanova a Na Střezině v Hradci Králové, Dobruška, Opočno a Františka Ignáce Tůmy v Kostelci nad Orlicí.

Bohužel oproti základním školám se na základních uměleckých školách o památkách kraje neučí v dostatečném měřítku. To uvedlo 58,3 % (7) respondentů oproti 41,7 % (5) respondentům. U této otázky odpovědělo pouze 12 respondentů z 21, kteří v předchozí otázce odpověděli kladně na navštěvování základní umělecké školy. Z konkrétních navštívených památek byl dvakrát uveden hospital Kuks a po jednom zámek Opočno a Klicperovo divadlo. I zde se objevuje odpověď typu nepamatují si.

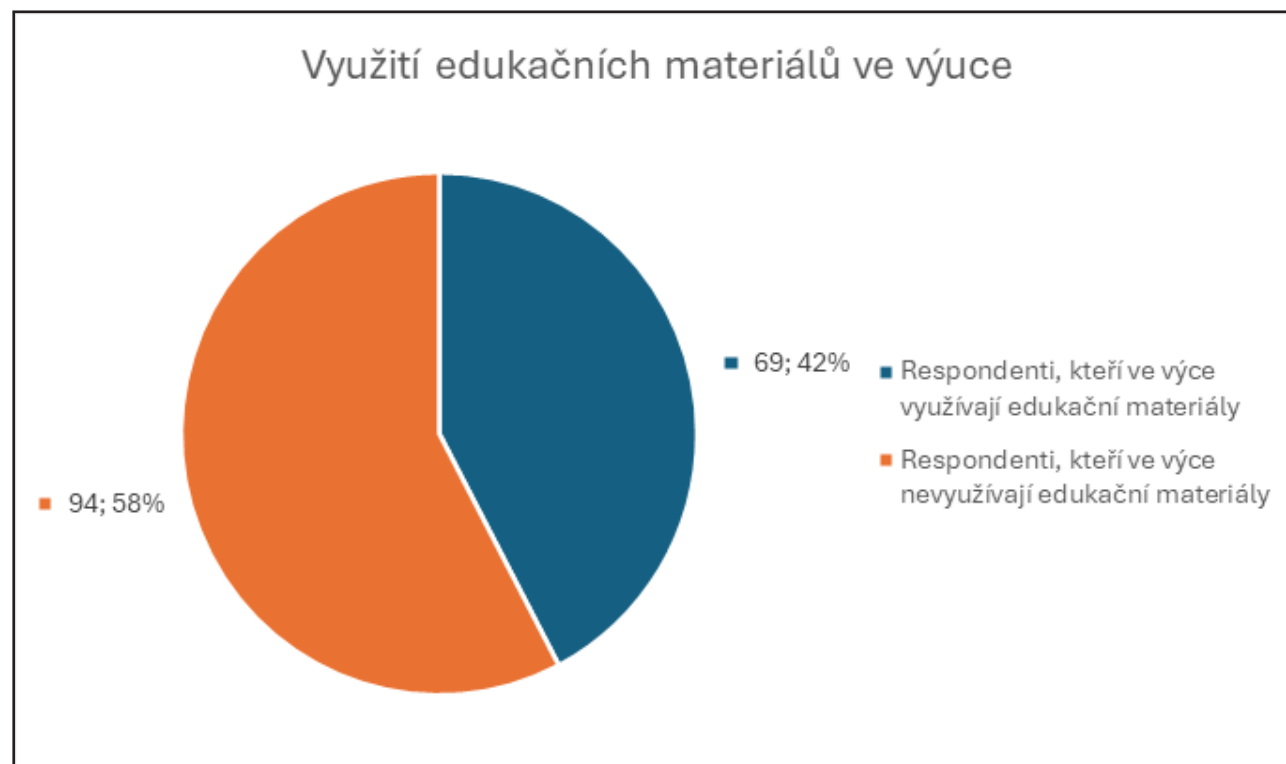
Sami respondenti se z velké části o památky v kraji nezajímají. Takto odpovědělo 61,3 % (100), zatímco zbylých 38,7 % (63) to zajímá. Nejčastěji se sami respondenti blíže zabývají tematikou díky osobní návštěvě památek. Dalším významným způsobem samovzdělávání je sledování dokumentů nebo filmů. Mezi méně často zmiňované patří sociální sítě, webové stránky, tištěné materiály a zajímavé pověsti.

Pro 62 % (101) dotázaných není zajímavé se o těchto památkách učit. Zbylých 38 % (62) se o toto téma nejčastěji zajímá díky zájmu o historii. Mezi hlavní důvody zájmu patří pozornost věnovaná samotným památkám, městům a informacím o místě a okolí, baví je to nebo je zaujme poutavý výklad učitele. Mezi ostatní patří zájem o divadlo, architekturu, konkrétní památky, dozvědět se něco nového nebo získat inspiraci na výlet.

Hlavním důvodem negativních odpovědí byl nezájem o téma. Další uvedli, že je to nebaví nebo ani nevědí proč. 3 respondenti odpověděli, že je hodně učební látky a musejí se více soustředit na jiné předměty. 2 tvrdí, že se o nich neučí a 1 to zajímá spíše kvůli rodičům a bez nich by ho to nenapadlo.

57,7 % (94) respondentů tvrdí, že ve výuce nevyužívají edukační materiály z místních památek. Zbylých 42,3 % (69) tvrdí opak. Nejčastěji se využívají pracovní listy. V menším měřítku letáky, katalogy, hry, internet, učebnice, knihy a mapy. Poslední otázka se zaměřovala na respondenty, kteří odpověděli záporně v otázce o využívání edukačních materiálů ve výuce. Byla zaměřena na to, zda by zmínění respondenti tyto edukační materiály ve výuce uvítali. Odpovědi byly dost vyrovnané, 50,7 % (35) odpovědělo ne a 49,3 % (34) odpovědělo ano.

Poslední odpověď vyzněla pozitivně, a to i přesto, že převládl negativní názor (o 1 respondenta). Vzhledem k tomu, kolik jich uvedlo, že se o toto téma vůbec nezajímá nebo se s ním nesetkávají ani doma ani ve škole, jsou výsledky uspokojivé. Bohužel u těch, které toto téma zajímá, nebo se s ním setkali, bylo zjištěno, že si často nepamatují konkrétní názvy památek. To platí i pro ty, kteří se s tímto tématem ve škole setkali, ale nezajímá je to.

Z dotazníku také vyplynuly i jiné odpovědi na problematiku, které nesouvisely přímo s otázkami. Ne všichni respondenti ze základní školy vědí, co znamená pojem památka. Nejednalo se ani o respondenty z nižších ročníků, ale z těch, kteří se chystají na střední školu. Příkladem je, že uvedly jako navštěvovanou památku skatepark.

Bohužel část z nich ani neví, co je základní umělecká škola. Nejedná se pouze o žáky základních škol, ale také o žáky středních škol. Zarážející bylo, že někteří respondenti uvedli, že jejich střední škola je zároveň základní umělecká škola.

Vyučující mají dostatek podpory při prezentaci památek ve výuce. Podporovány jsou především mimoškolní akce a praktická ukázka samotných památek. Ne všichni toho však využívají. Důvodem toho jsou nejčastěji komplikace spojené s organizací akcí. Zásadní otázkou však zůstává proč, když vyučující mají dostatečnou podporu a prostředky pro prezentaci daného tématu a velká část z nich tvrdí, že jej do výuky zapojují. I přesto si konkrétní památky pamatuje velice nízké procento žáků. Nejčastěji zapamatovatelnou památkou bývá ta, která se nachází v místě školy nebo jedna z významných památek v kraji.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY SŠ A ZUŠ

1. Uveďte Vaše pohlaví. *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ žena
☐ muž
☐ jiné

2. Na jakém druhu školy studujete? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ základní škola
☐ střední odborná škola
☐ gymnázium

3. Jaký ročník navštěvujete? *

_____

4. Pokud studujete na střední škole, uveďte název oboru.

_____

5. Napište název Vaší školy a město, kde se nachází. *

_____

6. Studujete v tento moment na základní umělecké škole výtvarný obor? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne

7. Studovali jste v minulosti na základní umělecké škole výtvarný obor? Odpovězte *
ano, pokud na ní stále studujete.

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne

8. Uveďte název základní umělecké školy a město, kde se nachází - vyplní jenom ti, kteří ji momentálně navštěvují nebo dříve navštěvovali.

_____

9. Učíte se nebo jste se učili o památkách Královehradeckého kraje na základní umělecké škole? Vyplní jenom ti, kteří ji momentálně navštěvují nebo dříve navštěvovali.

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne
☐ nepamatuji si

10. Máte ve svém vzdělávacím plánu předmět dějiny umění nebo předmět jemu podobný? Spadá tam i výtvarná výchova, kde se učí o historii umění. *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne

11. Učíte se na své škole o památkách Královehradeckého kraje - v jakémkoliv předmětu? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne
☐ nepamatuji si

12. Navštěvujete památky v Královehradeckém kraji mimo školu - výlety s rodiči, kamarády apod.? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne
☐ nepamatuji si

13. Navštěvujete památky Královehradeckého kraje se školou? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne
☐ nepamatuji si

14. Pokud ano, jak často?

_____

15. Jakým způsobem se učíte o památkách? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ slovní výklad učitele
☐ prezentace
☐ pracovní listy
☐ filmové dokumenty
☐ exkurze
☐ Jiné: _____

16. Pokud nepoužívá vyučující pracovní listy, chtěli byste je zařadit do způsobu výuky? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano
☐ ne
☐ je mi to jedno

17. Vypište co nejvíce konkrétních památek Královehradeckého kraje, které jste osobně navštívili. Pokud si nepamatujete konkrétní názvy, napište nepamatuji si. *

_____

18. Uveďte památky v Královehradeckém kraji, kam se rádi vracíte nebo které navštěvujete opakovaně. *

_____

DOTAZNÍK PRO UČITELE

1. 1) Uveďte název vaší školy. *

_____

2. 2) Označte pohlaví respondenta. *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Muž

☐ Žena

☐ Jiné: _____

3. 3) Označte, na jakém typu základní školy pracujete? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ I. stupeň ZŠ

☐ II. stupeň ZŠ

☐ ZUŠ

4. 4) Jakou máte vystudovanou aprobaci? *

_____

5. 5) Vyučujete předmět výtvarná výchova? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

6. 6) Zapojujete regionální kulturní památky do výuky ? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ano, občas

☐ Spíše ne

☐ Ne

7. Pokud ano, v rámci jakého vyučovacího předmětu zapojujete regionální kulturní památky do výuky?

_____

8. Pokud ano, jakou formou? (např. pracovní listy, powerpointové prezentace, obrazové ukázky, videa, exkurze, atd.)

_____

9. 7) Navštěvujete s žáky místní kulturní památky? (v místě školy - v nejbližším městě, vesnici) *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

10. Pokud ano, jaké?

_____

11. 8) Navštěvujete s žáky regionální kulturní památky (v rámci Královéhradeckého kraje)? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ 1 - 2x ročně

☐ 3 - 4x ročně

☐ 5 - 6x ročně

☐ 7 - 10x ročně

☐ 10x a vícekrát ročně

☐ Nikdy

12. Pokud ano, jaké kulturní památky jste navštívili v posledním roce?

_____

13. 9) Zapojujete téma architektury regionálních památek do výuky? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

14. Pokud ano, jakou formou? Např. fotografování, referáty, prezentace k památkám, kresba a malba, exkurze, komentované prohlídky, atd.

Označte jen jednu elipsu.

☐ exkurze

☐ referáty

☐ komentované prohlídky

☐ prezentace k památkám

☐ praktická výtvarná tvorba (fotografie, kresba, malba, prostorová tvorba...)

☐ Jiné: _____

15. 10) Zapojujete regionální sochařskou tvorbu do výuky? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

16. Pokud ano, jakou formou? (Při možnosti jiná, uveďte jaká.)

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ exkurze
- ☐ referáty
- ☐ komentované prohlídky
- ☐ prezentace k sochám (nejen) ve veřejném prostoru
- ☐ praktická výtvarná tvorba (fotografie, kresba, malba, prostorová tvorba, modelování...)
- ☐ Jiné: _____

17. 11) Zapojujete regionální malířskou tvorbu do výuky? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
- ☐ Ne

18. Pokud ano, jakou formou? (Při možnosti jiná, uveďte jaká.)

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ exkurze
- ☐ referáty
- ☐ komentované prohlídky
- ☐ prezentace k sochám (nejen) ve veřejném prostoru
- ☐ praktická výtvarná tvorba (fotografie, kresba, malba, prostorová tvorba, modelování...)
- ☐ Jiné: _____

19. 12) Podporuje vedení Vaší školy exkurze (mimoškolní akce) po památkách Královéhradeckého kraje? Pokud ne, zdůvodněte proč? *

_____

20. 13) Promítá se téma kulturního dědictví regionu do obsahu ŠVP Vaší školy? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
- ☐ Ne

21. Pokud ano, v jakých souvislostech? (výuková témata, mimoškolní akce, atd.)

_____

22. 14) Informuje škola žáky o probíhajících akcích na památkách Královéhradeckého kraje? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
- ☐ Ne

23. Pokud ano, uveďte, jakou formou?

_____

24. 15) Využíváte edukační materiály z místních památek ve výuce? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
- ☐ Ne

25. Pokud ano, jaké materiály?

Označte jen jednu elipsu.

☐ pracovní listy

☐ informační letáky

☐ katalogy

☐ odborná literatura

☐ prezentace památek na sociálních sítích

☐ Jiné: _____

26. 16) Realizujete přímou výuku v místě regionálních památek? Příklad: Výuka týkající se osobnosti architekta Josefa Gočára je realizována na Gočárově schodiště v Hradci Králové. *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

27. Pokud ano, uveďte příklad?

_____

28. 17) Zapojujete do svého výkladu ve výuce téma krajských památek? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

29. 18) Která muzea a galerie Královéhradeckého kraje navštěvujete a za jakým účelem? Např. edukační program, komentovaná prohlídka, návštěva výstavy, atd. *

_____

30. 19) Používáte ve výuce audiovizuální nahrávky s tematikou kulturního dědictví Královéhradeckého kraje? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

31. Pokud ano, uveďte příklady.

_____

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY ZŠ A ZUŠ

1. 1) Uveďte název vaší školy. *

_____

2. 2) Označte pohlaví respondenta. *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Chlapec

☐ Dívka

3. 3) Označte, jaký ročník základní školy studujete. *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ 1. ročník
☐ 2. ročník
☐ 3. ročník
☐ 4. ročník
☐ 5. ročník
☐ 6. ročník
☐ 7. ročník
☐ 8. ročník
☐ 9. ročník

4. 4) Navštěvujete s rodiči památky v Královéhradeckém kraji? *

Hrady, zámky, kláštery, kostely, technické stavby, skanzeny, lidovou architekturu, galerie, muzea, atd.

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
☐ Ne

5. Pokud ano, jaké?

_____

6. 5) Učili jste se o památkách Královéhradeckého kraje ve škole (ZŠ, ZUŠ)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
☐ Ne

7. Pokud ano, uveďte název/názvy památek, o nichž jste se učili.

_____

8. 6) Navštívili jste v rámci školních akcí některé z památek Královéhradeckého kraje? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
☐ Ne

9. Pokud ano, jaké?

_____

10. 7) Navštěvujete základní uměleckou školu se zaměřením na výtvarnou výchovu? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
☐ Ne

11. Pokud ano, uveďte název základní umělecké školy.

_____

12. 8) Pokud navštěvuje základní uměleckou školu, jsou do výuky zapojeny památky Královéhradeckého kraje?

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Ano
☐ Ne

13. Pokud ano, uveďte název/názvy.

_____

14. 9) Zajímáte se sami o památky Královéhradeckého kraje? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

15. Pokud ano, jakým způsobem?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ osobní návštěva památek
- ☐ studium tištěných materiálů (knihy, odborné publikace, propagační materiály...)
- ☐ sledování dokumentů, filmů, videí
- ☐ sledování sociálních sítích
- ☐ sledování webových stránek
- ☐ Jiné: _____

16. 10) Je pro vás zajímavé učit se o památkách Královéhradeckého kraje? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

17. Pokud ano, z jakého důvodu? (poutavý výklad učitele, zájem o historii, atd.)

_____

18. Pokud ne, z jakého důvodu? (nevhodný výklad učitele, nezájem o téma, atd.)

_____
_____
_____
_____
_____

19. 11) Využíváte edukační materiály z místních památek ve výuce? *

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

20. 12) Pokud ano, jakým způsobem?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ pracovní listy
- ☐ informační letáky
- ☐ katalogy
- ☐ Jiné: _____

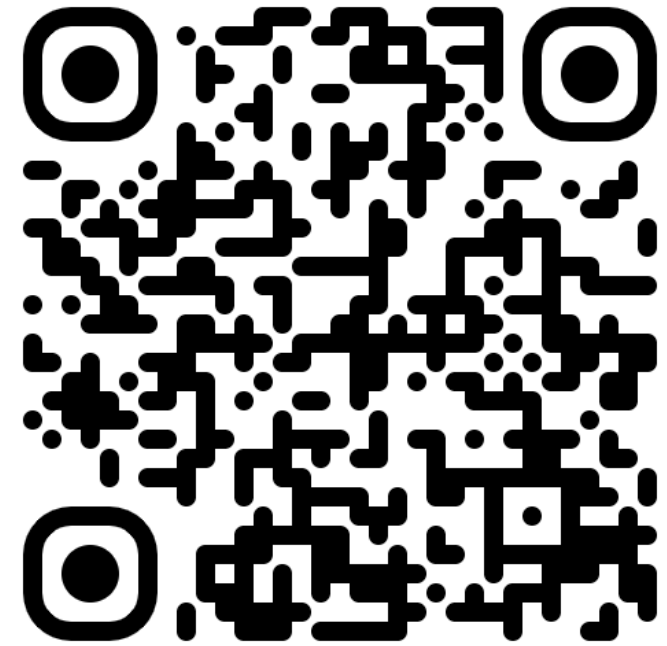
21. Pokud ne, uvítali byste jejich zařazení do výuky?

Označte jen jednu elipsu.

☐ Ano

☐ Ne

3. VÝZNAMNÉ KULTURNÍ PAMÁTKY V HRADCI KRÁLOVÉ

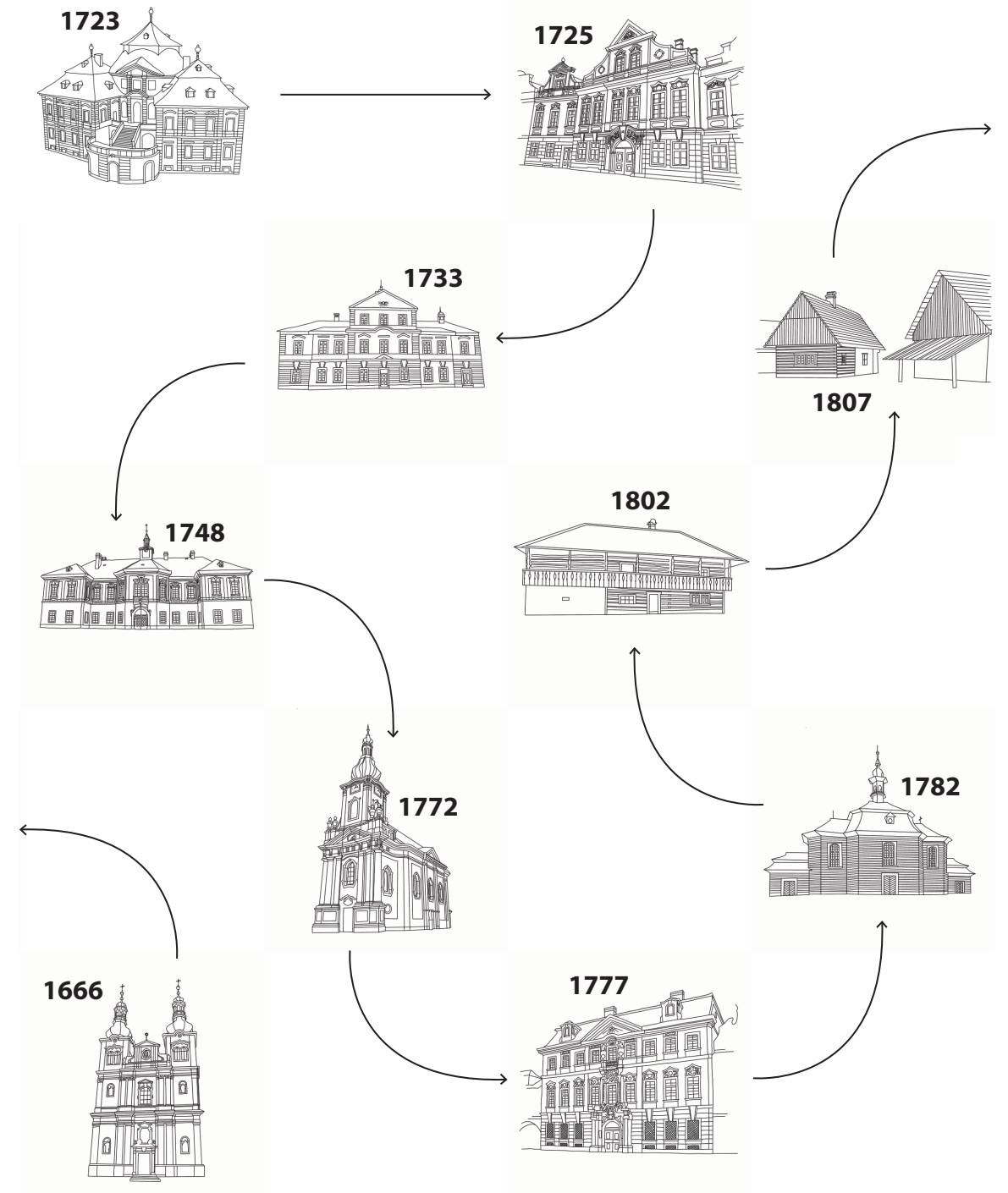
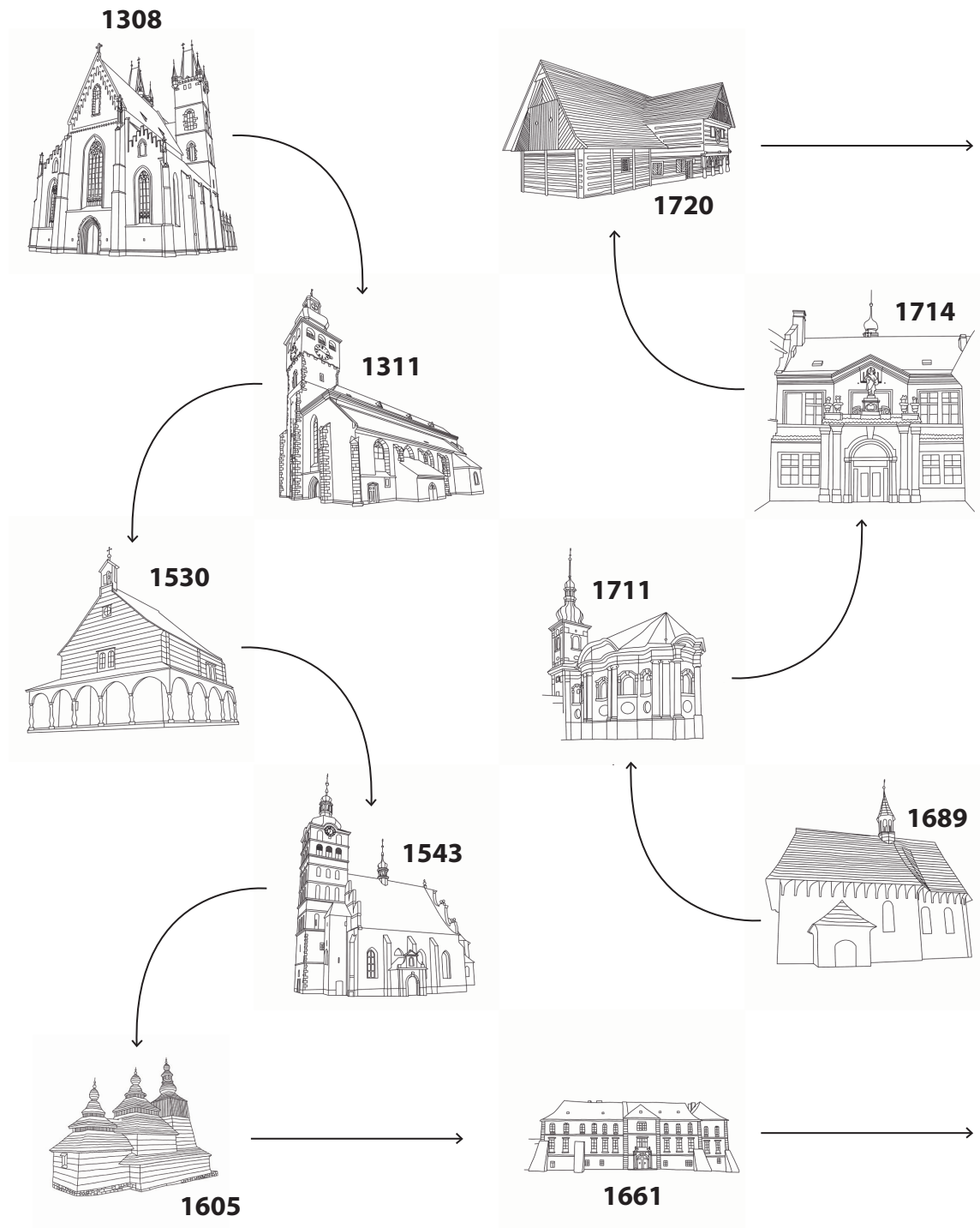

Galerie moderního umění, Hradec Králové, architekt Osvald Polívka, 1912, ilustrace G. Kašparová

ČASOVÁ OSA

1308 Katedrála sv. Ducha
 1311 Kostel sv. Vavřince, Nový Bydžov
 1530 Kostel sv. Jana Křtitele, Hradec Králové
 1543 Kostel sv. Voršily, Chlumec nad Cidlinou
 1605 Kostel sv. Mikuláše, Hradec Králové
 1661 Zámek Smiřice
 1666 Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Hradec Králové
 1689 Kostel sv. Václava, Kozojedy
 1711 Kaple Zjevení Páně ve Smiřicích
 1714 Městská hudební síň, Hradec Králové
 1720 Rodný dům a muzeum Václava Hanky, Hořiněves
 1723 Zámek Karlova Koruna, Chlumec nad Cidlinou
 1725 Kanovnické domy, Hradec Králové
 1733 Zámek Barchov
 1748 Zámek Sloupno
 1772 Kostel sv. Antonína, Hradec Králové
 1777 Biskupská rezidence, Hradec Králové
 1782 Dřevěný kostel sv. Jiří, Loučná Hora
 1802 Šrámkův statek v Pileticích
 1807 Podorlický skanzen Krňovice

1835 Kostel Božího Těla na Orebu
 1846 Regiocentrum Nový pivovar, Hradec Králové
 1857 Zámek Hrádek u Nechanic
 1902 Synagoga a židovský hřbitov v Novém Bydžově
 Wiplerova vila, Hradec Králové
 1905 Synagoga v Hradci Králové
 1910 Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, Hradec Králové
 Gočárovo schodiště, Hradec Králové
 1912 Muzeum východních Čech v Hradci Králové
 Galerie moderního umění v Hradci Králové
 Českobratrský evangelický kostel v Hradci Králové
 1924 Ulrichovo náměstí, Hradec Králové
 1927 Gymnázium J. K. Tyla, Hradec Králové
 1929 Hlavní nádraží, Hradec Králové
 1930 Sbor kněze Ambrože, Hradec Králové
 1932 Novákovy garáže, Hradec Králové
 Kostel Božského srdce Páně, Hradec Králové
 2008 Studijní a vědecká knihovna, Hradec Králové
 Terminál hromadné dopravy, Hradec Králové
 2014 Centrum andragogiky, Hradec Králové

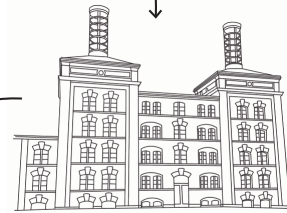

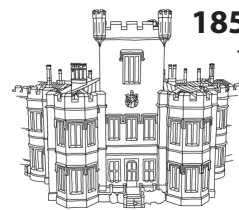
1835

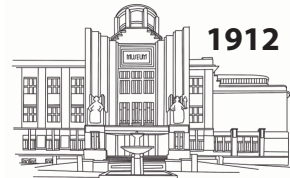
1912

1846

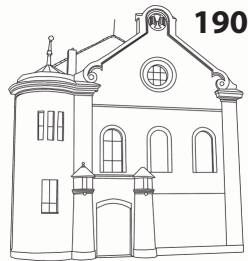
1857

1912

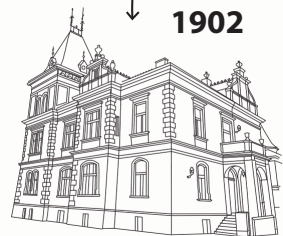
1912

1902

1910

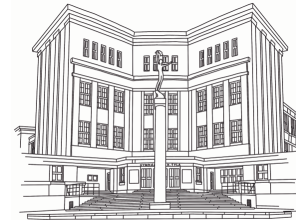
1902

1905

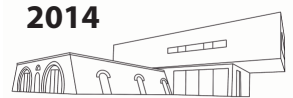
1924

1927

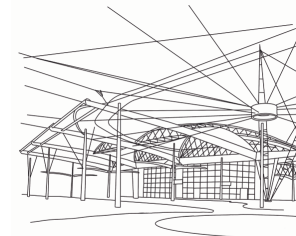
1929

2014

1930

2008

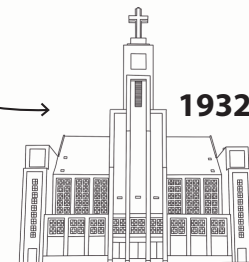
1932

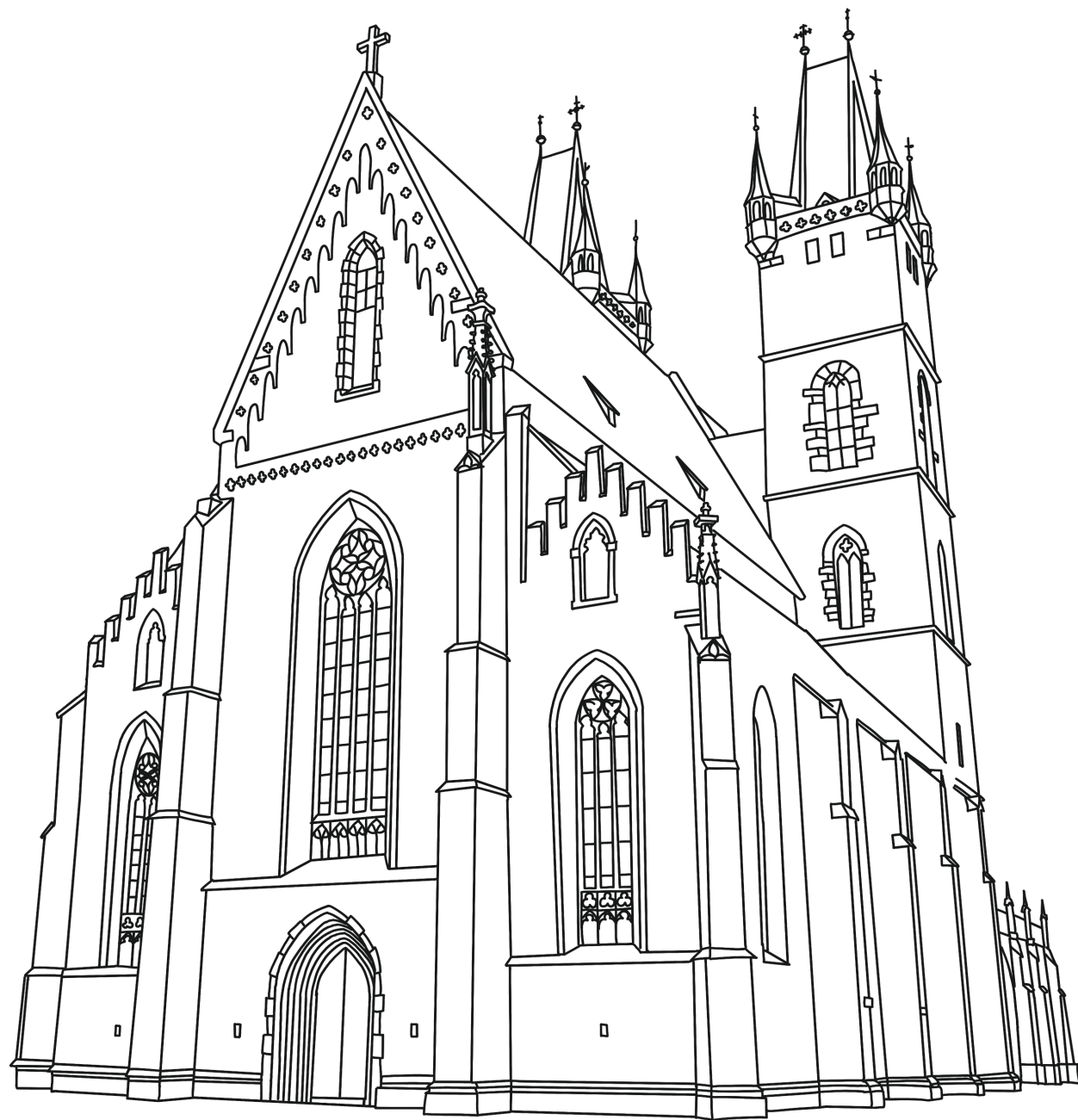
2008

1910

1932

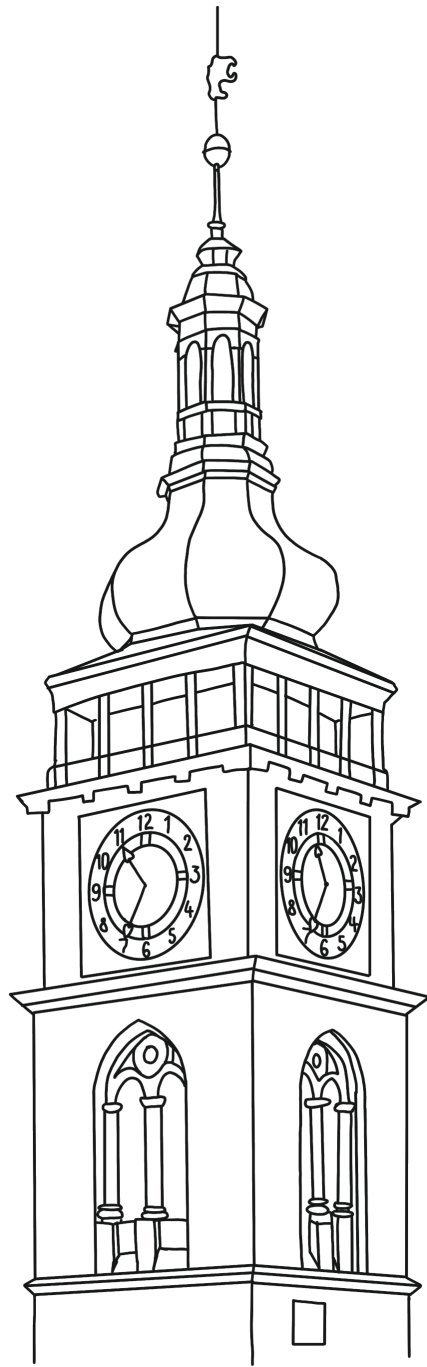
KATEDRÁLA SVATÉHO DUCHA

KATEDRÁLA SV. DUCHA v Hradci Králové je nejstarší zachovanou památkou na území města. Gotická trojlodní katedrála byla postavena v průběhu 14. století, západní vstupní průčelí s kruchtou pochází až z roku 1463. Na katedrálu byl původní farní kostel povýšen papežem Alexandrem VII. v roce 1664 po založení královéhradeckého biskupství. Interiér katedrály zdobí pozdně gotický malovaný triptych z roku 1494 od Mistra královéhradeckého oltáře, oltářní obraz sv. Antonína Paduánského od Petra Brandla a cínová křtitelnice z r. 1406, jedna z nejstarších v Čechách, kterou do Hradce Králové přivezli husité z dobytého podlažického kláštera.

Katedrála sv. Ducha, Hradec Králové, 14.–20. století, ilustrace G. Kašparová

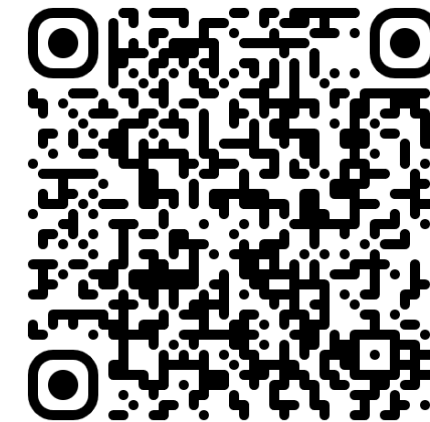

Bílá věž, Hradec Králové, 1574–1580, ilustrace G. Kašparová

BÍLÁ VĚŽ

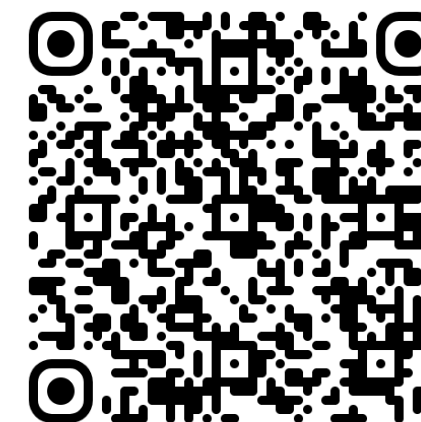
BÍLÁ VĚŽ, vysoká 70 metrů, byla postavena jako zvonice a strážní věž v letech 1574–1580 z bílého pískovce (odtud její název). Ve druhém patře věže je zavěšen osmitunový zvon Augustin, jeden z největších zvonů v Čechách. Při pohledu na věžní hodiny nelze přehlédnout, že ručičky měří čas neobvykle – malá ukazuje minuty a velká hodiny. Vchod, nad nímž je vytesáno heslo tehdejšího císaře Maxmiliána I. *Deus providebit, vigilandum tamen* (Bůh bude prozřetelným, přesto je třeba bdít), nevede do Bílé věže, ale do kaple sv. Klimenta. V roce 2015 byla dokončena celková rekonstrukce věže.

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE

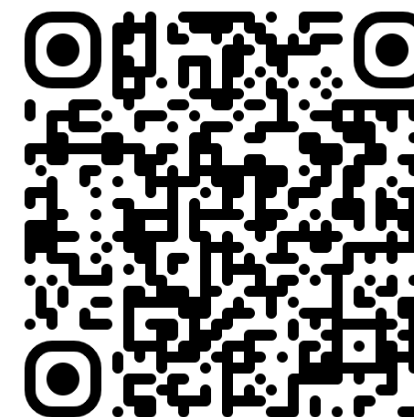
Jednou z dominant Velkého náměstí je bývalá jezuitská kolej s kostelem **NANEBEVZETÍ PANNY MARIE**. Raně barokní kostel byl vystavěn v letech 1654–1666 podle plánů architekta Carla Luraga. Jedná se o jednolodní stavbu s bočními kaplemi, jejíž průčelí zdobí 2 věže a od roku 1704 také sochy jezuitských světců – sv. Ignáce z Loyoly, sv. Františka Xaverského, sv. Aloise Gonzagy a sv. Stanislava Kostky. Interiér kostela skrývá nejen bohatě zdobené oltáře, ale i vzácné varhany.

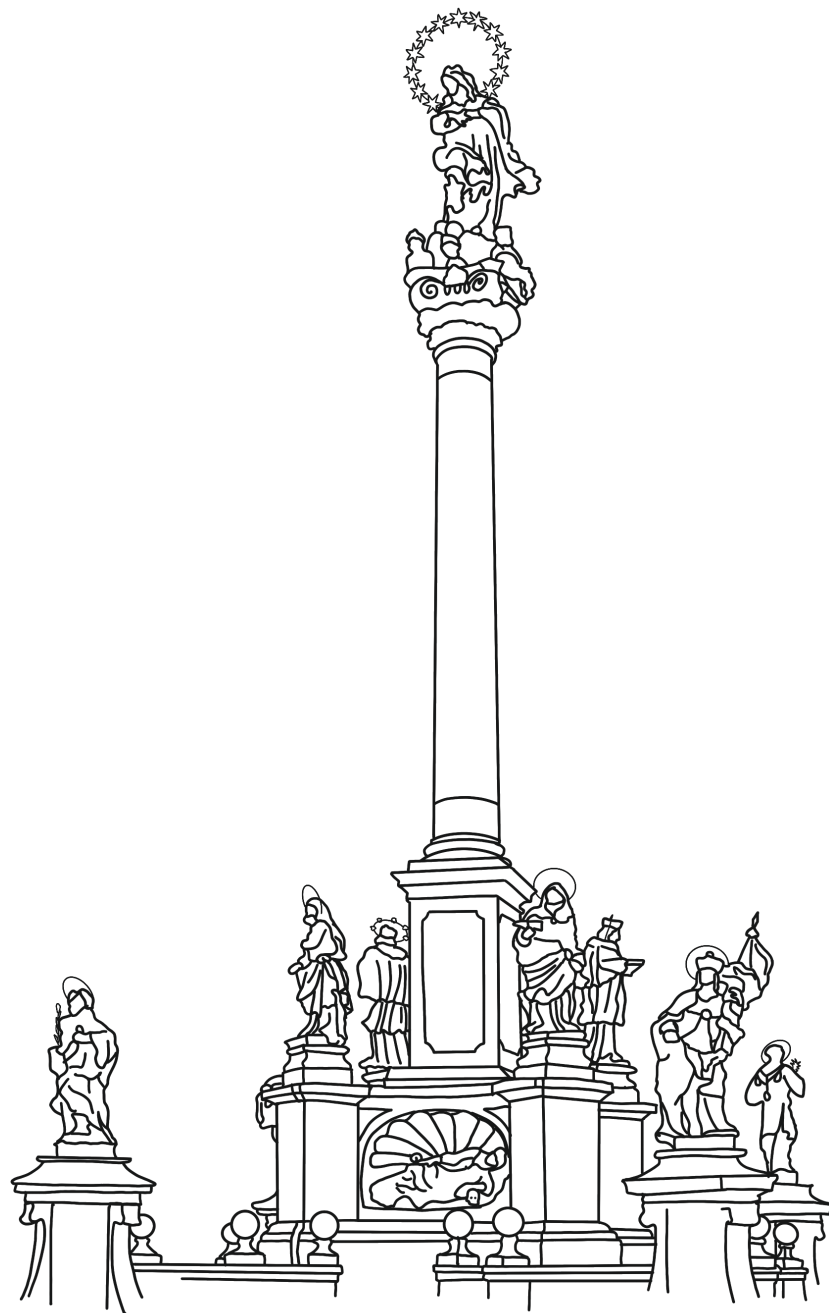

*Bývalý jezuický chrám Nanebevzetí Panny Marie, Hradec Králové, architekt C. Lurago (1. fáze), 1654–1666,
ilustrace G. Kašparová*

BISKUPSKÁ REZIDENCE

BISKUPSKÁ REZIDENCE čp. 35 byla postavena v letech 1709–1716, zadní trakt rezidence byl postaven v letech 1715–1719 podle plánů Jana Blažeje Santiniho Aichela. V roce 1777 bylo její průčelí zvýšeno o druhé patro. Kamenný portál nad vchodem zdobí znak pátého královéhradeckého biskupa Tobiáše Jana Beckera (1701–1710). V interiéru se nachází rezidenční kaple sv. Karla Boromejského.

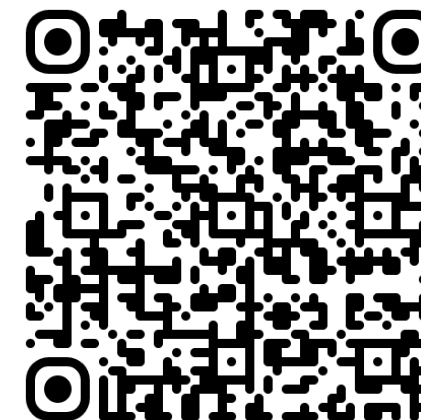

Mariánský sloup, Hradec Králové, 1713–1715, ilustrace G. Kašparová

MARIÁNSKÝ SLOUP

MARIÁNSKÝ SLOUP na Velkém náměstí připomíná ušetření města před morovou epidemií, která zasáhla české země v letech 1713–1715. Vznik díla se datuje do roku 1716, autora neznáme. Sloup, který je zhotoven z pískovce, zdobí postavy světců – Panny Marie Immaculaty, sv. Josefa, sv. Anny, sv. Jáchyma, sv. Karla Boromejského, sv. Jana Nepomuckého, sv. Václava, sv. Vavřince, sv. Šebestiána a v reliéfech sv. Rozálie a Františka Xaverského.

MĚŠŤANSKÝ DŮM U ŠPULÁKŮ

Vedle biskupské rezidence stojí původně renesanční **MĚŠŤANSKÝ DŮM U ŠPULÁKŮ**. Pochází z druhé poloviny 16. století, v roce 1750 byl barokně upraven Františkem Kermerem. V domě se v roce 1859 narodil František Ulrich, nejvýznamnější královéhradecký starosta (1895–1929). Na věži se zachovala korouhvička ve tvaru rakousko-uherské orlice.

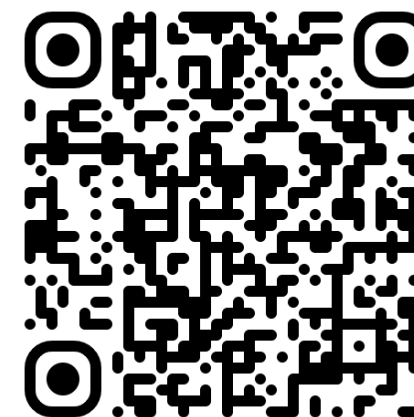
Dům U špuláků čp. 34, Hradec Králové, architekt F. Kermer, 1750, ilustrace G. Kašparová

BISKUPSKÝ SEMINÁŘ S KOSTELEM SV. JANA NEPOMUCKÉHO

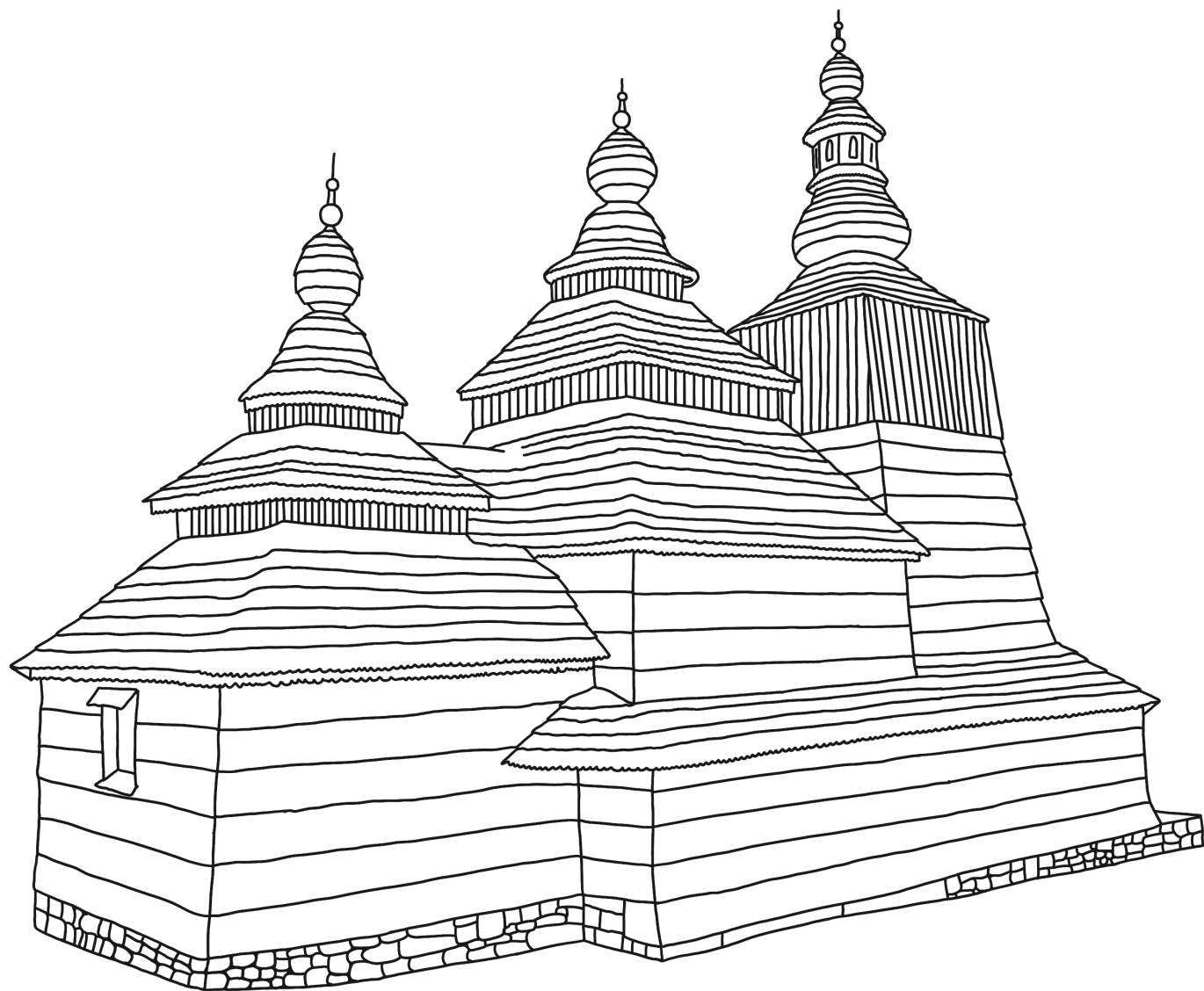
Původně **BISKUPSKÝ SEMINÁŘ S KOSTELEM SV. JANA NEPOMUCKÉHO** byl postaven v letech 1709–1714 stavitelem Vojtěchem Schneiderem. V letech 1769, 1790 a 1805 byl seminář rozšířen o nová křídla. Kostel sv. Jana Nepomuckého je jednoduchou barokní stavbou na půdorysu latinského kříže o délce 20 metrů, šířce 13 metrů a výšce 15 metrů. Interiér vyzdobili v roce 1887 nástěnnými malbami mniši z emauzského kláštera v Praze (beuronské umění). Součástí areálu je renesanční purkrabský dům pocházející z let 1585–1586, upravený zčásti barokně kolem roku 1720. Klenutá síň purkrabského domu byla zřejmě součástí královského hradu, který zde byl postaven ve 13. století a ve 14. století sloužil jako sídlo českých královen Elišky Rejčky a Elišky Po mořanské. Celý hradní areál byl zbourán husity v roce 1423 a jeho zbytky definitivně zanikly ve druhé polovině 18. století při přestavbě města ve vojenskou pevnost.

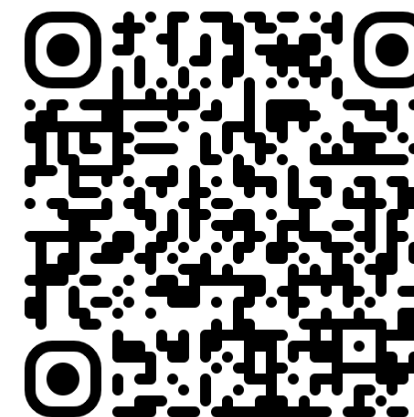
Biskupský seminář, Hradec Králové, architekt V. Schneider, 1709–1714, ilustrace G. Kašparová

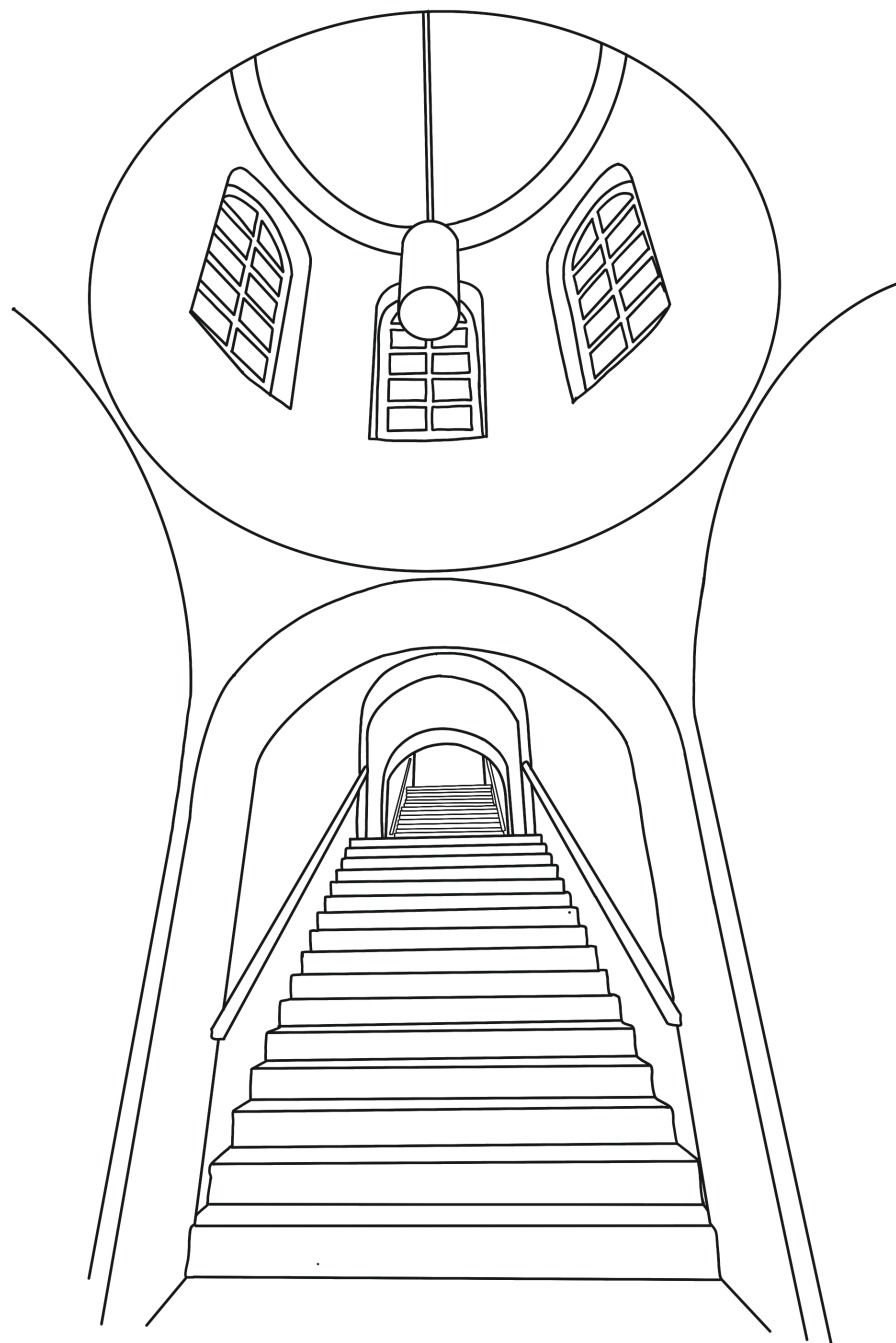
CHRÁM SV. MIKULÁŠE DIVOTVORCE

DŘEVĚNÝ KOSTEL SV. MIKULÁŠE byl původně postaven na počátku 16. století v obci Habura u Medzilaborců. V polovině 18. století ho koupila obec Malá Polana, která když si v roce 1929 postavila kamenný kostel, dřevěný prodala městu Hradec Králové. V Jiráskových sadech byl kostel instalován na náklady tehdejšího starosty Josefa V. B. Pilnáčka v roce 1935. V roce 2019 byla dokončena celková rekonstrukce kostela.

*Chrám sv. Mikuláše Divotvorce, Hradec Králové (původně Habura u Medzilaborců), počátek 16. století,
ilustrace G. Kašparová*

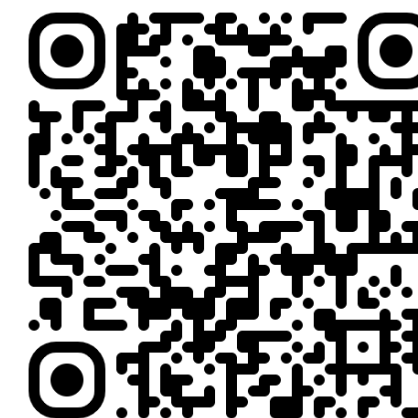

Bono Publico, Hradec Králové, 1810, ilustrace G. Kašparová

BONO PUBLICO

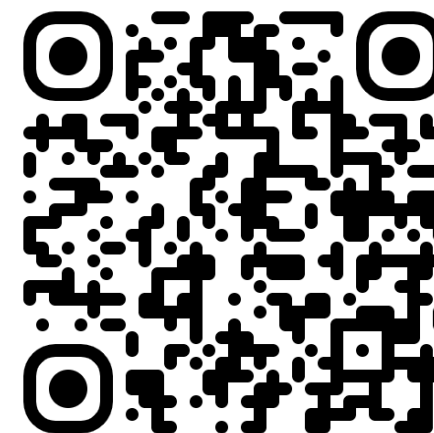
V roce 2019 byla dokončena celková rekonstrukce empírového schodiště **BONO PUBLICO**. Schodiště svým názvem odkazující na „veřejné dobro“ vzniklo v roce 1810 na místě původní rybářské branky. Obnova památky se snažila vrátit stavbě její původní podobu a současně ji oživit moderními prvky – osvětlením a decentním ozvučením volitelném na tlačítkovém panelu. Autory projektu jsou architekti Jaromír Chmelík a David Baďura. Branka ve střední části schodiště vede na terasy Karla Otčenáška.

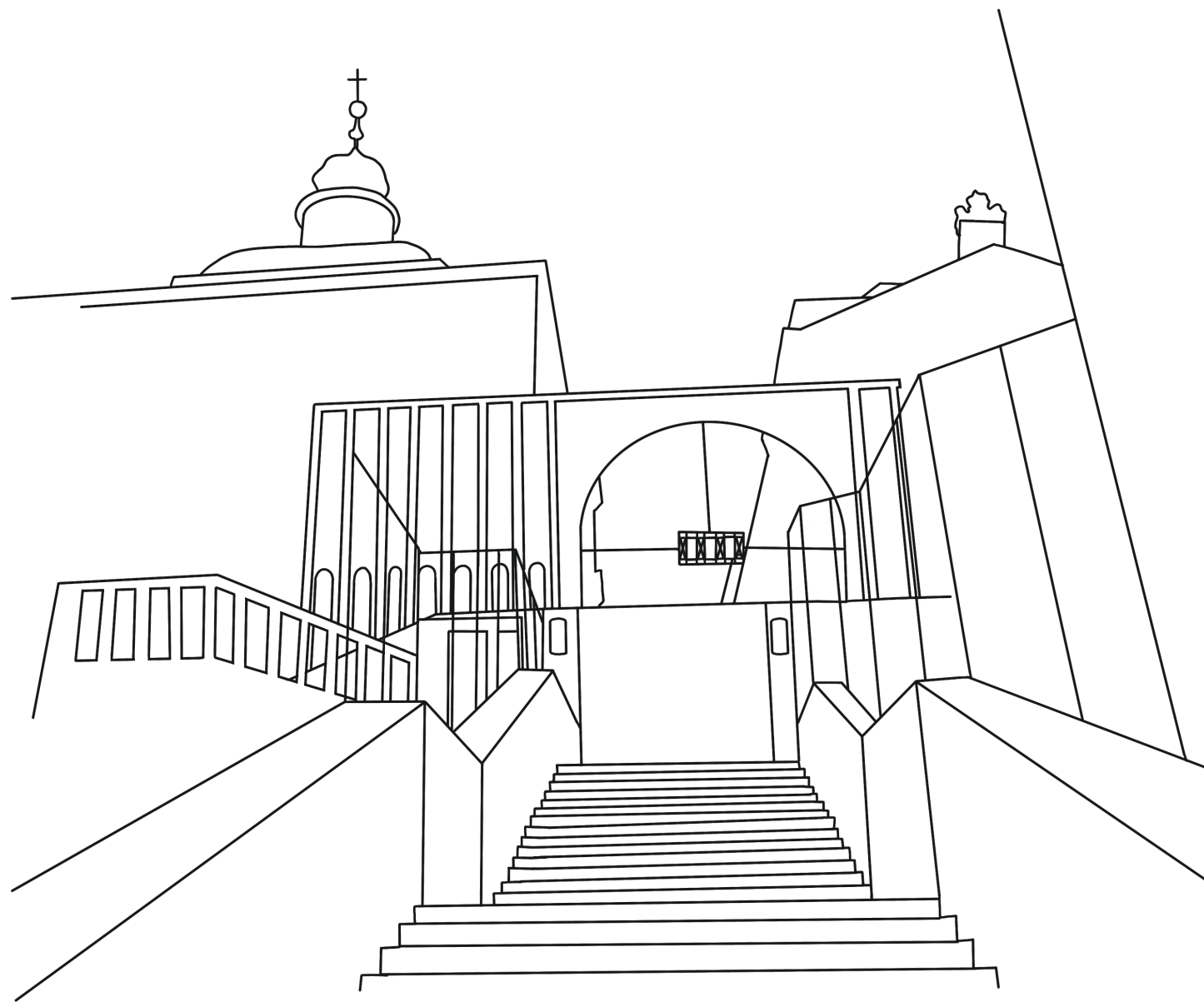

MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH

Budova **MUzea VÝCHODNÍCH ČECH**, původně Městského muzea, byla postavena v letech 1909–1913. Jejím autorem je architekt Jan Kotěra, vůdčí osobnost české moderní architektury. Kotěra navrhl nejen budovu, která byla první monumentální stavbou moderní architektury v Hradci Králové, ale také její vnitřní vybavení a částečně i výzdobu. Na té se kromě něho podíleli i další významní umělci – Stanislav Sucharda (alegorické figury v průčelí), František Kysela (okenní vitráže), Jan Preisler (návrhy mozaik) a Franta Anýž (uměleckoprůmyslové detaily). Muzejní budova je jedinou národní kulturní památkou v Hradci Králové. V roce 2019 byla dokončena celková rekonstrukce budovy.

GOČÁROVO SCHODIŠTĚ U KOSTELA NANEBEVZETÍ PANNY MARIE

GOČÁROVO SCHODIŠTĚ propojuje Velké náměstí s níže položenou ulicí Komen-
ského. Schodiště bylo postaveno v letech 1909–1910 podle architektonického návrhu
Josefa Gočára. Jako stavební materiál byl zvolen beton, který dobře odolává povětrnost-
ním podmínkám. Modernistická stavba bez dekorace byla zprvu cílem ostré kritiky. Za-
jímavým prvkem je stěna v místě zalomení schodiště, zdobená hranolovými žebry a vy-
sokým obloukem s třemi lucernami.

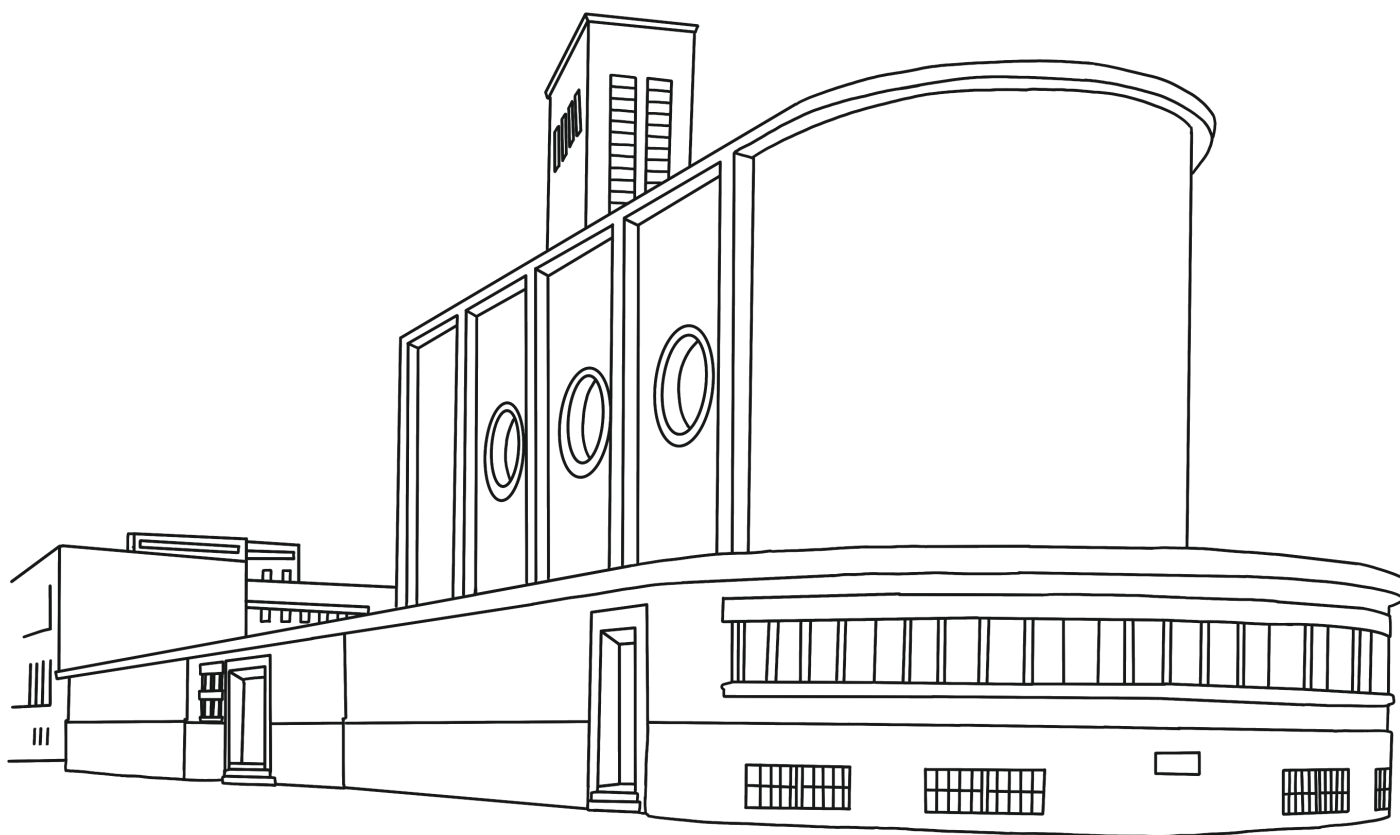

*Gočárovo schodiště u kostela Nanebevzetí Panny Marie, Hradec Králové, architekt J. Gočár, 1909–1910,
ilustrace G. Kašparová*

SBOR KNĚZE AMBROŽE

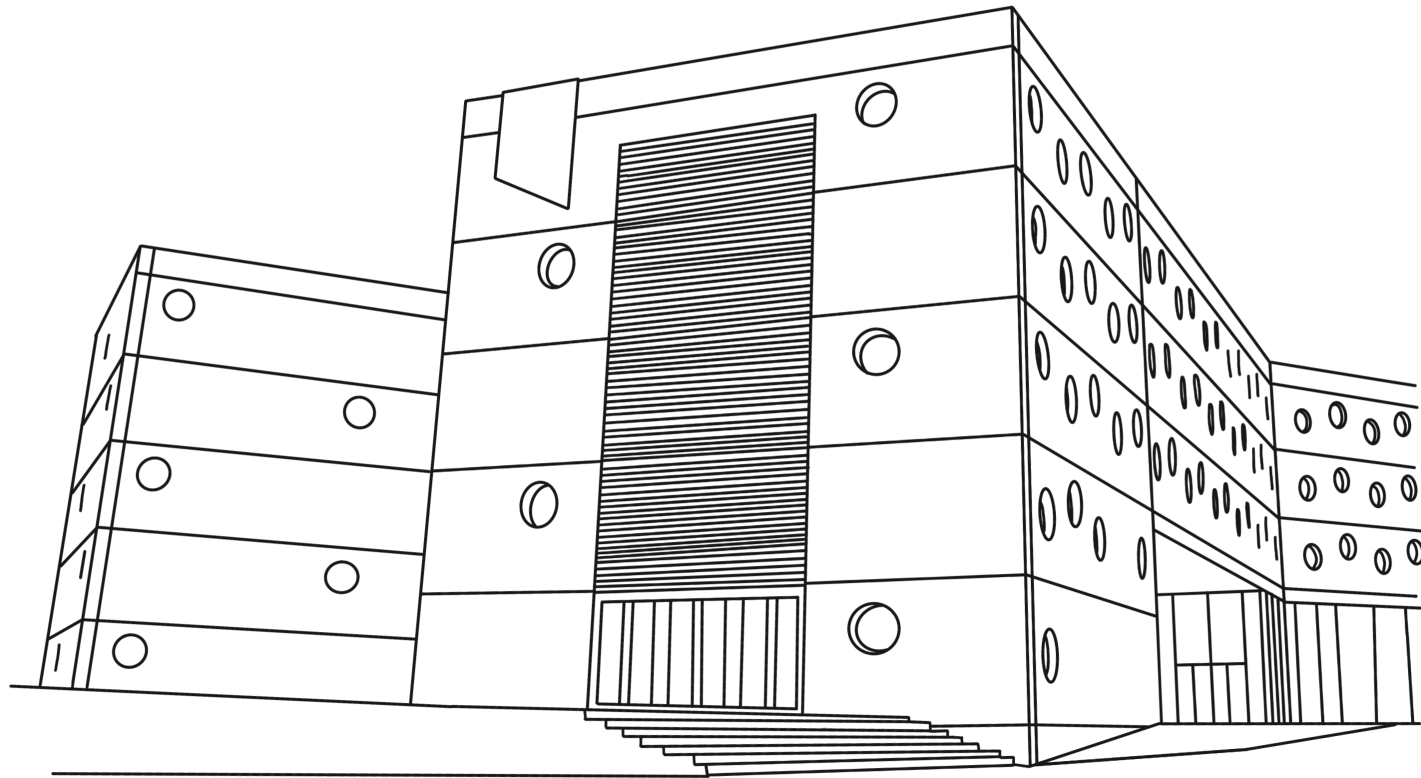
Funkcionalistický **KOMPLEX SBORU KNĚZE AMBROŽE CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ HUSITSKÉ** (1926–1928) je vynikající ukázkou urbanistické kompozice budované na atypickém trojúhelníkovém tvaru stavební parcely. Složitý úkol spojit chrámovou stavbu s administrativními budovami biskupství a fary i pietně řešeným ambitem kolumbária bezchybně vyřešil architekt Josef Gočár. V kolumbáriu sboru je uložena urna s popelem starosty Františka Ulricha, který vedl město Hradec Králové v letech 1895–1929.

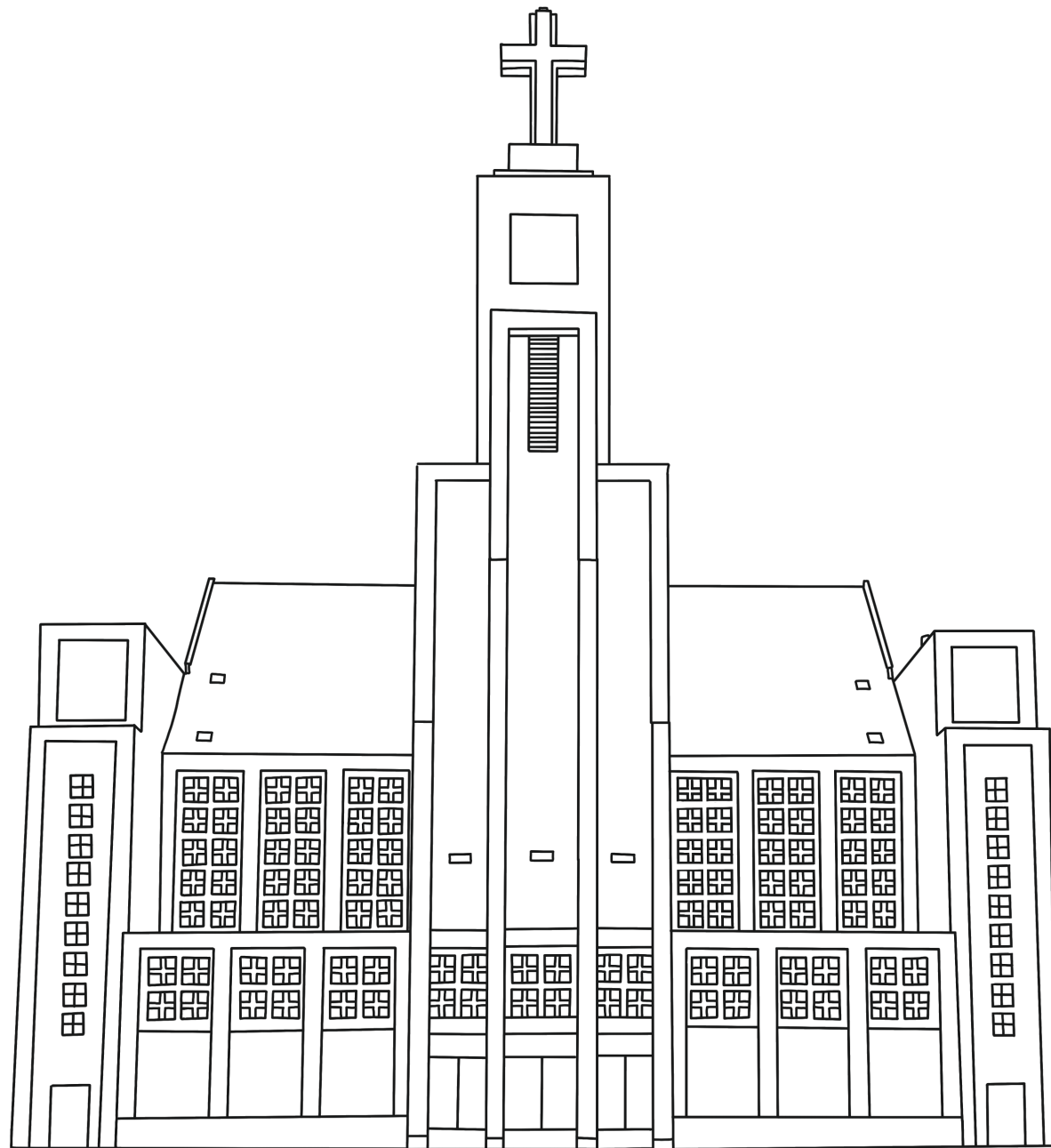

*Sbor kněze Ambrože Církve československé husitské, Hradec Králové, architekt J. Gočár, 1926–1928,
ilustrace G. Kašparová*

STUDIJNÍ A VĚDECKÁ KNIHOVNA

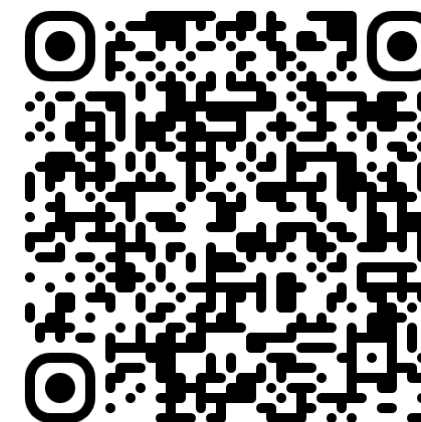
Návrh budovy **STUDIJNÍ A VĚDECKÉ KNIHOVNY** zvítězil v architektonické soutěži vypsané v roce 2002. Monumentální hmota z litého betonu okolní budovy nepřevyšuje a pozornost na sebe poutá spíše svým dynamickým půdorysem do tvaru písmene X či houfem kulatých oken skládaných v jedné nebo ve dvou parapetních výškách. V centru dispozice je vestibul se závratným tubusem schodiště z pohledového betonu, z něhož se rozbíhají jednotlivá ramena se studovny, konferenčním sálem, výstavním sálem a skladem (rameno s minimem oken). Parter ramen při Hradecké ulici je průchozí. Výtvorný výraz budovy je doplněn výsadbou stromů se žlutozelenou barvou listů (dřevo-vec trojtrnný). Budova měla být původně podle projektu zbarvena do červena, což se ale při realizaci nepodařilo provést. Knihovna byla postavena podle návrhu pražského ateliéru Projektil (Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hofmeister a Petr Lešek).

KOSTEL BOŽSKÉHO SRDCE PÁNĚ

KOSTEL BOŽSKÉHO SRDCE PÁNĚ byl postaven na Pražském předměstí (dnes součást Hradce Králové) v letech 1928–1932 jako památník padlým římskokatolickým vojínům v první světové válce. Realizovaný projekt kostela vypracoval architekt Bohumil Sláma. Jeho architektonické řešení nebylo jednoduché, snoubilo požadavky monumentalit, architektonického purismu s náročnou technickou konstrukcí. Rozměrné jednolodní stavbě kostela zaklenuté betonovou valenou klenbou a zakončené pravoúhlým presbytářem dominuje skoro 46 metrů vysoká hranolová věž s křížem umístěná na osu hlavního průčelí.¹¹

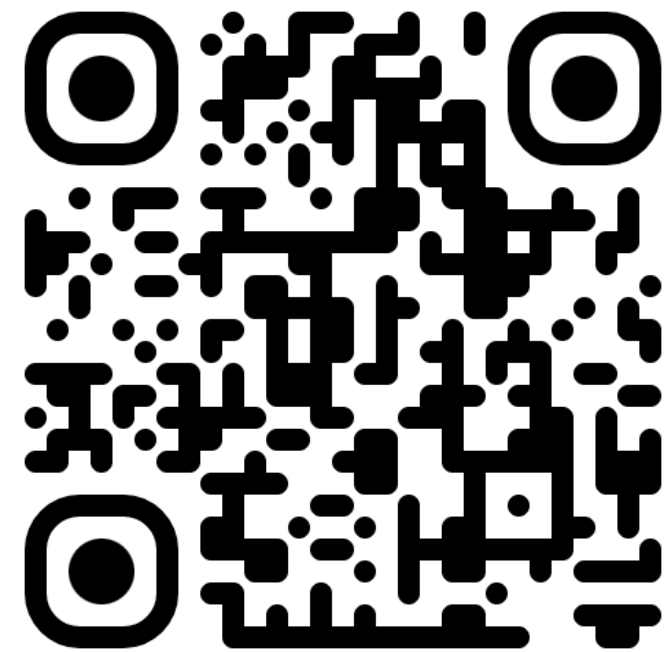

Kostel Božského srdce Páně, Hradec Králové, architekt B. Sláma, 1928–1932, ilustrace G. Kašparová

4. ROZHOVOR S EVOU CHUPÍKOVOU

EVA CHUPÍKOVÁ je fotografa, grafička, ilustrátorka a autorka interaktivních knih pro děti. Je přesvědčena, že i malé dítě může pochopit složitější informace o našem světě, pokud jsou mu předkládány zábavnou a vizuálně poutavou formou. Vytvořila edici ilustrovaných průvodců pro děti po českých a moravských památkách, ve které byl letos vydán už 84. díl. Historické památky považuje za naše nejcennější dědictví, které musí být dostupné především dětem.

Vystudovala filozofii a anglickou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kde také žije. V roce 2010 byla oslovena oblíbenou autorkou dětských knih Danielou Krolupperovou s nabídkou ilustrovat její připravovanou knihu Zákeřné keře. Nakladatelství Portál tuto spolupráci umožnilo a titul získal několik ocenění. Od té doby se věnuje ilustraci (často také grafice) dětských knih na plný úvazek. Spolupracuje s velkými nakladatelskými domy (Albatros, Euromedia, Portál, IKAR aj.). Ilustracemi doplnila příběhy řady českých a slovenských autorů, např. Petry Braunové, Alžběty Dvořákové, Jolky Krásné, Zuzany Štelbaské, Zuzany Pospíšilové a jiných. Na kontě má také několik vlastních autorských titulů. Zde možno zmínit Můj prázdninový deník (Mladá fronta, 2011), který získal nominaci na ocenění Zlatá stuha 2011. Její autorské knihy či ilustrace byly opakovaně zařazeny do katalogu Nejlepší knihy dětem (2017, 2018, 2020).

Autorské knihy Evy Chupíkové oslovují tvořivé a zvědavé dětské čtenáře a nabízí jim možnost zapojit se aktivně do procesu dokončení díla formou interaktivních zábavných činností, jakými mohou být osobní zápisky, kreslení, malování nebo jiné grafické úkoly. Ve své tvorbě inklinuje k tématům souvisejícím s dějinami, uměním a historickými památkami. Tato, pro děti složitá, témata se snaží předkládat graficky poutavou a zábavnou formou.

Od roku 2016 se věnuje také fotografii a její portfolio spadá do žánru minimalistické fine art fotografie. V průběhu posledních 3 let získala řadu ocenění v prestižních světových fotografických soutěžích, z nichž nejvýznamnější bylo 1. místo v Minimalist Photography Awards 2024, 1. místo v kategorii portrét v Prix de la Photographie Paris 2024 nebo 1. místo – Grand Prix Gold Star Award v soutěži Neutral Density Photography Awards 2022.

info@evachupikova.cz
info@pamatkyprodeti.cz

VÝROBA LÉČIV

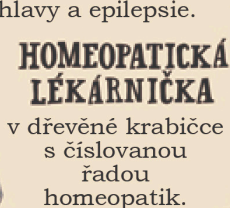
Za hospitem se nachází **bylinková zahrada**, která původně sloužila k **pěstování léčivých rostlin** pro **výrobu léků** pro špitální pacienty i lidi z okolí. Lidé odpradáva využívali **léčivých účinků přírody** a zdokonalovali jejich **zpracování**. Z rostlin se v lékárenských laboratořích vyráběly například tinktury, oleje, extrakty, balzámy nebo léčivé vody. Léčivé přípravky se vyráběly i z **živočichů**, např. z račích klepet, ze švábů nebo z lidské lebky.

Různé části rostlin mají různé léčivé účinky. Sušené byliny se uchovávaly v materiálce nebo herbáriu. Byl to sklad materiálu pro výrobu léků.

Ve vitrínách uvidíš:

Jedním z příkladů zdařile zpracovaného tématu, jak zprostředkovat památky dětem v českém prostředí, je tvorba ilustrátorky a fotografky Evy Chupíkové. Podařilo se nám přimět tuto výtvarnou umělkyni k rozhovoru a zamyslet se společně s ní nad smyslem a postavením památek nejen ve vzdělávacím systému, ale i v našich životech. Co nám tedy památky mohou nabídnout? V čem se můžeme díky nim rozvíjet? A jaký význam mohou mít pro naše nejmenší?

Co vás motivovalo k dlouhodobějšímu zaměření na zpracování materiálů věnujících se českým památkám?

Jak už to bývá, osobní život prorůstá do profesního. Nápad na vytvoření edice ilustrovaných průvodců po památkách se zrodil v době, kdy můj syn měl předškolní roky a o víkendech jsme objížděli české památky. Postrádala jsem knižní materiál, který by mi pomohl abstraktní historické události mému synovi přiblížit. Tak vznikl nápad na brožuru pro děti, naučný suvenýr a průvodce po památce. Celý projekt se vhodně propojil také s mojí ilustrátorskou knižní tvorbou, která začala po roce 2010 nabírat na obrátkách.

Můžete popsat svůj způsob a postup práce, při kterém průvodce po památkách vznikají?

První sadu 20 průvodců jsem zpracovala a vydala v roce 2012 s rizikem, že je musím dostat do oběhu sama a nabídnout správcům památek. Podařilo se a další průvodce už vznikaly na objednávku vlastníků či správců památek. Proces je vždy stejný, pokud jsem oslovena, dojednáme podmínky, objekt navštívím a nafotím. Pak je potřeba nastudovat všechny materiály, abych z nich vyfiltrovala to podstatné. Mým záměrem není, aby se dítě dozvědělo o památce všechno, ale aby si zapamatovalo to, co se dozví. Vyhotovím koncept a ten zašlu objednateli k věcným připomínkám. V literatuře se někdy fakta rozcházejí, pro mě je důležitá korektura ze strany správce. Pak následují stylistická, gramatická a grafická korektura, následně samotný tisk. Distribuce probíhá poštou nebo

osobně. Na všech objektech, ke kterým mám průvodce, jsem osobně byla, většinou vícekrát. Objednatel (správce památky) mě vždy provede i s výkladem místem, které bude zpracováno. Spolupráce je velmi srdečná a otevřená. Objednateli také vždy nabídnu takové zpracování publikace, aby vyhovovalo konkrétním potřebám nebo požadavkům místa (např. speciální prohlídková trasa, dětské programy, edukační aktivity apod.). Na mnohých objektech je takto průvodce využíván při dětských prohlídkách, při speciálních akcích zaměřených na dětské návštěvníky nebo je nabízen v rámci vstupenky. V edici je momentálně 84 lokalit či památek, přesto nemohu říci, že by už nebylo co objevovat. Česká republika je na památky opravdu výjimečně bohatá.

Jaký koncept využíváte při tvorbě pracovních listů, které jsou součástí vašich průvodců památkami?

Rozvržení publikace je pevně dané od počátku. Na titulní straně má být ikonický pohled a nejdůležitější postava dějin místa, pak jsou geografické informace a zdůraznění toho, proč a čím je místo významné. Následně postupuji od velkých celků (půdorys areálu, objektu) přes dějiny objektu, významné majitele až k jednotlivostem či specifikům. Snažím se často posadit dějiny nebo majitele do časových os, aby si tok času dokázali mladší čtenáři představit. Jedna strana v publikaci je vyhrazena výlučně pro dětského návštěvníka. Tady si může nalepit vstupenku nebo zapsat drobné poznámky. Tím se publikace stává jeho vlastním suvenýrem a zároveň památkou na to, že místo navštívil.

Jakou roli ve vašich materiálech hraje ilustrace? Jak vnímáte její význam?

Ilustraci vnímám jako stěžejní prostředek, protože je bytostně blízká dětskému vnímání. Na rozdíl od fotografie dokáže pravdivě zjednodušovat, zdůraznit podstatné nebo být nadsázkou a prostorem k doplnění. Ilustrace dokáže upoutat pozornost a svým specifickým, tvůrčím a srozumitelným způsobem interpretovat faktografii.

Proč si myslíte, že je důležité věnovat se popularizaci a zprostředkování památek dětem?

Návštěva památky je pokaždé událostí, kdy dochází ke konfrontaci s minulostí. Sdělit složité historické děje (nejen) mladším dětem není jednoduché. Přesto mají děti velký potenciál porozumět a přijmout zdánlivě složité abstraktní informace, pokud jsou předkládány jim srozumitelnou formou. Informace o dobách minulých mohou být pro dítě zcela přirozené, pokud jsou přefiltrovány do jednoduchých a zároveň smyslově vnímání stimulujících sdělení. Ostatně poznávání prostřednictvím smyslů je od nejútlejšího věku tím nejpřirozenějším způsobem osvojování si vnějšího světa.

Domnívám se, že památky definují podstatnou část našeho domova jako místa (regionu, země) a rámuji náš život obecně ve smyslu vnímání času (minulosti). Jsou zřejmými a dobře dostupnými nositeli hodnot, které stojí za to uchovat a mezigeneračně předávat.

Mělo by být téma památek (popř. památek regionu, ve kterém děti žijí) součástí základního vzdělávání? Měla by být tomuto tématu věnována větší pozornost? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

Vztah k místu budovaný prostřednictvím poznávání památek patří do základního vzdělávání už od mladšího školního věku. Děti jsou zvědavé a chytré a podle mého názoru poznají, když je jim to atraktivně podáno, že vidí a zažívají něco jiného než frontální výuku. Také se dostanou mimo třídu a fyzicky zažijí vztah k památce, přírodě a svému prostředí. Aplikacemi se nedá nahradit fyzická aktivita, obracení stránek, vykreslení bludiště a vyšlápnutí na hrad se spolužáky. Učení spojené se skutečným zážitkem prohlubuje poznání a osvojení si prožitku.

Máte doporučení pro učitele (nejen) výtvarné výchovy, jak využívat vaše materiály pro jejich výuku?

Domnívám se, že mé průvodce by mohli kantoři využívat nejen při výuce historie, ale i výtvarné výchovy. Památky nejsou nabitě pouze historickými ději, ale nesou také estetické hodnoty (architektura, urbanismus, malířství, sochařství, umělecké řemeslo etc.). Památky jsou tak bezedným zdrojem inspirace pro učitele výtvarné výchovy. Téměř v každé publikaci například poukazují na velké epochy uměleckých slohů a stylů a jejich specifických výtvarných projevů. To je tak ohromný zdroj inspirace, že by vystačil na učební plán výtvarné výchovy po dobu celé základní školní docházky. Osobně se snažím do publikace začlenit i jednoduché výtvarné úkoly: spojovačky, bludiště, dokreslovačky, hádanky. Ty by měly zábavnou formou utužit informace o objektu a učinit tu abstraktnější část informací snesitelnější.

Spolupracujete při vzniku průvodců památkami s někým? Pokud ano, tak s kým a jak vaše spolupráce vypadá?

Nejdůležitější část spolupráce probíhá se samotnými správci památek, kteří dávají první zpětnou vazbu. Poté, co předložím hrubou verzi, společně ještě vyladíme obsah. Někdy se stane, že na některé téma nezbývá místo. V tom případě se musíme shodnout, kterou informaci vypustíme nebo nahradíme. Bez této spolupráce by žádný další průvodce nevznikl. Ve finále spolupracuji s jazykovou korektorkou a týmem lidí v tiskárně. Jedna věc je publikaci vyhotovit digitálně, druhá připravit tisková data. A mám štěstí, že v rodině mám účetního, řidiče i speditéra. Bez jejich pomoci si nedokážu představit funkčnost celého projektu. Jinak texty, ilustrace i fotografie jsou dílem svým.

Co je vám inspirací pro další práci v oblasti popularizace památek?

Inspiraci hledám kolem sebe. Jako rodina hodně cestujeme nejen v rámci ČR, ale i v zahraničí. Často také můžeme srovnávat, jak věci fungují u nás a v cizině. Pravdou je, že atraktivních památek má ČR na svoji rozlohu opravdu velké množství. Pořád je co objevovat a pořád je tady prostor pro to, aby památky, jako vysoce konkurenceschopná část naší země v mezinárodním měřítku, byly pořádně popularizovány. Myslím, že v této oblasti máme ještě rezervy.

Máte v plánu se tématu památek věnovat i nadále? Jaká je vaše vize do budoucna?

Celou edici bych chtěla ještě víc rozšířit. Dostat se k číslu 100 by bylo úžasné a není to nereálné. Přála bych si, aby se publikace dostala ke každému dětskému návštěvníkovi a aby fungovala jako vzpomínka na krásný zážitek i jako zdroj poznání. Víím, že některé rodiny si nemohou dovolit koupit vstupenky pro všechny, jiné si raději koupí langoš než vstupenku. Přála bych si, aby si průměrná rodina, která navštíví památku mohla dovolit vstupenky, publikaci i ten langoš... No, a protože jsem napsala i jiné autorské knihy, ve kterých se věnuji popularizaci památek (Slohovník aneb Praha má styl, Slohovník aneb Paříž má šarm, Královské karty Karla IV.), tak bych nevyklučovala, že v budoucnu se k nim připojí další.

Jak probíhá výběr památek, k nimž zpracováváte průvodce? Podle jakého klíče vybíráte památky, pro které průvodce zpracujete?

Jak jsem uvedla, prvních 20 vzniklo bez ohledu na zájem kastelánů (výjimkou byl hrad Buchlov). Vybrala jsem si objekty nejvíce navštěvované, aby byla šance na rozšíření mezi návštěvníky co největší. Od té doby pracuji výhradně na zakázku po předchozím zájmu a zajištěném odběru nákladu. Takže od čísla 21 vznikly všechny publikace výlučně na základě poptávky. Tato skutečnost mě velmi těší a svědčí o smysluplnosti celého projektu.

Měla jste příležitost vidět dětské návštěvníky při práci s vašimi průvodci? Dostala se k vám zpětná vazba na vaše průvodce?

Často se mi stává, že mi napíše spokojený zákazník či maminka a sdílí se mnou zážitek z prohlídky zámku nebo hradu. Dostávám také spousty podnětů ke zpracování té či jiné lokality, nebo dotaz, zda a kdy bude průvodce pro určitou památku k mání. Některé maily se týkají upozornění, že tu či tam na objektu náš průvodce nebylo možné zakoupit. V tom případě se snažím hned sjednat nápravu a publikaci dodat, případně dotisknout. Ale pamatuji si před pár lety korespondenci s jedním klukem ve věku 8–9 roků, který mi psal, že má celou sbírku sešitů přečtenou a nastudovanou a netrpělivě čeká na další. To byl velmi dojemný příběh. Z jiných zdrojů víím, že naši edici doporučuje i Asociace učitelů dějepisu (<http://www.asud.cz/pomucky.htm>).

Jak vaše průvodce po památkách vítají kasteláni a správci památek? Bylo jednoduché je oslovit ke spolupráci na prodeji průvodců? Požádali vás někdy kasteláni přímo, abyste pro ně průvodce přímo připravila?

Již léta dělám jen na zakázku a na základě poptávky ze stran kastelánů či správců nebo měst. A už jsme u čísla 84, takže zájem stále je. Téma prodeje je poměrně komplikované, protože objekty jednají v podstatě suverénně a každý o trochu jinak. Všechny lokality lze najít na www.pamatkyprodeti.cz, kde realizují i drobný doplňkový prodej v rámci e-shopu.

Co se vám vybaví při vzpomínce na průvodce památkami Královéhradeckého kraje? Náchod, Ratibořice, Opočno a Kuks? Byly tyto památky něčím specifické?

Vybavuji si krásnou přírodu, mnoho místností, větší než malé množství zbraní a koberců. Vzpomínám na zvláštní, až pohádkovou atmosféru zámku Ratibořice. Za specifikum považuji Kuks – ani zámek ani hrad, ale hospital se silným příběhem vonícím bylinkami a smrtí. Pamatuji si, jak jsem si v etnografickém sále na zámku Opočno říkala,

V průvodcích
s pastelkami
najdeš:

základní informace
o poloze objektu,
orientační mapa

možnost nalepení vlastní
vstupenky, prostor pro osobní
poznámky, sběratelský kupón

symbol pastelek
odkazuje
na výtvarné
a poznávací
úkoly

zajímavá témata
z prohlídky
interiéru, drobné
úkoly zaměřené
a pozorování
a porozumění

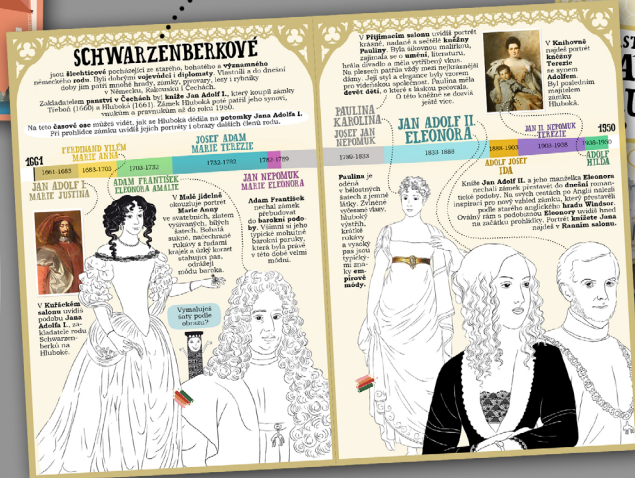
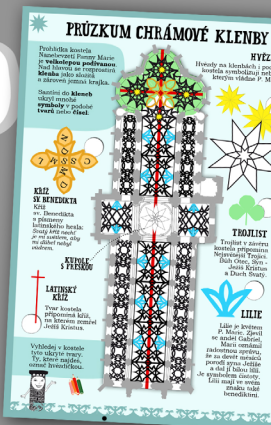
prostor
pro legendy
a pověsti

zábavné
aktivity,
samolepky,
bludiště,
omalovánky,
hádkanky

přehledné mapky,
plánky objektů,
prohlídkové trasy

základní
seznámení
s objektem,
stručná zmínka
o historii
a majitelích,
popis exteriéru

poutavé ilustrace,
srozumitelné informace,
přehledné popisky

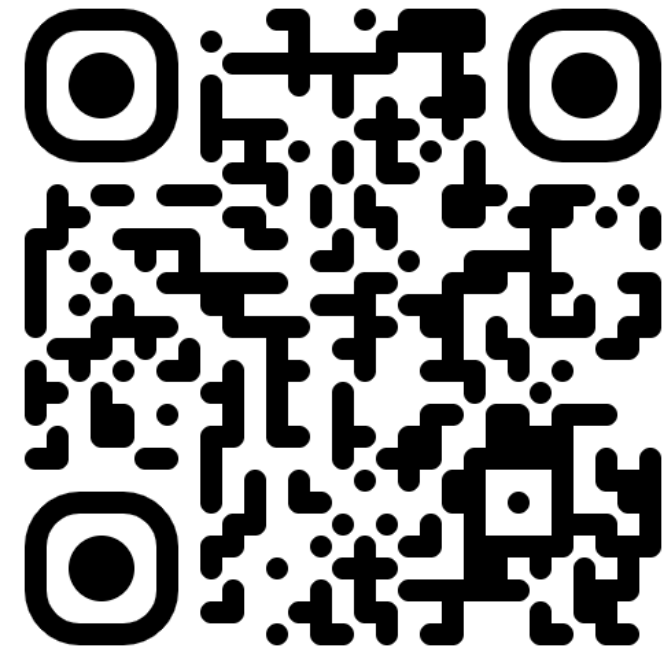

že by se tam daly vyučovat všechny předměty prvního stupně. No, a o zámku v Náchodě by se daly napsat hned tři nebo čtyři díly publikace. Také si vzpomínám a myslím, že to byla některá z památek tohoto kraje, kde padla roztomilá a nezapomenutelná hláška v průběhu poměrně dlouhé prohlídky zámku směrem k mému tehdy šestiletému synovi. Ten byl tak unavený, že si při výkladu musel lehnout v jedné z místností na zem. Tehdy mu starší průvodce soucitně řekl: „Ještě to vydrž, už brzy bude konec“. Byla to nevinná, úsměvná poznámka, ale zároveň velmi motivující. Přesně tak by se asi děti na prohlídkách cítit neměly. V neposlední řadě je mi blízká královéhradecká krajina, která se zvedá z Polabí...

(Otázky Evě Chupíkové pokládala Lucie Tikalová)

5. KOLOWRATSKÝ ZÁMEK V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU, JEHO OBRAZÁRNA A VÝTVARNÁ EDUKACE

V akademickém roce 2021/2022 bylo studenty Katedry výtvarné kultury a textilní tvorby Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové v rámci semestrálního projektu zpracováváno téma *zprostředkování památek Královehradeckého kraje*. Stalo se tak ve výuce didaktiky výtvarné výchovy, kde budoucí pedagožky/pedagogové vytvářeli náměty do hodin výtvarné výchovy pro žáky 2. stupně základní školy. Soustředili se na zprostředkování konkrétní kulturní památky – zámku v Rychnově nad Kněžnou se zaměřením na mistrovská díla z kolowratské obrazárny.¹² V zámecké obrazárně je možné spatřit nejen portréty členů kolowratského rodu, ale také nejrozmanitější zátiší, díla s náboženskými a mytologickými náměty či obrazy s pastýřskými, loveckými a bitevními scénami. Studentky a studenti výtvarné katedry se na začátku projektu inspirovali návštěvou rychnovského zámku – komentovanou prohlídkou interiérů, exteriérů této památky i umělecké sbírky. Hledali témata, pořizovali fotodokumentaci a báдали v dostupných dokumentech v zámeckém archivu.

ZÁMEK V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU

Rychnov nad Kněžnou byl v období baroka jedním z důležitých kulturních a uměleckých center na cestě z Prahy do Vratislavi. Stavební historie současného rychnovského zámku je úzce spjata s šlechtickým rodem Kolowratů a má své počátky ve 40. letech 17. století, kdy koupil rychnovské statky od císařovny Eleonory, manželky Ferdinanda II., Albrecht Libštejnský z Kolovrat. Ten odkázal panství ve své závěti z roku 1648 svému nejstaršímu synovi Františku Karlovi, zemskému hejtmanu markrabství moravského a vynikajícímu diplomatovi, který v roce 1668 začal uvažovat o stavbě nového reprezentativního šlechtického sídla. Na návrší nad městem vyrostla kolem obdélného dvora jednopatrová uzavřená zámecká budova s arkádami ve 3 křídlech komponovaná na osu, která vede branou a klenutým průjezdem na druhé nádvoří a je završena kašnou s kolowratskou orlicí. Základem současného zámku je raně barokní stavba z let 1676–1690 postavená pro Františka Karla Libštejnského z Kolovrat. V roce 1697 sepsal František Karel závěť, kterou ustanovil jediným dědicem rychnovských statků svého

mladšího syna Norberta Leopolda. Patrně podle návrhu Jana Blažeje Santini Aichela byl následně zámek upraven před rokem 1722 do dnešní podoby pro Norberta Leopolda a Františka Karla II. z Kolovrat. Vznikl tak zámecký komplex, kterému se i díky jeho pozici ve svahu přezdívá „rychnovské Hradčany“. Zámek byl propojen chodbou s gotickým kostelem Nejsvětější Trojice, čímž došlo k vytvoření zajímavě dispozičně tvarovaného čestného dvora navazujícího na v roce 1713 dokončenou novou barokní dynamickou úpravu průčelí kostela s loretánskou kaplí umístěnou v jeho nitru. Součástí areálu byla na trojbokém půdorysu postavená piaristická kolej (1714–1724), která zanikla při požáru roku 1918 a v roce 1926 byla definitivně její zbývající část zbořena, dále francouzsky tvarovaná zahrada se salou terrenou z první poloviny 18. století a rozlehlá jízdná z roku 1727.¹³ Zámek byl v hlavním průčelí rozšířen na obou stranách o boční křídla ukončená věžemi, mansardové střechy hlavní budovy dostaly polopatrové nástavce a vikýře, horizontální členění průčelí bylo doplněno lisénami.

Zámecké interiéry dnes skrývají poklad – kolowratskou obrazárnu, která v předchozích staletích své místo střídala, putovala mezi Prahou a Rychnovem, a postupně se rozšiřovala i redukovala.

VÝTVARNĚ-DIDAKTICKÝ PROJEKT

Cílem projektu bylo zprostředkovat unikátní sbírku kolowratské obrazárny, která je součástí expozice rychnovského zámku, a poukázat na edukační potenciál regionálních památek, dále nastínit možnosti jejich využití ve školní praxi hledáním vhodných výukových metod využívajících mezipředmětové vztahy pro přípravu kvalitní edukace s ohledem na specifika kulturních památkových objektů. Každý student / studentka měli za úkol vytvořit 4 detailně propracované přípravy na hodinu výtvarné výchovy zaměřující se na implementaci uměleckého díla (kolowratské sbírky), přitom vycházeli z umělecko-historické studie mapující zvolené téma.

Výstupem tohoto výtvarně-didaktického projektu byla témata zabývající se mimo jiné příběhem kolowratské sbírky – od portrétu ke krajinomalbě, zátiším na zámku v Rychnově nad Kněžnou, portrétem neboli pohledem do obrazárny rychnovského zámku nebo Alegorií pěti smyslů od Michaela Václava Halbaxe. V následující části blíže představíme některá z nich.

PŘÍBĚH KOLOWRATSKÉ SBÍRKY – OD PORTRÉTU KE KRAJINOMALBĚ

(autorka námětu Adéla Kubánková)

- Má za cíl přiblížit žákům 2. stupně základní školy sérii několika vybraných barokních obrazů.

- Tyto obrazy byly vybrány nejen pro jejich zajímavé a rozmanité příběhy, ale i se záměrem představit unikátní barokní sbírku rychnovského zámku.

- V projektu nalezneme portrét, krajinomalbu, historický a mytologický výjev.

- **Vybraná díla:** Podobizna stařenky se dvěma dětmi (Sofonisba Anguissola), Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí v Praze roku 1621 (neznámý autor), Panorama Rychnova z roku 1827 (Antonio Sacchetti) a Herkules ve službách královny Omfalé z Rubensovy dílny.

- **Téma:** ŠEROSVIT – BAROKNÍ PORTRÉT

- **Námět:** hra světla a stínu

- **Popis:** Příprava navazuje na téma barokního portrétu – tedy na obraz stařenky se dvěma dětmi (Sofonisba Anguissola). Na obraze mohli žáci naživo vidět techniku šerosvitu.

- V následné tvorbě si žáci vyzkouší, jak tato technika funguje v praxi.

- Pomocí světla (baterky) a tmavého pozadí budou pozorovat hru světla a stínů na vybraném předmětu. Následně vybraný pohled vyfotografují a zobrazí bílou temperou na černou čtvrtku – zvýrazní jen světlo.

PODOBIZNA STAŘENKY SE DVĚMA DĚTMI – SOFONISBA ANGUISSOLA

Podobizna stařenky se dvěma dětmi, Sofonisba Anguissola, nedatováno, olej na plátně, kolowratská sbírka, Rychnov nad Kněžnou, zámecký fotoarchiv

Interpretace obrazu: Co na obraze vidíte? Jak na vás působí? Přijde vám na obraze něco zvláštního? Zajímavého? Kde se podle vás postavy nachází?

Obraz je portrét stařenky a dvou dětí. V baroku se často využívalo pro dramaticklost techniky šerosvitu – výrazného dopadu světla v kontrastu s tmavým pozadím. Vypadá to, jako by postavy byly v tmavé místnosti a dopadající světlo vycházelo z okna.

Autor: Autorkou obrazu je žena: Sofonisba Anguissola – Slyšeli jste někdy o ženě umělkyni? Myslíte, že to bylo tehdy běžné? Proč ano/ne? – Průkopnice ženského malířství, nesměla se podepisovat na díla, nedostávala zaplacení.

Motivace: Co si pamatujete o obrazu od významné malířky, který jsme mohli vidět v galerii? Kdo byla malířka a proč se nesměla na svá díla podepisovat? Vzpomínáte, co je to šerosvit?

Dohazovačka, Gerard van Honthorst, 1625, olej na dřevě, Central museum, Utrecht, zdroj: [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Matchmaker_\(Honthorst\)#/media/File:Gerard_van_Honthorst_-_The_procuress_-_Google_Art_Project.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Matchmaker_(Honthorst)#/media/File:Gerard_van_Honthorst_-_The_procuress_-_Google_Art_Project.jpg) [citováno 2022-02-03]

Panna Marie s dítětem a sv. Annou, Georges de La Tour, 1645–1648, olej na plátně, Museum of Fine Arts of Rennes, zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Newborn_Child#/media/File:Georges_de_La_Tour_-_Newlyborn_infant_-_Mus%C3%A9_des_Beaux-Arts_de_Rennes.jpg [citováno 2022-02-03]

Závěrečná reflexe: Co se vám vybaví, když se řekne šerosvit? Jak na vás šerosvit působí? Je nakreslený objekt stále poznat? I když ztratil své linie? Co na svém obraze pozorujete za zvláštnosti? Připomíná vám objekt najednou jiný předmět? Jaký?

POPRAVA ČESKÝCH PÁNŮ NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ V PRAZE ROKU 1621 (NEZNÁMÝ AUTOR)

Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí, 1621, autor neznámý, olej na plátně, kolowratská sbírka, Rychnov nad Kněžnou, zámecký fotoarchiv

Co vám obraz jako celek připomíná (děj v okýnkách)? Víte, co znamená narativní rozměr obrazu (narativnost)? Odvození komiksu.

Žáci se rozdělí do 8 skupin – 8 polí obrazu. Každá skupina dostane jedno pole (vytištěné zvlášť na papír A4/A3) a bude muset určit: Co je na daném poli vyobrazeno? Napište, co si myslíte, že se na poli odehrává. Můžete se podívat na kontext vedlejších polí. Držte se čistě popisné interpretace.

Společná diskuze: vyvození tématu a děje obrazu a následně sdělení celého děje. Co vám obraz jako celek připomíná? Zachycení děje v jednotlivých obrazech, narativnost obrazu (komiks).

Závěrečná reflexe: Co vám utkvělo v paměti o kolowratské sbírce? Která část obrazu vás zaujala nejvíce? Proč? Která aktivita s obrazy pro vás byla nejzajímavější a proč? Jedna myšlenka, která vám z dnešní návštěvy galerie utkvěla v paměti? Jak byste definovali barokní malířství?

ZÁTIŠÍ NA ZÁMKU V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU (autorka námětu Terezie Mílová)

- Zaměření na barokní zátiší vystavené v kolowratské obrazárně na zámku v Rychnově nad Kněžnou.

- Úvodní aktivita – návštěva zámecké obrazárny, kde budou žáci samostatně pozorovat jednotlivá zátiší, zamýšlet se nad obsahem a smyslem zobrazení. Pozornost budou také věnovat způsobu detailního zpracování jednotlivých prvků.

- V další hodině budou na základě pozorovaných objektů kreslit pastelem vlastní motivy zátiší a sestavovat vlastní kompozici.

- V následující vyučovací jednotce se s žáky zaměříme na možnost zarámování, protože i to je důležitým prvkem obrazu, který ovlivňuje jeho celkový dojem.

- V poslední fázi pak pomocí papíru vymodelujeme vlastní zátiší.

Zátiší s drůbeží, zajíci, ovocem a zeleninou, Izaak Godijn, nedatováno, olej na plátně, kolowratská sbírka, Rychnov nad Kněžnou, zámecký fotoarchiv

- **Námět:** Co se jedlo v baroku?
- Žáci vychází ze zážitků a zkušeností, které si odnesli z návštěvy rychnovské obrazárny, která byla zaměřena na barokní zátiší.
- Kdy bylo baroko? Jaké se v té době konzumovaly potraviny? Jak by vypadalo zátiší dnešní doby?
- **Výtvarná aktivita:** kresba barevnými křídami, tvorba vlastního zátiší dnešní doby – inspirace barokem.

Zátiší s jablky, ilustrační foto, zdroj: <https://www.fotoaparar.cz/fotogalerie/fotografie/476622/nahled/> [citováno 2022-02-03]

Zátiší, ilustrační foto, zdroj: <https://4fitness.cz/zdrave-tuky-ktete-to-jsou-a-k-cemu-je-vyuzit-clanek-205/> [citováno 2022-02-03]

PORTRÉT ANEB POHLED DO OBRAZÁRNY RYCHNOVSKÉHO ZÁMKU

(autorka námětu Natálie Dejlová)

- **Námět:** Móda v době baroka
- Tento návrh do hodiny výtvarné výchovy vychází ze sbírky zámecké obrazárny Rychnov nad Kněžnou.
- **Motivační otázky:** „Jak si myslíš, že vypadala tehdejší barokní móda a jak se oblékali ženy a muži?“
- **Motivace:** prezentace na téma BAROKNÍ ODĚV
- Žáci budou mít k dispozici několik barokních portrétů – pouze jejich části (od ramen nahoru).
- Jejich úkolem bude domalovat šlechticům kolowratského rodu oděvy, a to ve formě barokní módy.
- **Výtvarná technika:** malba temperou.

Podobizna Magdaleny Ludmily Liebssteinské z Kolowrat, Daniel Schultz, 1659, olej na plátně, kolowratská sbírka, Rychnov nad Kněžnou, zámecký fotoarchiv

Mužský oděv — Baroko, ilustrační foto, zdroj: <https://www.outfit4events.cz/czk/produkt/2246-muzsky-odev-baroko/> [citováno 2022-02-03]

PÁNSKÝ ODĚV V BAROKU

Zbavení se upjatého ceremoniálního stylu, vycpávek a výztuží.

Vznik uvolněné podoby s lehkými a měkkými vlněnými a hedvábnými látkami.

Základem pánského oděvu byl kabátec nečleněný v pase a s prodlouženými šosy.

Prostřižené rukávy doplňuje košile a viditelný límec zdobený krajkou.

Kalhoty byly měkké a sahaly po kolena nebo do poloviny lýtek – návaznost vysokých holínek se širokou a přehnutou manžetou.

Pokrývka hlavy – široký tvarovatelný klobouk.

Volná místa oděvu zdobily stuhy, krajky a mašle.

Portrét madame de Pompadour, Francois Boucher, 1756, olej na plátně, Alte Pinakothek, Mnichov, zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Fran%3%A7ois_Boucher_-_Portrait_of_Marquise_de_Pompadour_-_WGA2911.jpg

[citováno 2022-02-03]

DÁMSKÝ ODĚV BAROKU

Vyztužené sukně a silueta těsně vypasovaného živůtku.

Živůtek s dekoltem.

Okružní nahradil přeložený límec s krajkou.

Rukávy živůtku se krátily a byly ozdobené manžetami.

Sukně uvolněná – zůstala rozšířená, podepřená nikoliv obručemi a vycpávkami, ale spodničkami.

Užití efektu dvou sukní (svrchní a spodní).

ZÁMEK RYCHNOV NAD KNĚŽNOU ANEB VYJÁDŘI SE! ALEGORIE PĚTI SMYSLŮ OD MICHAELA VÁCLAVA HALBAXE

(autor námětu Antonín Kolář)

Témata a použité výtvarné postupy:

- *Chut'* – Volná technika (kresba, malba, happening)
- *Hmat* – Prostorová tvorba (modelování)
- *Sluch* – Muzikomalba (barevná malba štětcem)
- *Zrak* – Kresba/fotografie/prostorová tvorba
- *Čich* – Prostorová tvorba (asambláž) – Něco, co voní všemi barvami

• Námět: DETAIL (CO VIDÍM) – ALEGORIE PĚTI SMYSLŮ – ZRAK

• **Zadání:** Pohybujte se v prostoru a buďte všímaví k detailům. Najděte nějaký detail, moment či prvek, na který byste rádi upozornili.

• **Výstup:** 3 fotografie zachycují detail běžně vyskytující se ve třídě či škole. Může se jednat o prosté zachycení skutečnosti, či s drobným dotvořením, uvedením do zajímavého kontextu či doplnění v postprodukcí.

Ukázka možného výstupu I, foto autor námětu

Ukázka možného výstupu II, foto autor námětu

Na závěr této praktické ukázky výtvarně-didaktického projektu je vhodné připomenout důvody, které nás vedou k poukazování na smysluplnost tématu regionálních památek ve školní praxi. Je to především posílení vztahu ke kulturnímu dědictví, které spoluvytváří náš domov. Naším záměrem je také ukázat výtvarným pedagogům způsoby zapojení tématu regionálních památek do výuky a vybídnout je k zamyšlení se nad vhodnými metodami a postupy při uchopení tohoto tématu. Rády bychom také motivovaly pedagogy a žáky k návštěvě a hlubšímu poznání regionálních památek daného kraje a prohloubily tak vztah k místu, ve kterém žijí a které spoluvytváří.

HOSPITÁL KUKS

Hospitál Kuks, do dnešních dnů zachovaná část unikátního barokního lázeňského areálu se špitálem a hřbitovem, rozkládající se na obou březích řeky Labe, patří v současné době k nejznámějším a nejnavštěvovanějším památkám Královéhradeckého kraje.

Vesničku Kuks si za své letní sídlo vybral František Antonín Špork (1662–1738), syn vestfálského vojáka, který se za své vojenské zásluhy v 17. století stal císařským generálem a také díky nim výrazně zbohatl. Špork patřil na přelomu 17. a 18. století k nejvýznamnějším mecenášům umění v českých zemích a k nejzajímavějším postavám českého baroka. Jeho zásluhou se v letech 1692–1724 zrodil v Kuksu ostrov barokního umění, na jehož výstavbě se podíleli významní umělci té doby – sochař Matyáš Bernard Braun, rytec Michael Heinrich Rentz či architekt Giovanni Battista Alliprandi a malíř Petr Brandl.

Poté, co začaly na levém labském břehu v Kuksu růst Šporkovy lázně s rezidencí, byl jako místo pro budoucí hospitál vybrán protější, pravý břeh Labe. Roku 1702 bylo postaveno divadlo a závodíště a roku 1704 lázeňský dům a ubytování pro hosty. Od roku 1707 se podle plánů italského architekta Giovanniho Battisty Alliprandiho budoval kostel Nejsvětější Trojice. Kostel byl vysvěcen roku 1717. Takřka současně s kostelem, jehož krypta sloužila jako hraběcí hrobka, rostly další budovy – špitál a křídlo určené pro chovance hospitálu. Zároveň byla zřízena špitální zahrada, za kterou později vznikl ještě hřbitov s kaplí. V letech 1720–1724 se areál rozrostl o nový lázeňský dům, Dům filozofů a knihovnu. Rozkvět lázní však neměl dlouhého trvání. František Antonín Špork zemřel 30. března 1738. Po smrti zakladatele o lázně dědicové nejevili zájem. Areál postihly povodně, válečné pohromy i požáry.

Celý výraz dochované monumentální architektury podtrhují plastiky alegorií Ctností a Neřestí z dílny Matyáše Bernarda Brauna (1684–1738) umístěné na terasu před špitálem v roce 1720. Z dalších Braunových děl jmenujme 8 soch Blahoslavenství, an-

děly Blažené a Žalostné smrti či sochy Křesťanských bojovníků. Kromě Brauna se na sochařské výzdobě areálu špitálu podílel i Nizozemec Bartholomeo Jacob Zwengs a Jan Bedřich Kohl Severa.

Počátek činnosti hospitálu je spojen s rokem 1743, kdy na pozvání hraběcí dcery Anny Kateřiny přišel do Kuksu řád milosrdných bratří. Ti zde založili lékárnu U Granátového jablka, kterou je možné ještě dnes navštívit. Hospitál fungoval až do roku 1938. Kvůli mnichovské dohodě museli milosrdní bratři se svými chovanci hospitální budovu opustit. Dům později sloužil částečně jako sklad arizovaného majetku a také sem byla přesunuta hospodářská škola z Liberce a provozováno vlastivědné muzeum. Od roku 1942 tu fungovala župní polepšovna pro mladistvé delikventy. Na samém konci války našly v domě útulek německé ženy a děti prchající před postupující Rudou armádou. Po druhé světové válce přešla hospitální budova do správy ONV v Jaroměři. V jednom křídle až do roku 2001 sídlil krajský archiv Východočeského kraje. Ve druhém křídle do konce 60. let fungovala jedna z léčeben dlouhodobě nemocných.

Po roce 1946 převzala péči o budovy Národní kulturní komise. Koncem 50. let začala pozvolná a zdoluhavá cesta k záchraně cenného barokního komplexu. Jejím nejvýznamnějším počinem byl přesun originálů soch Ctností a Neřestí do prostor bývalé nemocnice, dnešního lapidária, v roce 1984. V roce 1946 se uskutečňují první organizované prohlídky. Roku 1958 byla budova prohlášena kulturní památkou. V roce 1995 byla povýšena na národní kulturní památku. Celková rekonstrukce hospitálu byla uskutečněna v letech 2010–2015 v rámci projektu Kuks – Granátové jablko, který proměnil objekt v moderní památku skrývající regionální vzdělávací centrum, samozřejmě s citlivým přístupem k péči o národní kulturní dědictví.

Nedaleko Kuksu, v Novém lese u Stanovic, se nalézají Braunův Betlém, unikátní sochařský soubor vytvořený v letech 1718–1732 M. B. Braunem a jeho sochařskou dílnou pro hraběte Františka Antonína Šporka. Sochařský soubor je od roku 2002 chráněn jako národní kulturní památka.

UKÁZKA PRACOVNÍHO LISTU — HOSPITÁL KUKS

(autorka Tereza Francková)

Tereza Francková, DiS.
2024

ÚVOD

Kuks je jednou z nejvýznamnějších barokních památek na území České republiky. Koncem 17. století ve zdejším údolí nad studánkou, jejíž voda byla od pradávna pokládána za léčivou, vznikly výstavné lázně doplněné hospitém pro vojenské vysloužilce z okolí.

Tento velkolepý počín realizovali podle přání kukského pána **hraběte Františka Antonína Šporka** největší umělci baroka, jako jsou architekt **Giovanni Battista Alliprandi**, sochař **Matyáš Bernard Braun** či malíř **Petr Brandl**.

Lázně se v první třetině 18. stol. staly centrem společenského života smetánky tehdejších Čech. Sláva lázní stála především na bouřlivé osobnosti svého zakladatele, jehož potomci po roce **1738** ztrácejí o provoz lázní zájem. Kuks se mění v tichou vesničku s německým obyvatelstvem, a jeho někdejší výstavnost připomíná pouze hospitál milosrdných bratří.¹⁾

¹⁾ <https://www.hospital-kuks.cz/pamatky/hospital-kuks/Ke-stazeni/Cizojazycne%20texty/Cesky%20text.pdf>

HOSPITAL KUKS

František Antonín Špork, významná osoba 17. a 18. stol., si za své letní sídlo vybral **Kuks**. Již v roce **1696** se hrabě Špork rozhodl, že na svém hradišťském panství založí domov pro přestárlé veterány z okolí. Na levém labském břehu začaly růst Šporkovy lázně s rezidencí, na pravém břehu pak ústav. Díky hraběti zde vznikl ostrov barokního umění, obraz ideálního světa, jehož součástí je také duchovní a charitativní složka v podobě kláštera s hospitálem, korunovaným hrobkou svého zakladatele a hřbitovem špitálních chovanců, věčností a smrtí.

Od roku **1707** se podle plánů italského **architekta Giovanniho Battisty Alliprandiho** budoval **kostel Nejsvětější Trojice**, na němž pracoval stavitel **Pietro Nettola**. Takřka současně s kostelem, jehož krypta sloužila jako hraběcí hrobka, se stavěly také budovy po obou stranách chrámu - špitál a křídlo určené pro chovance hospitálu. Zároveň se zřizovala špitální zahrada, za kterou později vznikl ještě hřbitov s kaplí.

Celý výraz monumentální budovy podtrhují plastiky **alegorií Ctností a Neřestí** z dílny **Matyáše Bernarda Brauna** (1684 - 1738), umístěné na terasu před hospitálem v roce **1720**. Z dalších Braunových děl jmenujme osm obdivuhodných soch Blahoslavenství, andělé Blažené a Žalostné smrti či sochy Křesťanských bojovníků. Na sochařské výzdobě areálu špitálu podílel i Nizozemec **Bartholomeo Jacob Zwengs**, následován **Janem Bedřichem Kohlem Severou**.²⁾

²⁾ <https://www.hospital-kuks.cz/cs/o-hospitalu/historie>

RODINA ŠPORKŮ

Bitva u Mogersdorfu se odehrála 1. srpna 1664 jako součást osmansko-habsburských válek (1663–1664). Válku Habsburkům vyhlásil turecký sultán Mehmed IV. v dubnu roku 1663. Jeho vojska překročila Dunaj a nedaleko Štúrova porazila narychlo svolanou zemskou hotovost. Poté se vydala k pevnosti Nové Zámky, kterou oblehla. Tato bitva samozřejmě nezasadila Osmanům žádný rozhodující úder. Má význam především morální. Ukázala možnost sjednocení Evropy za společným cílem, a také, což bylo v té době ještě důležitější, ukázala, že Turky je možné porazit v boji.

V bitvě se mj. vyznamenal jako velitel jezdeckta **Jan Špork**, otec Františka Antonína Šporka, kterému byl posléze za vojenské zásluhy císařem udělen **titul říšského hraběte**.

? Kdo byl poražen v bitvě u Mogersdorfu r. 1664?

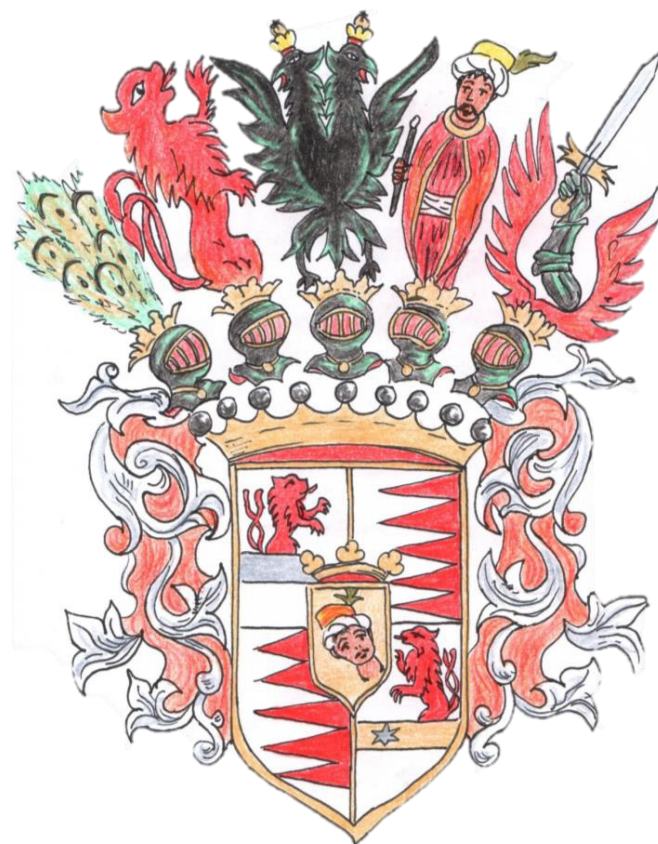
RODINA ŠPORKŮ

Díky tomu, že **Jan Špork** získal **títul říšského hraběte**, změnil se jejich **rodinný erb**. Ten byl polepšen o srdeční štítek s uťatou hlavou Turka. Nad štítem pak přibyly další přílbice s klenoty.

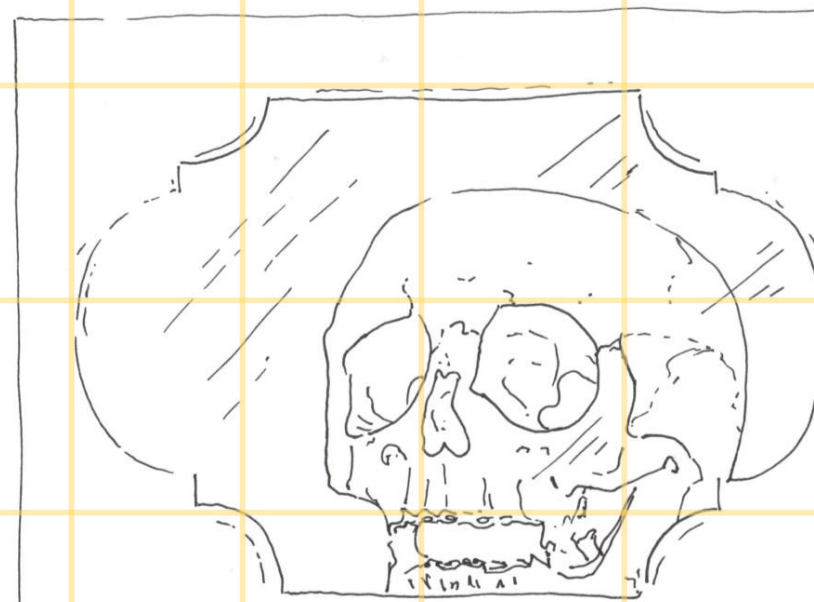
Prohlídni si obrázek a **napiš kolik** je na erbu zobrazených **přílbic**.

KRESLENÍ

Ve volném čase se pokus **na další straně** nakreslit kopii lebky. **Mřížka** ti pomůže dodržet **proporce**.

KRESLENÍ

Věděl jsi, že lebka člověka se skládá z **22** kostí? Lebka symbolizuje smrtelnost, nicotnost a pomíjivost lidského těla, ale zároveň i nesmrtelnost duše, která žije věčně.

PATRONI

František Antonín Špork měl své **2 patrony**. **Přečti si text a napiš** k obrázku jméno patrona.

Byl to portugalský františkánský mnich, teolog a kazatel. Jde o jednoho z nejproslulejších svatých, který je uctíván po celém světě. Antonín kázal v kostelích, na náměstích a dokonce třeba na plážích. Někdy jej údajně poslouchalo až třicet tisíc lidí. V legendě se vypráví, že v Rimini mu nechtěl naslouchat nikdo a tu ryby vystrčily hlavy z vody, aby slyšely jeho kázání. Všichni obyvatelé Rimini se po tomto zázraku obrátili.

PATRONI

 František Antonín Špork měl své **2 patrony**.
Přečti si text a napiš k obrázku jméno patrona.

Tento svatý byl řeholník, zakladatel žebravého řádu františkánů a mystik. Nejdůležitějšími prvky jeho víry byla chudoba a láska ke Kristu. Svým upřímným životem se zasadil o upevnění těchto hodnot, které ve středověké církvi prožívaly krizi. Na dlouhá staletí se stal vzorem důsledného následování Krista v chudobě a lásce k bližnímu. František z Assisi patří mezi nejvýznamnější, nejznámější a nejoblíbenější svaté.

Patronem se v katolictví rozumí také **světec**, jemuž se přisuzuje přímluva nebo ochrana buď na určitém **území**, nad určitými **osobami** nebo v některé **lidské činnosti**. Své patrony mají např. země, diecéze či jednotlivá města, řemesla anebo povolání.

HLAVNÍ CHODBA

Nyní jsme v přízemí severního křídla hospitálu v Kuksu. Zde se nachází **cyklus nástěnných maleb s námětem Tance smrti**, který se nachází na podélných stěnách hlavní chodby. Autorem maleb je **Hans Holbein ml.** Cyklus maleb vznikl patrně kolem roku **1722** a v druhé polovině téhož století byly zabíleny. Původně se skládal z padesáti obrazů, ze kterých se dochovalo čtyřicet šest. Většina z nich byla odkrytá až při nedávné restaurátorské obnově v letech **2013 a 2014**.

? Jaké **téma** zobrazují nástěnné malby?

Zakroužkuj správné **jméno malíře** těchto nástěnných maleb.

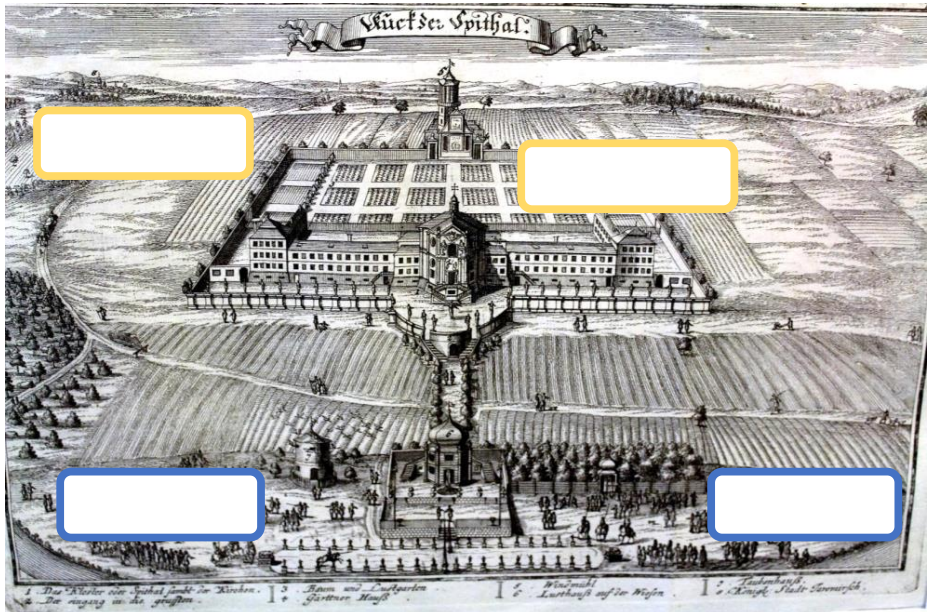
Matyáš Bernard Braun

☒ Hans Holbein ml.

☐ Giovanni Battista Alliprandi

SÁL S MODELEM KUKSKÉHO ÚDOLÍ

U Kuského údolí byla využita „barokní dualizace“. V dolní části obrázku se nacházely lázně, které znázorňovaly začátek života. V horní části je špitál, kam odcházeli staří a nemocní lidé. Pokus se do obrázku správně zařadit pojmy.

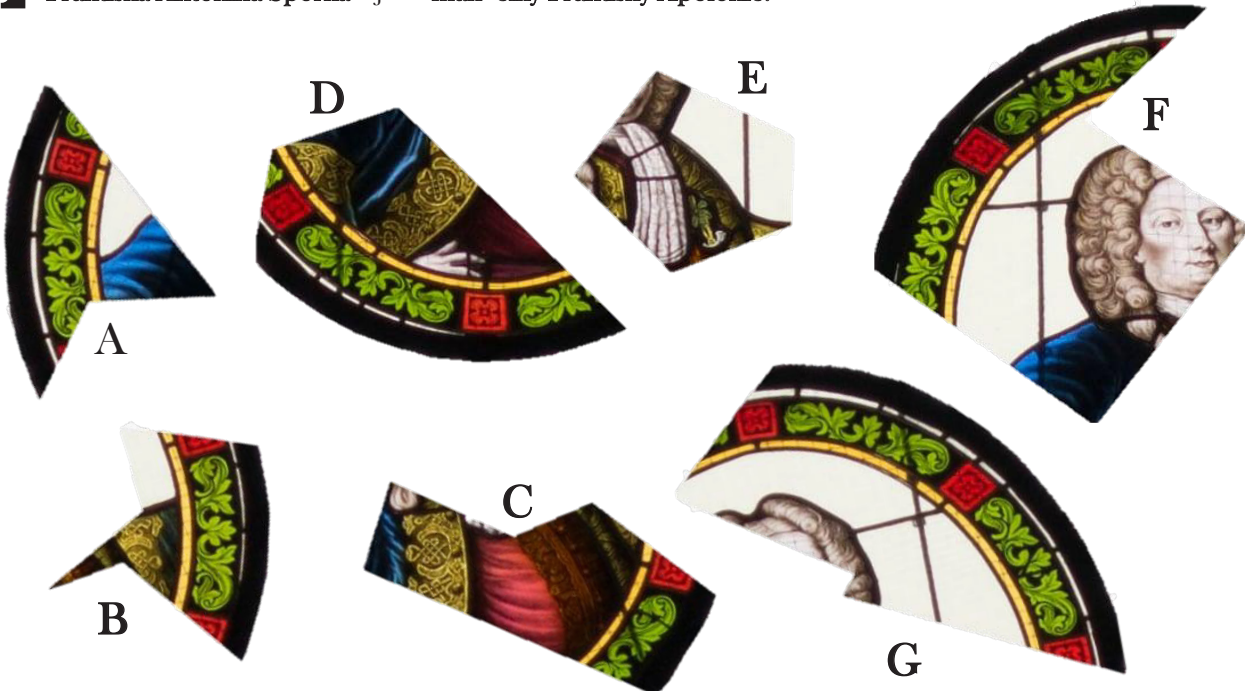

stáří   lázně   mládí   špitál

„barokní dualizace“ = rozdělení údolí na dvě části – život a smrt

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Nyní se nachází v dominantě kuského údolí a hospitálu. V okenních vitrážích jsou portréty Františka Antonína Šporka a jeho manželky Františky Apolonie.

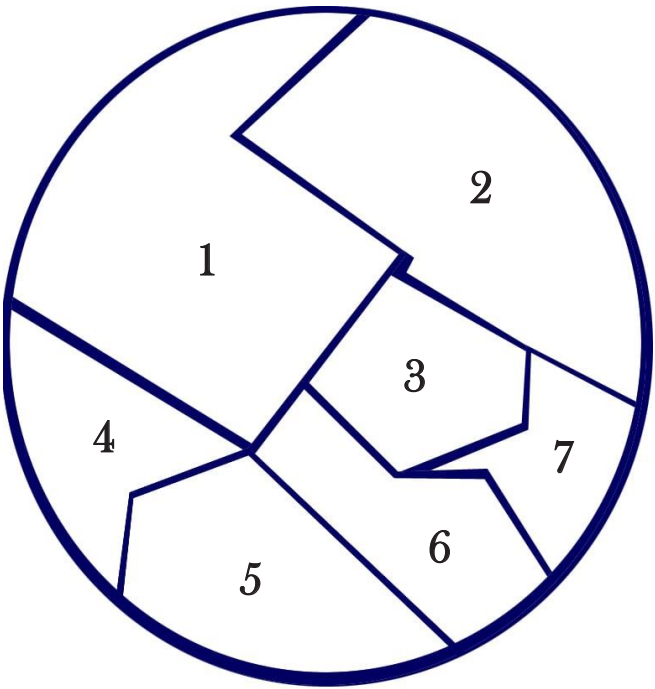
Zkus správně poskládat obrázek.

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

 Přiřaď správně písmena k číslům.

1	F
2	
3	
4	
5	
6	
7	

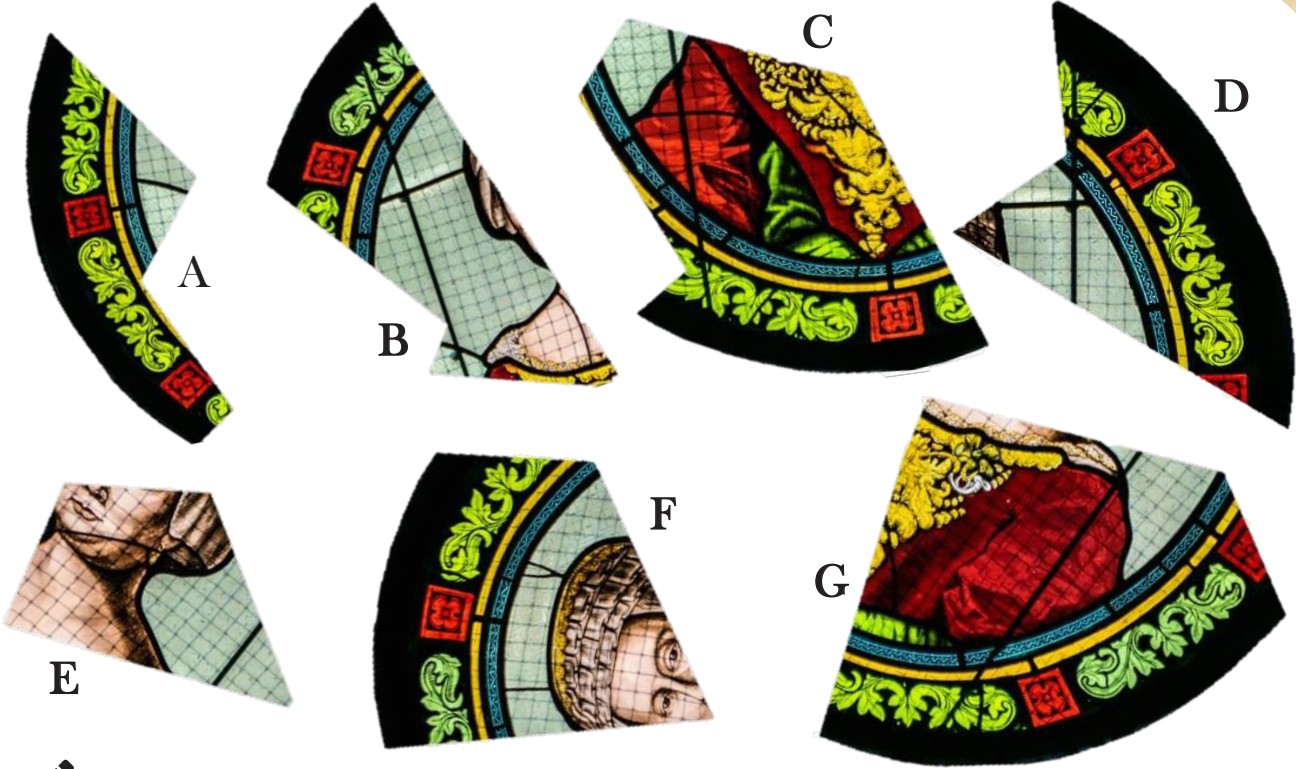

? Ve kterém roce byla **dokončena** stavba kostela?

nápověda

F	B	F	D

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

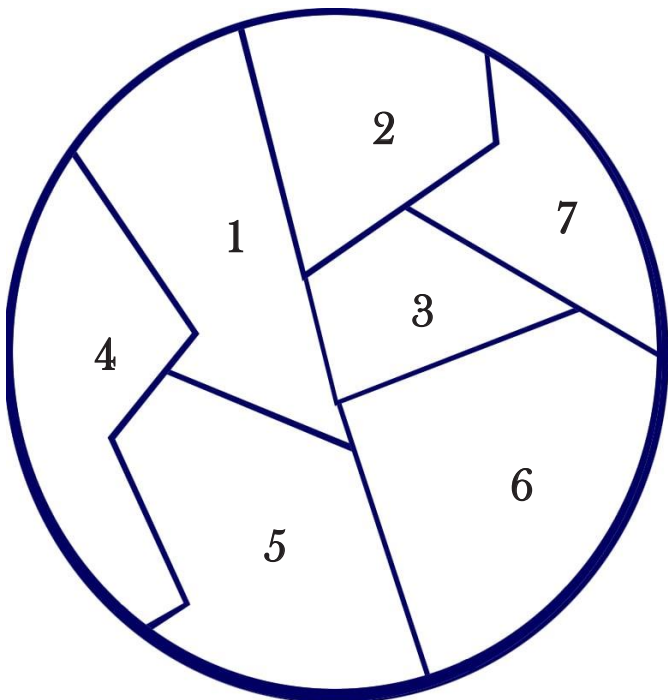

 Zkus správně poskládat druhý obrázek.

KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

 Přiřaď správně písmena k číslům.

1	B
2	
3	
4	
5	
6	
7	

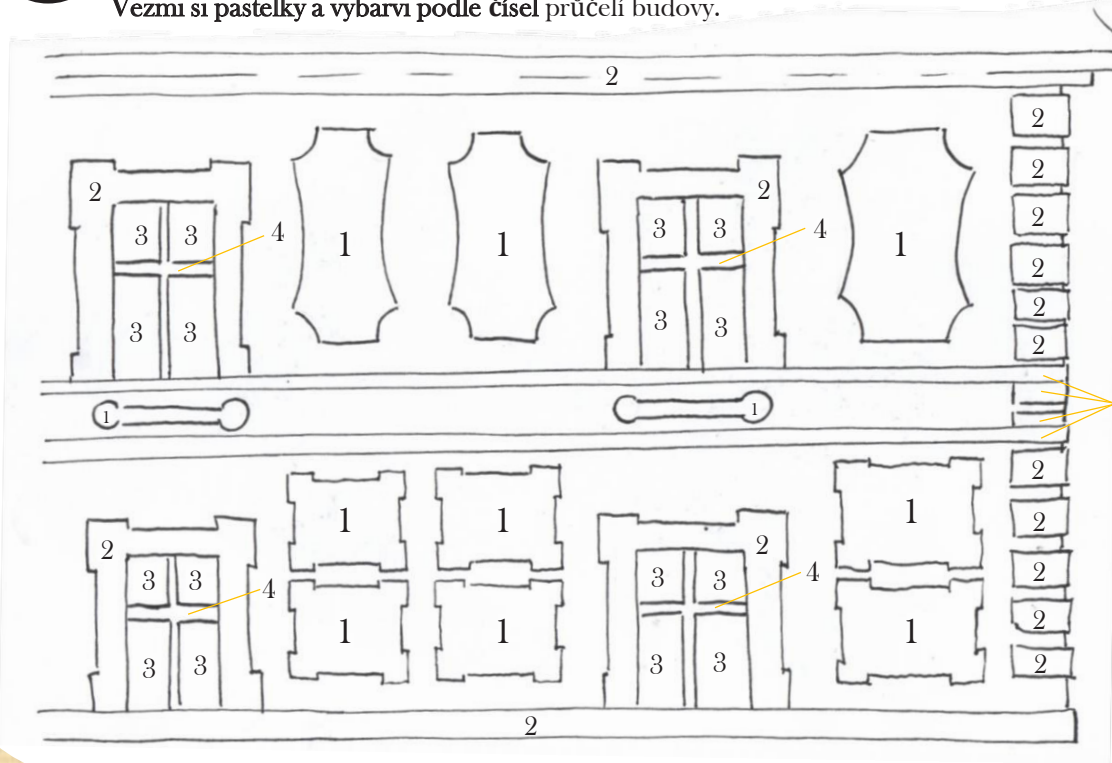
? Kolik metrů je vysoký kostel?

F	C

 nápověda

OMALOVÁNKA

 V baroku často nalezneme barevné řešení fasády. Barevnost je jednou z neoddělitelných součástí výrazu i hodnoty památky.
Vezmi si pastelky a vybarvi podle čísel průčelí budovy.

1		červená
2		žlutá
3		modrá
4		černá

LÉKÁRNA

Jaký znak má řád Milosrdných bratří? Vylušti osmisměrku.

H	A	D	A	R	H	A	Z	R	B	C
K	O	A	N	Ě	N	Z	Á	L	Y	E
U	Á	S	N	U	A	R	B	T	L	V
K	A	Š	P	L	É	K	A	Š	I	I
S	H	P	A	I	O	V	D	Á	N	L
S	C	O	É	K	T	J	O	I	K	T
M	O	R	A	Ž	B	Á	V	L	Y	S
R	S	K	B	L	Í	E	L	O	K	O
T	K	Á	J	O	V	T	L	G	O	K

- KUKS
- HOSPITÁL
- ŽÍT
- LÉK
- VODA
- KOSTLIVEC
- LEBKA
- ZAHRADA
- BYLINKY
- BRAUN
- LÁZNĚ
- ŠPORK
- GOLIÁŠ
- SOCHA
- SMRT
- VOJÁK

Tajenka:

G

LAPIDÁRIUM

Autor, nejvýznamnější český barokní sochař **Matyáš Bernard Braun** (1684 až 1738) pocházel z Tyrolska, řemeslu se vyučil v Itálii. Pro Šporka začíná pracovat po r. 1712. Alegorie Ctností a Neřestí vytesala Braunova dílna v rekordním čase dvou let – mezi roky 1718 a 1720.

ctnosti

- štědrost

- píle

neřesti

- obžerství

- hněv

VÍRA

PÝCHA

NADĚJE

LAKOMSTVÍ

LÁSKA

ZÁVIST

MOUDROST

STATEČNOST

LENOST

ZOUFALSTVÍ

LEHKOMYSLNOST

UPŘÍMNOST

POMLUVA

SPRAVEDLNOST

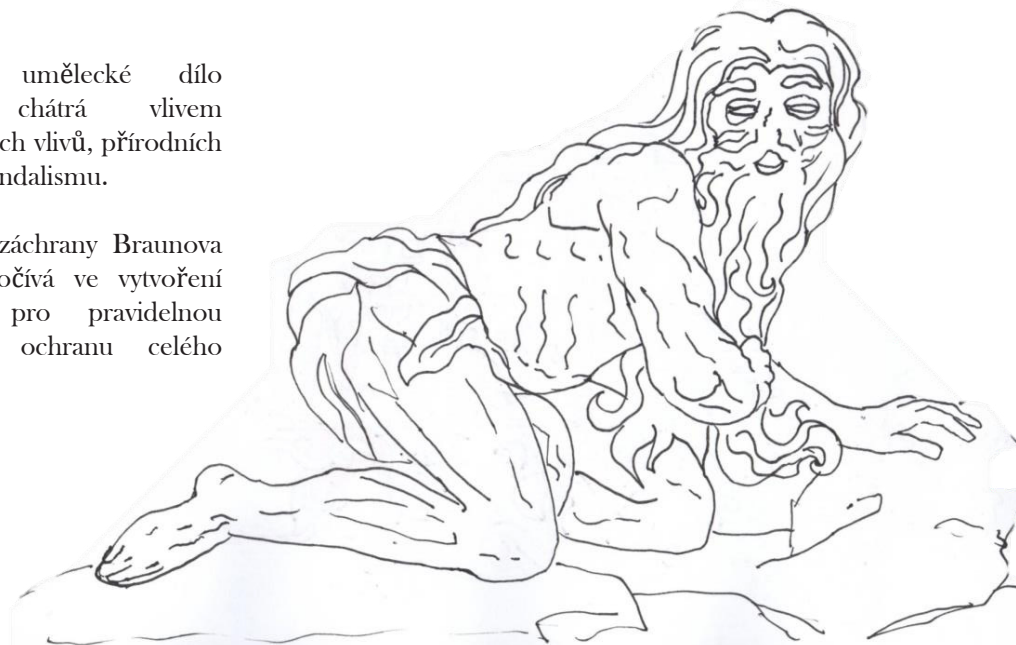
Zvládneš správně zařadit dobré (ctnosti) a špatné (neřesti) vlastnosti?

BETLÉM

 Braunův Betlém je monumentální sochařské umělecké dílo z období **baroka z 18. st.** Jedná se o skupinu soch a reliéfů vytvořených proslulým barokním umělcem **Matyášem Bernardem Braunem**, které byly vytvořeny a ponechány ve volné přírodě v Novém lese mezi městem Dvůr Králové a obcí Kuks.

Sochařské umělecké dílo nevratně chátrá vlivem povětrnostních vlivů, přírodních procesů a vandalismu.

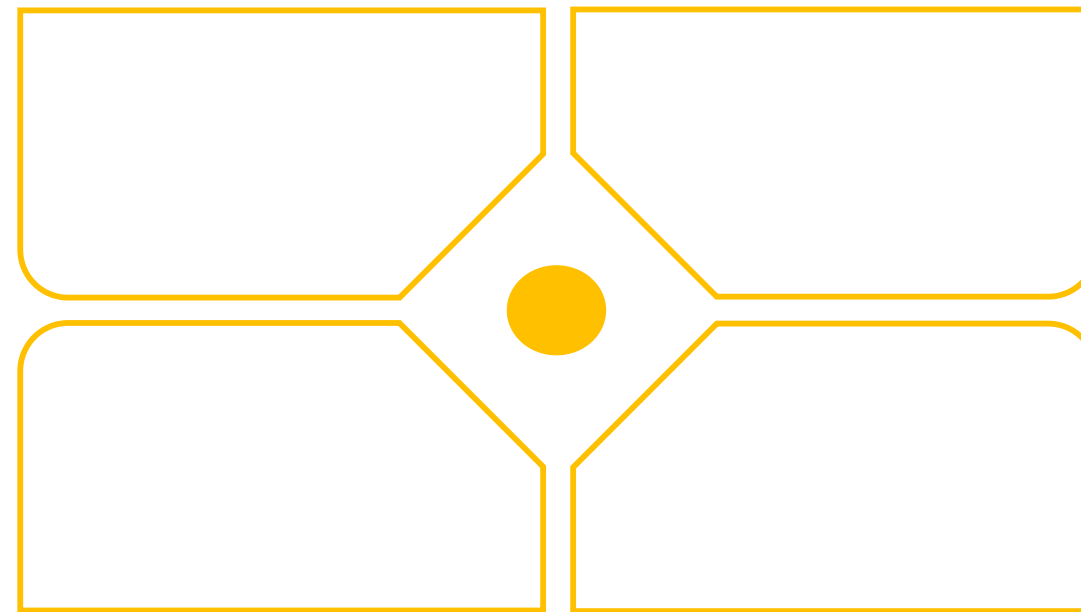
Současnost záchrany Braunova Betléma spočívá ve vytvoření podmínek pro pravidelnou údržbu a ochranu celého areálu.

Sochy jsou vytesány do skály a dodnes se nedochovala úplná barevná úprava.
Zkus podle sebe vybarvit Braunovu sochu poustevníka Juana Garinuse, aby vypadala jako živá.

ZAHRADA

 Bylinková zahrada se rozprostírá za budovou hospitálu už na počátku 18. století. Vždy se zde pěstovaly léčivky pro potřeby zdejší lékárny U Granátového jablka, ale také ovoce a zelenina pro hospitální kuchyni. Celkem 144 záhonů dokládá rozmanitost plodin.

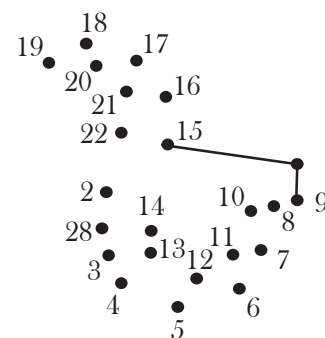

Zakresli a popiš do plánu rostliny, které se ti líbí, nebo které najdeš na zahradě.

ZAHRADA

Uprostřed zahrady dle **socha Velkého křesťanského bojovníka** od Matyáše Bernarda Brauna (1732). Socha stojí na hranici Šporkova panství a panství církevního řádu – **jezuítů**, s nimiž mívál spory o pozemky. Socha Bojovníka hrozila mečem směrem k jezuitské rezidenci v nedaleké obci Žiřeč.

Každý bojovník musí mít zbraň. **Dokresli podle čísel bojovníků meč.** Začni číslem 1.

POZNÁMKY

Zde máš prostor psát si poznámky nebo si můžeš jen tak něco nakreslit.

POZNÁMKY

Zde máš prostor **psát si poznámky** nebo si můžeš jen tak něco **nakreslit**.

ZÁVĚREM

Projekty specifického výzkumu realizované Pedagogickou fakultou Univerzity Hradec Králové jsou určeny primárně interním studentům magisterských oborů, kteří mají při jejich realizaci s podporou svých pedagogů příležitost vyzkoušet si pedagogický výzkum a aplikovat jeho výsledky do vzdělávací praxe. Stejně tomu bylo i v případě projektu specifického výzkumu s názvem *Kulturní dědictví Královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci v oblasti výtvarné výchovy* (č. 2121, 2022–2023). Jak je z názvu zřejmé, realizace projektu byla definována nejen termínem, ale i územím Královéhradeckého kraje, na němž se nachází významné množství kulturních památek, často s bohatými mobiliárními fondy, z nichž mnohé mají edukační potenciál.

Předkládaná publikace je jedním z výstupů jmenovaného projektu. Jejím záměrem je přispět k rozvoji vzdělávání v autentickém prostředí památkových objektů a zón. Při přípravě a realizaci projektu bylo vycházeno z přesvědčení, že movité i nemovité kulturní dědictví, které nás obklopuje, může být zdrojem inspirativních vzdělávacích příležitostí. Naší snahou bylo prozkoumat možnosti využití kulturního dědictví v oblasti vzdělávání a pokusit se přispět k zpřístupňování a zprostředkování památkové hodnoty prostřednictvím příkladů dobré praxe. Cílovými skupinami projektu byli žáci základních a středních škol, jejich pedagogové a studenti pedagogických fakult, budoucí učitelé. Středem zájmu se pro projekt staly kulturní památky města Hradce Králové a kolowratský zámek v Rychnově nad Kněžnou s jeho bohatými uměleckými sbírkami.

Doufáme, že publikace alespoň drobně přispěje k posílení společenské odpovědnosti za kulturní dědictví, které generace před námi vytvářily pro budoucnost, a zdůrazní význam edukace v oblasti památkové péče, historie, výtvarné výchovy a dějin umění.

POZNÁMKY

- 1 Hana Havlůjová, Petr Hudec, Martina Indrová a kol., Památky nás baví 1, Praha, 2015, s. 15.
- 2 Úplný seznam národních kulturních památek Královéhradeckého kraje je uveden na: <https://www.khk.cz/cz/krajsky-urad/kultura/narodni-kulturni-pamatky-na-uzemi-kralovehradeckeho-kraje-34505/> (cit. 1. 10. 2024)
- 3 Hana Havlůjová, Petr Hudec, Martina Indrová a kol., Památky nás baví 1, Praha, 2015, s. 17. Památková rezervace se vyznačuje zpravidla kompaktní, historickou zástavbou s velkým podílem architektonicky hodnotných staveb, z nichž mnohé jsou prohlášenými nemovitými kulturními památkami.
- 4 Tamtéž. Památková zóna je územím, které se zpravidla vyznačuje zachovalou půdorysnou osnovou a hmotovou strukturou s nižším podílem dochovaných původních historických staveb.
- 5 <https://www.khk.cz/cz/krajsky-urad/kultura/oddeleni-pamatkove-pece-337584/> (cit. 1. 10. 2024)
- 6 <http://www.regiocentrum.cz/cz/krajsky-urad/kultura/vlastnici/struktura-statni-pamatkove-pece-336360/>
- 7 <https://prokreativitu.cz/strategie-kultury-a-pamatkove-pece-kralovehradeckeho-kraje-2022-2030/>
- 8 Na webu NPÚ je uveden přehled všech dostupných metodik věnujících se prezentaci kulturního dědictví: <https://www.npu.cz/cs/e-shop/kategorie#category=8290&publisher=&availabilityFilter=&ebook=&sort=&author=&formId=publicationsFilter&page=1> (cit. 1. 10. 2024)

- 9 Hana Havlůjová, Petr Hudec, Martina Indrová a kol., Památky nás baví 1, Objevujeme kulturní dědictví s předškoláky a žáky 1. stupně základních škol, Národní památkový ústav, Praha, 2015; Hana Havlůjová, Kateřina Charvátová, Martina Indrová a kol., Památky nás baví 2, Předáváme péči o kulturní dědictví žákům 2. stupně základních škol a středoškolákům, Národní památkový ústav, Praha, 2015; Hana Havlůjová, Kateřina Charvátová, Martina Indrová, Dušan Klapko a kol., Památky nás baví 3, Potenciál kulturního dědictví pro vysokoškolské a další vzdělávání pedagogů, Národní památkový ústav, Praha, 2015; Hana Havlůjová, Martina Indrová, Petr Svoboda a kol., Památky nás baví 4, Kulturní dědictví jako příležitost pro učení všech generací, Národní památkový ústav, Praha, 2015; Hana Havlůjová, Petr Hudec, Květa Jordánová, Martina Indrová a kol., Památky nás baví 5, Objevujeme kulturní dědictví bez bariér, Národní památkový ústav, Praha, 2015.
- 10 Kateřina Tomešová, Cesta ke kvalitě – Pokusné ověřování „Vzdělávací programy paměťových institucí do škol“. Kultura, umění a výchova, 5(2). ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz>, 2017.
- 11 <https://www.hradeckralove.org/i-prochazkovy-okruh-historicke-mesto/d-50372> (cit. 5. 1. 2024)
<https://www.hradeckralove.org/ii-prochazkovy-okruh-salon-republiky/d-50371> (cit. 5. 1. 2024)
- 12 Srov. Olga Kotková (ed.), Mistrovská díla z kolowratské obrazárny v Rychnově nad Kněžnou, Dlouhodobá expozice ve Šternberském paláci v Národní galerii v Praze, Národní galerie v Praze, 2009; Oldřich J. Blažíček, Rychnovská zámecká obrazárna, katalog, Státní památková správa, Praha, 1957.
- 13 Pavel Vlček, Encyklopedie českých zámků, Praha, 1994, s. 228–229.

VÝBĚR Z ODBORNÉ LITERATURY

Brabcová, A. (ed.), Brána muzea otevřená. Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea, Náchod 2003.

Foltýn, D. a kol., Prameny paměti. Sedm kapitol o kulturně historickém dědictví pro potřeby výchovné praxe, Praha 2008.

Foltýn, D. – Havlůjová, H. (ed.), Kulturní dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit, Praha 2013.

Fulková, M. – Hajdušková, L. – Sehnalíková, V., Galerijní a muzejní edukace: Vlastní cestou k umění: vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum v roce 2011, Praha 2012.

Fulková, M. – Jakubcová, L. – Kitzbergerová, L. – Sehnalíková, V., Galerijní a muzejní edukace 2: umění a kultura ve školním kontextu: učení z umění: vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum v letech 2012 a 2013, Praha 2013.

Fulková, M. – Jakubcová Hajdušková, L. – Sehnalíková, V., Možnosti realizace vzdělávacího programu v galerii a muzeu ve spolupráci se školou 2 (pro základní vzdělávání), 2013[online]. Dostupné: https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2019/04/Metodika_2_Z%C5%A0.pdf

Gašparová, M. – Ligaš, Š. (ed.), Odkaz kulturního dědictví v primární edukaci, Banská Bystrica 2009.

Havlůjová, H. – Foltýn, D. – Charvátová, K., Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v ČR, Envigogika, 2012, 7/3 [online], Dostupné: <https://doi.org/10.14712/18023061.78>

Havlůjová, H. – Charvátová, K. – Indrová, M. – Klapko, D. a kol., Památky nás baví 3. Potenciál kulturního dědictví pro vysokoškolské a další vzdělávání pedagogů, Praha 2015.

Havlůjová, H. – Lešnerová, J. (edd.), Kulturní dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit ve školní praxi. Metodická doporučení a příklady dobré praxe pro učitele základních a středních škol, Praha 2012.

Havlůjová, H. – Veselá, M., Vzdělávací role památkových objektů ve správě Národního památkového ústavu, Zprávy památkové péče 73 / 5, 2013, s. 472–480.

Havlůjová, H. – Hudec, P. – Indrová, M. a kol., Památky nás baví 1, Objevujeme kulturní dědictví s předškoláky a žáky 1. stupně základních škol, Praha 2015.

Havlůjová, H. – Charvátová, K. – Indrová, M. a kol., Památky nás baví 2. Předáváme péči o kulturní dědictví žákům 2. stupně základních škol a středoškolákům, Praha 2015.

Havlůjová, H. – Charvátová, K. – Indrová, M. – Klapko, D. a kol., Památky nás baví 3. Potenciál kulturního dědictví pro vysokoškolské a další vzdělávání pedagogů, Praha 2015.

Havlůjová, H. – Indrová, M. – Svoboda, P. a kol., Památky nás baví 4, Kulturní dědictví jako příležitost pro učení všech generací, Praha 2015.

Havlůjová, H. – Hudec, P. – Indrová, M. a kol., Památky nás baví 5, Objevujeme kulturní dědictví bezbariér, Praha 2015.

Herout, J., Slabikář návštěvníků památek, Pardubice 1994.

Herout, J., Století kolem nás, Praha 1981.

Holitzka, K., Křesťanské mandaly. Rozetová okna a křesťanské symboly, Olomouc 2003.

Horáček, M., Úvod do památkové péče, Olomouc 2015.

Horáček, R., Galerijní animace a zprostředkování umění, Brno 1998.

Kotková, O., Mistrovská díla z kolowratské obrazárny v Rychnově nad Kněžnou, Národní galerie v Praze a Kolowratská obrazárna v Rychnově nad Kněžnou, 2009.

Jagošová, L. – Jůva, V. – Mrázová, L., Muzejní pedagogika. Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace, Brno 2010.

Jurečková, V., Výuka dějin umění a rozvoj percepčních, verbálních a hodnotících dovedností studentů, Olomouc 2015.

Kybalová, L., Baroko a rokoko, Dějiny odívání, Praha 2009.

Národní památkový ústav, Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví, Praha 2007.

Národní ústav lidové kultury, Úmluva o zachování nemotného kulturního dědictví [online], Dostupné: <https://mk.gov.cz/umluva-o-zachovani-nematerialniho-kulturniho-dedictvi-cs-300>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Praha 2010.

Šobáňová, P., Edukační potenciál muzea, Olomouc 2012.

Šobáňová, P., Muzejní edukace, Olomouc 2012.

Šobáňová, P. a kol., Vzdělávací obsah v muzejní edukaci, Olomouc 2015.

Veselá, M. – Havlůjová, H. – Wizowská, D. – Wizowský, T., Didaktické pomůcky v památkové edukaci: teorie, zahraniční i domácí inspirace a praxe. Zprávy památkové péče 74 / 6, 2014, s. 464-473.

Vlček, P., Encyklopedie českých zámků, Praha 1997.

PAMÁTKY DĚTEM

*Kulturní dědictví Královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci
v oblasti výtvarné výchovy*

Lucie Tikalová – Klára Zářecká (ed.)

Vydalo nakladatelství České sekce INSEA.

Jazyková redakce: Radka Hübnerová
Grafická úprava: Gabriela Kašparová
Anglický překlad: Jana Jiroutová

Hradec Králové 2024

ISBN 978-80-908056-7-5

A stylized, high-contrast map of Hradec Králové, showing the city's layout with streets and building footprints in white and light gray against a dark background. The map is centered behind a semi-transparent dark gray rectangle containing the title and text.

**MONUMENTS FOR CHILDREN
CULTURAL HERITAGE OF THE HRADEC KRÁLOVÉ REGION
AS AN OPPORTUNITY FOR EDUCATION IN THE FIELD OF ART EDUCATION
LUCIE TIKALOVÁ – KLÁRA ZÁŘECKÁ (ED.)**

This publication is one of the outcomes of a collaborative research project involving teachers and students from the Department of Visual Culture and Textile Design, the Faculty of Education at the University of Hradec Králové. The project, titled *Cultural Heritage of the Hradec Králové Region as an Opportunity for Education in the Field of Art Education* (Project No. 2121, 2022–2023), aimed to explore the significance of the region's artistic monuments and cultural heritage for society at large, as well as their potential for mediation in practical education, (not only) within the context of art education.